

Ep. 3.120

NŌUKOGUDE TIGUS

EESTI NSV
MINISTRITE NÕUKOGU
JUURES ASUVA
JURIIDILISE KOMISJONI
V Ä L J A A N N E

Viimastel aastatel on õigusteaduse arendamisele, sotsialistliku seaduslikkuse ja õiguskorra kindlustamisele ning juriidilise hariduse parendamisele pööratud üha suuremat tähelepanu. Selle vajadust rõhutatakse ka NLKP Keskkomitee hiljutises otsuses «Abinõudest ühiskonnateaduste edasiarendamiseks ja nende osa suurendamiseks kommunistlikus ülesehitustöös».

Õigusteadlaste peamisteks ülesanneteks on riikliku ülesehitustöö ja sotsialistliku demokraatia arendamise aktuaalsete õiguslike probleemide uurimine, majanduselu ja ühiskondlike suhete õigusliku reguleerimise, kuritegevusvastase võitluse ning sotsialistliku seaduslikkuse ja õiguskorra tagamise abinõude igakülgne läbitöötamine.

NLKP Keskkomitee otsuses rõhutati ka õigusteaduse saavutuste laiema levitamise ja propageerimise vajadust. Käesolevaga jõuab lugejateni büllätääni «Nõukogude Õigus» kuues number. Seljataga on esimene ilmumisaasta oma kasvuraskuste, rõõmude ja muidugi ka muredega.

«Nõukogude Õiguse» ilmumahakkamisele pandi alus Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega, milles fikseeriti uue väljaande ülesanded: õiguslase propaganda arendamine ja kohtu, prokuratuuri, ühiskondliku korra kaitse organite, arbitraaži, advokatuuri, õigusteaduslike asutuste ning õppeasutuste töökogemuste levitamine.

Juba enne esimese numbri ilmumist tehti mõningaid korrektiive ja ettepanekuid büllätääni tulevase sisustruktuuri ja ainevalla osas. Esialgu oli büllätään kavandatud ainult juristide tarvis (esialgne tiraaž, analoogiliselt mõnede erialastele väljaannetele, oli planeeritud 3000). Praktika näitas, et huvi ja vajadus juriidiliste teadmiste järele on võrratult suurem. Nimelt ilmnes, et uuest väljaandest on huvitatud palju rohkem lugejaid, ning tiraaž tuli suurendada enam kui kahekordseks. See näitab, et lugejaskonna moodustavad mitte ainult juristid, vaid kõik, kes loodavad «Nõukogude Õiguse» veergudelt leida neid huvitavaid kirjutisi.

Eesmärk oli selge: anda vabariigi juristidele häälekandja, mille veergudel oleks võimalik kogemusi vahetada, praktikat üldistada ning tutvustada ja kommenteerida uut seadusandlust, ühtlasi saagu «Nõukogude Õigusest» abimees ka juriskonsultidele, seltsimehelike kohtute liikmeile, rahvakaasistujail, kõigile, kes oma töös puutuvad kokku juriidiliste küsimustega. Toimetuse kolleegium, kuhu kuuluvad esindajad kõi-

gist vabariigi juriidilistest asutustest, kavandaski 1967. aasta temaatilise plaani selliselt. Igas numbris on ka konsultatsiooninurk, kus antakse vastuseid lugejate küsimustele. Bülletääni veergudel on sõna võtnud juristid-praktikud, teadlased, majandusmehed ja nõukogude ning parteitöötajad.

Esimese ilmumisaasta kogemused näitavad, et tegelikust vajadusest tingitud suund ainevalla valikul on end õigustanud. Kogu avaldatud materjal on leidnud elavat vastukaja, mida tõendavad toimetusele saabuvad lugejate kirjad ja ka ettepanekud avaldatava materjali kohta.

Meeldiv on tõdeda, et vabariigi juristidepere lööb aktiivselt kaasa oma häälekandja väljaandmisel. Toimetuse ümber on koondunud rohkearvuline autorite kollektiiv, ja käsikirjade kaust toimetuses pole kunagi tühjaks jäänud. Nimetagem siinkohal riiklikke arbitereid A. Kalmet ja H. Grabet, Tartu ülikooli õppejõude E. Laasikut ja P. Kaske, Tallinna Polütehnilise Instituudi õppejõudu E. Talvikut, kauaaegset ülikooli õppejõudu, õigusteaduse doktorit L. Leesmenti, Eesti NSV aseprokuröri K. Kimmelit, kes toimetuse tööle on osutanud tänuväärset abi. Toimetusel on tihe kontakt ka Eesti NSV sotsiaalkindlustuse ministri abi B. Jakobsoniga, kes annab «Nõukogude Õiguse» veergudel konsultatsiooni sotsiaalkindlustusalastes küsimustes. Venekeelse väljaande toimetamisel on meil hindamatuks abimeheks olnud Viktor Peterson.

Samas ei saa jätta märkimata, et mõnel pool on juristid kaastöö tegemisel liialt tagasihoidlikud. Võtkem paidelased. Neil on rajoonis hästi korraldatud juriidiline propaganda, hästi töötab juriidiline rahvaülikool. Korduvaile ettepanekuile vaatamata ei ole nad siiani «Nõukogude Õiguse» veergudel omi kogemusi teistega jaganud. Küllap oleks kõigil huvitav lugeda paidelaste tegevust käsitlevat artiklit. Toimetus on veendunud, et lugejail oleks huvitav sedagi teada saada, mida teevad või kavatsevad näiteks Pärnu juristid, mida arutavad ja millised küsimused on aktuaalsed Tartu praktikuil jms. Me tahame propageerida kõike eesrindlikku ja tihedas koostöös vabariigi juristideperega lahendada pakilisi probleeme õiguse arendamisel.

1968. a. temaatiline plaan on toimetusel koostatud ametkondade ja lugejate ettepanekute põhjal. Käsitlemist leiavad aktuaalsed õiguselased probleemid ning materjalid, millest lugejad saaksid igakülgset praktilist abi. Avaldame kirjutisi nii kriminaal- ja tsiviilõiguse alalt kui ka teiste õigusharude valdkonnast. Jätkame konsultatsiooni andmist sotsiaalkindlustuse, tööseadusandluse jt. küsimustes, avaldades ka nende kirjade vastused, mis võiksid huvi pakkuda laiemale lugejaskonnale. Palju probleeme on tõstatanud majandusreform. Seetõttu on plaanis ka edaspidi anda sõna kogemuste vahetamiseks majandusteadlastele ja juristidele ning valgustada majandusreformi õiguslikke aspekte.

1968. aastal jätkub materjali avaldamine ka kohtupraktika rubriigis: kohtupraktika üldistused, konkreetseid näited Eesti NSV Ülemkohtu praktikast, ülemkohtu pleenumi juhendavad määrused.

«Nõukogude Õiguse» toimetus on veendunud, et vabariigi juristid võtavad ka edaspidi aktiivselt osa meie ühiste ülesannete lahendamisest, aitavad leida ja kõrvaldada kõik kitsaskohad.

Head vana aasta lõppu! Kohtumiseni 1968. aastal!

TARTU

TEADUSLIKULT KONVERENTSILT

27.—30. septembrini 1967 korraldas Tartu Riikliku Ülikooli Õigus-Majandusteaduskond koos Eesti NSV Ülemkohtu ja Eesti NSV Prokuratuuriga ülikoolis teadusliku konverentsi, kus arutati seadusandluse täiustamise ja kohaldamise teoreetilisi küsimusi.

Konverentsist osavõtjaid oli ligikaudu 200, sealhulgas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi, Eesti NSV Ministrite Nõukogu, Eesti NSV Ülemkohtu, Eesti NSV Prokuratuuri, Eesti NSV Ministrite Nõukogu juures asuvate Juriidilise Komisjoni ja Riikliku Arbitraaži juhtivad töötajad. Konverentsist võtsid osa paljud rahvakohtunikud, prokurörid, advokaadid, ministeeriumide ja ettevõtete juriskonsuldid, linna- ja rajooninõukogude täitevkomiteede esimehed ja sekretärid ning riigiaparaadi teiste lülide töötajad.

Peale Tartu ülikooli, Tallinna Polütehnilise Instituudi ja Eesti NSV TA Majanduse Instituudi õiguse sektori oli konverentsil esindatud palju teisi NSV Liidu kõrgemaid juriidilisi õppe- ja teaduslikke uurimisasutusi: Irkutski, Kasahstani, Rostovi, Kiievi, Leningradi, Vilniuse ja Läti ülikool ning Saraatovi Juriidilise Instituut, NSV Liidu TA Õiguse Instituut, Kasahhi NSV TA Filosoofia ja Õiguse Instituut, Valgevene NSV TA Filosoofia ja Õiguse Instituut ning Ukraina TA Majanduse Instituudi Donetskis osakond.

Plenaaristungil kõneles Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe asetäitja A. Ansberg riigiaparaadi ülesannetest seadusandluse kohaldamisel ja täiustamisel. Seejärel kuulati akadeemik prof. J. Vaabeli ettekannet haldusõiguse osast teaduslike aluste rakendamisel riigiaparaadi moodustamisel ja selle funktsioonide kindlaksmääramisel, samuti Tartu ülikooli dotsendi J. Ananjeva ettekannet, milles ta analüüsis «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» kohaldamisel üleskerkinud küsimusi.

Konverentsi töö jätkus kolmes sektsioonis.

Riigiõiguse sektsioonis oli päevakorras neli ettekannet. I. Sildmäe käsitles kohalike nõukogude töö mõningaid küsimusi planeerimise ja juhtimise uue süsteemi tingimustes, H. Schneider töötajate osavõttu riigivalitsemisest ja selle efektiivsuse küsimusi. Majandusteadlaste M. Bronšteini ja H. Metsa teemaks olid vastavalt «Maa maksumus» ja «Kvaliteet ning selle stimuleerimine».

Üleminek uuele majanduse planeerimise ja juhtimise süsteemile tähendab majanduslike regulaatorite osa suurenemist meie elu korraldamisel üldse: suureneb hinna osatähtsus, kasumi ja majanduslike stiimulite osa jne. Milline peab aga seejuures olema õiguse ja riigiaparaadi ülesanne ning kuidas eesmärkide saavutamisele õiguslike vahenditega kõige paremini kaasa aidata, neid küsimusi käsitlesid oma sõnavõttudes Eesti NSV Ministrite Nõukogu juures asuva Riikliku Arbitraaži peaarbiteri asetäitja H. Grabe, Eesti NSV Ministrite Nõukogu juures asuva Juriidilise Komisjoni esimees K. Paas, Eesti NSV Ministrite Nõukogu asjadevalitseja G. Martin, Pärnu rajooninõukogu täitevkomitee esimees E. Saar, Viljandi rajooninõukogu täitevkomitee sekretär H. Blumberg ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu Asjadevalitsuse kohalike nõukogude organite osakonna juhataja E. Hõbe.

Ettekannete ja sõnavõttude põhjal kujunes rida seisukohti, ettepanekuid valitsusasutustele.

— Soovitati loobuda senisest maa tasuta kasutusele andmise põhimõttest ning hakata üksikasjalikult tegelema maa hinna määramise küsimustega.

— Suur on vajadus akti järele, mis üksikasjalikult reguleeriks rahvamajanduse planeerimise korda. Seejuures tuleks laiendada territoriaalse planeerimise põhimõtte rakendamist ning suurendada kohalike nõukogude osa nende territooriumi majanduse planeerimise küsimuste otsustamisel. Kaaluda ning otsustada tuleks nõukogude töös võrkplaneerimise meetodi kasutuselevõtu küsimus.

— Kohalike nõukogude põhimääruste väljatöötamisel oleks tarvilik suurendada küsimuste ringi, mis kuuluksid lõplikule lahendamisele kohapeal, kusjuures keskorganeile jääks neis küsimustes vaid järelekontrolli õigus.

— Nõukogude demokraatia arendamiseks tuleks seadusandlikult reguleerida saadikute arupärimise ja kohalike nõukogude ettepanekute reageerimise kord. Soovitav oleks ka pikendada istungjärkude kestust, mis võimaldaks suurendada rahva esindusorganite osatähtsust riiklikus juhtimistöös.

— Tarvilikuks peeti kõrgema haridusega juristide jaoks luua vabariigis kindel kvalifikatsioonitõstmise süsteem, nii nagu see juba paljudel erialadel on korraldatud.

— Riikliku juhtimise ja majandusreformi läbiviimisega seotud probleemide teaduslikuks uurimiseks ning vastavate ettepanekute tegemiseks soovitati ettevõttele ja asutustel sõlmida sellekohaseid lepinguid teaduslike asutustega. Ühtlasi soovitati võtta kaalumisele vastava riikliku juhtimise alase probleemilaboratooriumi loomine.

— Konstateerides kõrgema haridusega juristide puudust mitmes süsteemis, soovitati suurendada vastuvõttu õigusteaduskonda.

Tsiviilõiguse sektiisoonis kuulati ja arutati läbi üheksa ettekannet: «Tööstuslike näidiste kaitse» (Leningradi ülikooli dotsent, õigusteaduse doktor A. Jurtšenko), «Toodangu hankimise õigusliku reguleerimise efektiivsuse mõningaid küsimusi» (Irkutski ülikooli dotsent, õigusteaduse kandidaat Z. Krõlova), «Põllumajandusettevõtete toodangu hankimise õiguslikke küsimusi» (Kasahhi NSV TA Filosoofia ja Õiguse Instituudi vanem teaduslik töötaja, õigusteaduse doktor M. Massevitš), «Ekspeditsioonileping majandusreformi tingimustes» (Rostovi ülikooli professor, õigusteaduse doktor M. Tarassov), «Täiustada kolhoosidelt juurvilja kokkuostu õiguslikku reguleerimist» (Saraatovi Juriidilise Instituudi aspirant N. Antipov), «Üürilepingut reguleerivate õigusnormide edasisest täiustamisest» (Eesti NSV Ülemkohtu liige V. Nurmela), «Vigastuse või mõne muu tervisekahjustusega tekitatud kahju eest hüvituse suuruse väljaarvutamist» (Eesti NSV Ülemkohtu liige H. Austa), «Nõudeõiguse teostamine kahju tekitamisest tulenevate solidaarsete kohustiste järgi» (Tartu ülikooli dotsent, õigusteaduse kandidaat E. Laasik), «Mittetõise tulu mõistest ja sanktsioonide kohaldamisest seoses mittetõise tulu saamisega» (Tartu ülikooli vanemõpetaja, õigusteaduse kandidaat P. Kask).

Ettekannete arutamisel võtsid sõna: Läti ülikooli dotsent A. Pavars, Kasahstani ülikooli dotsent M. Vaksberg, Kiievi ülikooli dotsent D. Zaikina, NSV Liidu TA Õiguse Instituudi vanem teaduslik töötaja V. Skripko, Valgevene NSV TA Filosoofia ja Õiguse Instituudi teaduslik töötaja M. Pronina, Ukraina NSV TA Majanduse ja Õiguse Instituudi Donetskis osakonna teaduslikud töötajad V. Ovsijenko ja V. Judin ning teised.

Ettekannete ja sõnavõttude sisuga on võimalik üksikasjalikumalt tutvuda pärast nende avaldamist erikogumikus. Käesolevas lühiväljaandes toogem ära ainult mõned põhiprobleemid ja ettepanekud.

Enamikus ettekannetes ja sõnavõttudes käsitleti sotsialistlike organisatsioonide majanduslike suhete õigusliku reguleerimise küsimusi. Märgiti, et kogu majandusala seadusandlus tuleb viivitamata kooskõlla viia majandusreformi tarvidustega. Nii kujunes ühine arvamus:

— Uus «Hangete põhimäärus» peab olema ühine kõigi toodangu (kaupade) liikide kohta. Toodangu üksikute liikide hanke erinevused võib arvesse võtta vastavates «Eritingimustes».

— «Hangete põhimääruses» tuleks kehtestada materiaalsed ergutusvahendid hankelepingu nõuetekohase täitmise eest. Samuti tuleks seaduses ette näha vastavad abinõud, mida arbitraaz võiks kohaldada kohustuste natuuras täitmise tagamiseks.

— Süüliselt tekitatud kahju täieliku hüvitamise printsiip tuleks seadusandlikus korras laiendada sotsialistlike organisatsioonide kõigile majanduslikele vahetaskudele. Erandid sellest printsiibist, mis on kohaldatavad majanduslike arvestuste või teiste kaalukate argumentidega põhjendatud juhtudel, peavad olema sõnaselgelt väljendatud seaduses. Arbitraazipraktikas tuleks loobuda otseste kahjude vastandamisest saamata jäänud tuludega ning viimaste käsitamisest ebareaalsetena.

— Seadusandlikus korras tuleks kindlaks määrata nende planeerimisaktide kehtetuks tunnistamise kord, mis rikuvad ettevõtete seaduslikke õigusi.

— Senisest enam tuleks juurutada materiaal-tehnilise varustamise õigusliku reguleerimise positiivseid kogemusi samade suhete reguleerimiseks põllumajanduses. Tuleks välja töötada kõige ratsionaalsem materiaal-tehnilise varustamise lepinguliste suhete struktuur põllumajanduses ja tugevdada ostjate — põllumajandusettevõtete — huvide õiguslikku kaitset.

— Erilist tähelepanu tuleks pöörata puu- ja juurvilja kokkuostu organiseerimise õiguslikele küsimustele. Oststarbekohane on luua puu- ja juurvilja kokkuostuks spetsialiseeritud organisatsioon, samuti lepingupooltest sõltumatu kvaliteedi kontrolli organ. Tarvilik on seadusandlikus korras reguleerida varumisorganisatsioonide ja põllumajandusettevõtete vahel kvaliteedi suhtes tekkivate vaidluste lahendamise kord. Tüüpolepinguis tuleks ette näha varumisorganisatsioonide vastutus põllumajandussaaduste mitteõigeaegse vastuvõtu eest, samuti varumisorganisatsioonide kohustus aidata kolhoose põllumajandussaaduste tootmisel.

«Eesti NSV tsiviilkoodeksi» kohaldamise poolteiseaastase praktika analüüsi alusel tehti põhjendatud ettepanekuid koodeksi üksikute sätete täiendamiseks ja täpsustamiseks. Nii näiteks soovitati: 1) täiendada koodeksi § 16 sättega, et kodanik, kelle teovõime on piiratud, ei või käsutada töötasu, pensioni ja muid töötasuga võrdsustatud sissetulekuid ilma hooldaja nõusolekuta; 2) täiendada koodeksi § 243 lõiguga, mille järgi kohalikul töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteel oleks õigus lubada kodanikul osta teine elamu enne olemasoleva maja müümist, kui see on vajalik kodaniku või tema perekonnaliikmete vajaduste rahuldamiseks elamispinna (näiteks maja on väike või on muutunud kasutamiskõlbmatuks). Teise maja ostu korral kuuluks esimene võõrandamisele ühe aasta jooksul (TsK § 111); 3) parandada kodanike isiklikus omanduses olevais elamuis eluruumi ümbrileandmise õiguslikku reguleerimist, tugevdades omaniku seaduslike huvide õiguslikku kaitset, et stimuleerida omanikku vabanevate eluruumide asustamisele.

«Eesti NSV tsiviilkoodeksi» kohta tehtud teised ettepanekud puudutavad peamiselt kohalike nõukogude ja ettevõtete majades eluruumi ümbrileandmist reguleerivaid sätteid.

Konverentsil rõhutati, et Eesti NSV-s ei ole käesoleva ajani kehtestatud kõiki normatiivakte, mis tulenevad tsiviilkoodeksist ja selle kohaldamise praktikast, nagu «Eesti NSV autotranspordi põhimäärus» (ENSV TsK § 378), «Individaualehitajate elamuehituskollektiivide põhimäärus» (vt. NLKP KK ja NSVL MN 31. juuli 1957. a. määrus «Elamuehituse arendamise kohta NSV Liidus» (NSVL MK 1957, nr. 9, art. 102) ja Eesti NSV TsK § 110) ja «Suvilaehituse kooperatiivide näidispõhikirj», samuti normatiivaktid individaualautode garaažide ehitamise ja ekspluateerimise õigusliku reguleerimise, lisaelamispinna normi ning lisaelamispinna andmise korra kohta. Välja töötada ja vastu võtta tuleks seadusandlik akt kolhoosipere kohta.

Samuti esitati ettepanekuid enne liiduvabariikide uute tsiviilkoodeksite kehtestamist antud kohtuorganite juhendavate seletuste muutmise ja täiendamise kohta. Siinkohal tehti kriitilisi märkusi NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi 25. märtsi 1964. a. määruse «Kohtupraktikast tsiviilelamuasjades» ja 23. oktoobri 1963. a. määruse «Kahju hüvitamise hagide kohtupraktikast» kohta ja avaldati mõtteid, et nimetatud määrusi on tarvis täiendada ja täpsustada.

Tööõiguse sektsioonis kuulati Vilniuse ülikooli dotsendi J. Moreini, Läti ülikooli vanemõpetaja O. Zonne, Eesti NSV Ülemkohtu liikme F. Kuuskmäe, Eesti NSV Prokuratuuri töötaja E. Mikiveri, TRÜ aspirandi I. Orgo ning dotsentide H. Siiguri ja J. Mälli ettekandeid.

J. Morein käsitles mõningaid teisele tööle üleviimisega seotud küsimusi, peatudes eriti teisele tööle üleviimise ning teisele töötamiskohale ümberpaigutamise juhtude piiritlemisel, tootmis-hädavajaduse mõiste määramisel ning distsiplinaarkorras ajutiselt teisele tööle üleviimisel tõusetunud probleemidel. Diskussiooni korras avaldas ta arvamust, et pärast töö sisekorra tüüpeeskirjades (p. 22) tehtud muudatusi võib tööliisi distsiplinaarkorras üle viia igasugusele teisele, vähemasutavale tööle, teenistujad aga ükskõik millisele madalamale ametikohale, sõltumata nende erialast ja kvalifikatsioonist.

O. Zonne arutas mõningaid sotsialistliku töödistsipliini tugevdamisega seotud õiguslike probleeme. Tema arvates tuleks uutes töökoodeksites töödistsipliini puutuvad eeskirjad koondada omaette peatükki. See peaks sisaldama nii töö sisekorra kui ka kõik muud eeskirjad, mis reguleerivad tööde teostamise korda, töötaja ning administratsiooni õigusi ja kohustusi, distsiplinaarvastutuse aluseid, distsiplinaarkaristuste määramise ja nende karistuste peale kaebamise korda.

H. Siigur käsitles mõningaid sovhooside juhtivate töötajate ja spetsialistide töötasutamise küsimusi, pöörates eriti tähelepanu probleemidele, mis on seotud premiaalpalgastemei rakendamisega sovhoosides. Kõneleja andis ka tootmisalase minetuse mõiste määrangu ning analüüsis preemiast ilmajätmise või selle vähendamise õiguslike aluseid ning

korda, Ta tegi väärtuslikke ettepanekuid sovhooside juhtivate töötajate ja spetsialistide premeerimist reguleerivate eeskirjade täiendamiseks ja täpsustamiseks.

I. Orgo ettekanne käsitles kutsekooli lõpetanud noorte töölepaigutamisel tõusetuvaid probleeme. Lähtudes kutsekooli lõpetanud noorte kohustuslikku töötamise aega reguleerivate eeskirjade analüüsist, tegi I. Orgo asjalikke ettepanekuid nende eeskirjade täiendamiseks ja muutmiseks. Eriti huvipakkuvana tuleks mainida tema ettepanekut kehtestada kõigi riikliku kutsehariduse süsteemi õppeasutuste (linna- ja maakutsekoolide ning tehnikakoolide) lõpetanuile ühtne 2-aastane kohustusliku töötamise aeg, millega üheaegselt tuleks ettevõttele ja organisatsioonidel keelata kutsehariduse süsteemi õppeasutuste lõpetanute töölevõtmine vastava suunamiskirjata nende kohustusliku töötamise aja jooksul.

E. Mikiver analüüsis probleeme, mis on praktikas tõusetunud ettevõttele või asutusele tekitatud kahju sissenõudmisel Eesti NSV territooriumil kehtiva TööK § 83 alusel. Ta tegi mitu ettepanekut kahju sissenõudmise korra täpsustamiseks.

F. Kuuskmäe ja J. Mäll käsitlesid vallandamise põhjuste ja nende formuleeringute muutmisel kohtupraktikas tõusetunud küsimusi, tehes mõningaid ettepanekuid neis asjades kohtupraktika ühtlustamiseks.

Ettekandele järgnenud diskussioonis sõna võtnud Valgevene NSV TA Filosoofia ja Õiguse Instituudi teaduslik töötaja A. Botškov peatus vallandamisega seotud küsimustel. Ta märkis, et nõukogude tööõigusteadlased on siiani veel vähe tegelnud tööõiguslike suhete lõpetamisel aluseks olevate faktiliste asjaolude uurimisega. Kõneldes vallandamise motiivide formuleeringust, ta rõhutas, et vallandamise kohta antud käskkirjades tuleb alati märkida need konkreetset faktid, mis olid töölepingu lõpetamise ajendiks.

Eesti NSV Ülemkohtu liige E. Annus leidis, et piiratud materiaalse vastutuse juhtudel töolistelt ja teenistujailt kahju sissenõudmise korda reguleerivad eeskirjad on vananenud, väga lünklikud ja vastuolulised, mistõttu oleks tarvilik neid seadusandlikus korras täiendada ja täpsustada. Ta peatus ka vallandamise küsimustel ning juhtis tähelepanu sellele, et vallandamise põhjuste formuleeringu muutmise asjades vajab kohtupraktika veel ühtlustamist.

Diskussiooni käigus võtsid sõna veel sm-d A. Kan, A. Sikk, H. Talli, B. Jakobson, J. Morein, H. Siigur, J. Mäll jt.

Sektsiooni tööst osavõtjad avaldasid üksmeelselt soovi, et Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium viiks Eesti NSV territooriumil kehtivasse tööseaduste koodeksisse sisse üldilulisest seadusandlusest tulenevad muudatused.

Konverentsi töö tervikuna näitas, et juristide-teadlaste ja riigiaparaadi mitmesugustes lülides töötavate praktikute vahel on tihe koostöö. Ja see ongi äärmiselt tarvilik. Riigiorganeis töötavate juristide aktiivne csavõtt konverentsist kinnitab nende huvi tõusu seadusandluse ja selle kohaldamise praktika täiustamise teoreetiliste küsimuste vastu.

Konverents oli ka uueks sammuks juristide ja majandusteadlaste teadusliku koostöö arendamise suunas. Konverentsist osavõtjate ja esinejate koosseis näitab õigus-majandusteaduskonna ning teiste Nõukogudemaa õppeasutuste ja teaduslike uurimisasutuste teadusalaste sidemete edasist laienemist.

Sooviga kaasa aidata nõukogude seadusandluse ja selle kohaldamise praktika edasisele täiustamisele, saadeti konverentsi konkreetset ettepanekud vabariigi vastavaile organeile.

J. ANANJEVA, J. MÄLL, I. SILDMÄE,
TRU dotsendid

Alaealiste

tööaja reguleerimisest ja töötasustamisest

Alaealiste tööaja kestus on kindlaks määratud NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 15. augusti 1955. a. ja 26. mai 1956. a. seadlusega¹, mille kohaselt 15-aastastele on kehtestatud 4-tunnine, 16—18-aastastele 6-tunnine tööpäev. Seega töötavad 15-aastased nädalas 24 tundi ja 16—18-aastased 36 tundi.

Ettevõtteis ja organisatsioonides, kus on kuupäevane töönal, töötavad alaealised vastavalt 4 või 6 tundi päevas, kusjuures tööaja kestust ei ole lubatud muuta ka administratsiooni ja alaealise vahelisel kokkuleppel. Neis ettevõtteis ja organisatsioonides, kus on üle mindud kahe puhkepäevaga viiepäevasele töönalale, ei või 15-aastaste töövahetus kesta üle 5 tunni ja 16—18-aastastel üle 7 tunni.² Järelikult on administratsioon kohustatud alaealised tööle rakendama selliste töögraafikute alusel, mille järgi töövahetuse kestus ei ületa seadusega kindlaksmääratud aega ja mis seejuures tagavad üldisest tööaja kestusest kinnipidamise teatud arvestusperioodil (nädal, kuu, 7 nädalat jne.).

Näidisgraafikuid, mida võiks kohaldada 15-aastaste tööaja reguleerimisel, ei ole kehtestatud. Lähtudes sellest, et 15-aastaste tööaja normiks nädalas on 24 tundi, võiks rakendada alljärgnevaid töögraafikuid:

I graafik

Nädalapäevad	E	T	K	N	R	L	P
Vahetuse kestus	5 t.	5 t.	5 t.	5 t.	4 t.	0	0

II graafik

Nädalapäevad	E	T	K	N	R	L	P
Vahetuse kestus	4 t. 48 min.	4 t. 48 min.	4 t. 48 min.	4 t. 48 min.	4 t. 48 min.	0	0

III graafik

Nädalapäevad	E	T	K	N	R	L	P
Vahetuse kestus							
1. kalendrinädalal	5 t.	5 t.	5 t.	5 t.	0	0	0
Vahetuse kestus							
2.—5. kalendrinädalal	5 t.	5 t.	5 t.	5 t.	5 t.	0	0

Kasutada võib ka teisi töögraafikuid tingimusel, et peetakse kinni töö- ja puhkeaega reguleerivaist eeskirjadest.

Kui 15-aastaste töövahetuse kestust nädalas on võimalik reguleerida selliselt, et see vastab ka nädala töötundide normile, siis 16—18-aastaste osas ei ole viiepäevase töönalala korral võimalik aluseks võtta nädalast arvestusperioodi. Nagu eespool öeldud, on 16—18-aastaste tööaja norm nädalas 36 tundi. Seega võiks neid tööle rakendada järgmiselt:

¹ «Ведомости Верховного Совета СССР» 1955, nr. 15 ja 1956, nr. 12.

² NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riikliku Töö ja Töötasu Komitee ja Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu Presiidiumi seletus 8. aprillist 1967 (ENSV T 1967, nr. 21, art. 179. Avaldatud ka «Nõukogude Õiguses» 1967, nr. 4, lk. 236).

I graafik							
Nädalapäevad	E	T	K	N	R	L	P
Vahetuse kestus							
1.—5. kalendrinädalal	7 t.	7 t.	7 t.	7 t.	7 t.	0	0
Vahetuse kestus							
6. kalendrinädalal	7 t.	7 t.	7 t.	7 t.	7 t.	6 t.	0

II graafik ³							
Nädalapäevad	E	T	K	N	R	L	P
Vahetuse kestus							
1.—6. kalendrinädalal	7 t.	7 t.	7 t.	7 t.	7 t.	0	0
Vahetuse kestus							
7. kalendrinädalal	7 t.	7 t.	7 t.	7 t.	7 t.	7 t.	0

16—18-aastaste suhtes tuleb kohaldada antud ettevõtte täisealiste töötajate töögraafikuid, lähtudes alaealisele ettenähtud tööaja normist, sest tavaliselt puuduvad ettevõtteis võimalused alaealiste töölerakendamiseks eraldi täisealistest töötajatest.

Mõningais ettevõtteis rakendatakse graafikuid, mille kohaselt igal 8. kalendrinädalal töötatakse kuus päeva nädalas. Kui ka 16—18-aastased töötavad märgitud graafiku alusel, siis pole antud arvestusperioodil üldisest tööaja kestusest kinnipidamine võimalik (üks töötund jääb vajaka, sest 16.—18-aastasi ei või tööle rakendada üle 7 tunni vahetuses). Järelikult on ettevõtteis, kus alaealsed töötavad koos täisealistega, võimalik rakendada töögraafikuid, mis on rajatud 6- või 7-nädalasele arvestusperioodile.

Sõltumata sellest, kas ettevõttes või organisatsioonis töötatakse viie- või kuuepäevase töögraafiku alusel, ei ole alaealisi lubatud rakendada ületunnitööl.⁴

Alaealised töökaitse huvides on keelatud nende rakendamine ka öises vahetuses.⁵ Öiseks ajaks loetakse tööaega alates kella kümnest õhtul kuni kella kuueni hommikul. Seega ei või alaealisi rakendada tööle ka vahetustes, mis lõpevad kell 11 õhtul või algavad kell 5 hommikul, olgugi et põhiline osa tööajast langeb mõlemal juhul päevasele ajale.

ÜAUKN-i Presiidiumi 30. novembri 1962. a. määruse p. 3 kohaselt on ametiühingu käitis- ja kohalikel komiteedel keelatud anda administratsioonile luba alaealiste töölerakendamiseks iganädalastel puhkepäevadel ja riiklikel pühadel.⁶

Alaealisi ei ole lubatud määrata ka valvesse puhkepäevadel, riiklikel pühadel ega pärast tööpäeva lõppu, sest väljakujunenud praktika kohaselt ei või ettevõtte administratsioon määrata valvesse töötajaid, keda pole lubatud rakendada ületunnitööl ega öises vahetuses. See seisukoht on põhjendatud ning vajaks kinnitamist seadusandlikus korras.

Alaealiste töötasustamine on reguleeritud Eesti NSV territooriumil kehtiva Töök § 61 sätetega ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 26. mai 1956. a. määrusega⁷, kus on öeldud, et alaealistele, kelle tööpäev on lühendatud, makstakse töötasu nagu vastava kategooria täisealistele töötajatele normaalse kestusega tööpäeva eest. Seejuures sõltub alaealisele

³ ENSV T 1967, nr. 21, art. 179, lk. 417.

⁴ NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 8. augusti 1955. a. määrus. Tööseadusandlus. Tallinn, 1966, lk. 349.

⁵ Sealsamas.

⁶ Сборник законодательных актов о труде. М., 1964, lk. 535.

⁷ Tööseadusandlus. Tallinn, 1966, lk. 238.

töötasu arvutamine sellest, kas ta töötab aja- või tükitööl ja kas ta töö-
nädal on kuue- või viiepäevane.

Kui alaealine töötab ettevõttes või organisatsioonis, kus on säilitatud
kuuepäevane töönädal, siis makstakse talle töötasu 7-tunnisest tööpäevast
lähtudes. Seejuures ajatöödel kuu- või päevaviisilise töötasustamise korral
tuleb alaealistele maksta töötasu täisealise töötaja tariifse kuu- või päeva-
töötasu täies suuruses. Tunniviisilise töötasustamise korral tuleb alaealis-
tele aga töölõeldud tundide eest saadavale töötasule juurde maksta nende
tööpäeva lühendamise tõttu vähemtöötatud tundide eest.

Kuuepäevase töönädala tingimustes tükitööd tegevaile alaealistele
makstakse töötasu samade tükitööhindade järgi, mis on kehtestatud vas-
tava kategooria täisealistele töötajatele, kuid lühendatud tööpäeva tõttu
iga vähemtöötatud tunni eest makstakse neile juurde vastava kategooria
tükitöölise tariifne tunnitasu.

Mõnevõrra teisiti toimub alaealiste töötasustamine aga viiepäevase
töönädala korral. 16—18-aastastele, kes töötavad eespool toodud töögraa-
fikute alusel, makstakse graafikus ettenähtud töötundide eest või tükitöö-
hindade järgi arvutatud töötasule juurde veel tariifne töötasu ühe tunni
eest. Seejuures tuleb silmas pidada, et graafikujärgseil lisatööpäevadel
juurde ei maksta, sest neil päevadel tehakse tagantjärele tasa arvestus-
perioodil tegemata jäänud, kuid töötasustamisel juba arvestatud töötunde.

Hoopis keerukas on viiepäevase töönädala tingimustes aga 15-aastaste
töötasustamine. Need alaealised ei tööta täisealistele ettenähtud graafiku-
järgsetel lisatööpäevadel, mistõttu ka nende töötasustamisel tuleb lähtuda
mitte 8-tunnise, vaid 8 tunni 12 minutise tööaja arvestusest (41 t. : 5 = 8 t.
12 min.). Seega eespool toodud I graafiku kohaselt tuleks 15-aastastele
juurde maksta nädala esimestel päevadel 3 t. 12 min. eest ja viiendal
päeval 4 t. 12 min. eest.

Lihtsam ja otstarbekohasem oleks aga 15-aastastele seaduses ette-
nähtud juurdemaksu arvutamisel kasutada koefitsienti. Arvestades, et
15-aastastele tuleb nädalas tegelikult töötatud tundide eest saadud töö-
tasule lisaks maksta veel 17 tunni eest ($41 - 24 = 17$), siis iga tegelikult
töötatud tunni kohta tuleb lisaks tariifsele või tükitööhindade järgi välja-
arvutatud töötasule juurde maksta summa, mis saadakse tariifse töötasu-
määra korrutamisel koefitsiendiga $0,7083 \left(\frac{17}{24} = 0,7083 \right)$.

Näiteks kui vastava kategooria ajatöölise tariifne tunnitasu on
30 kop. ja alaealine töötab ajatööl 5-tunnise töövahetusega, siis tema töö-
tasu vahetuses tegelikult töötatud tundide eest oleks 1 rbl. 50 kop.
($5 \times 30 \text{ kop.} = 1 \text{ rbl. } 50 \text{ kop.}$), juurdemaks nende tundide eest aga 1 rbl.
6 kop. ($5 \times 30 \text{ kop.} \times 0,7083 = 1 \text{ rbl. } 6 \text{ kop.}$). Seega oleks alaealise töö-
tasu antud vahetuses 2 rbl. 56 kop. ($1 \text{ rbl. } 50 \text{ kop.} + 1 \text{ rbl. } 6 \text{ kop.} = 2 \text{ rbl. } 56 \text{ kop.}$).

Kui 15-aastane töötab tükitööl 5-tunnise töövahetusega ja tema kate-
gooriale vastava tükitöölise tariifne tunnitasu on näiteks 40 kop., siis
juurdemaks tükitööhindade alusel väljateenitud töötasule vahetuses on
1 rbl. 42 kop. ($5 \times 40 \text{ kop.} \times 0,7083 = 1 \text{ rbl. } 42 \text{ kop.}$). Oletame, et ala-
ealise töötasu tükitööhindade järgi antud vahetuses oli 2 rbl. 50 kop.
($2 \text{ rbl. } 50 \text{ kop.} + 1 \text{ rbl. } 42 \text{ kop.} = 3 \text{ rbl. } 92 \text{ kop.}$).

Eespool märgitud koefitsienti kasutades on 15-aastastele võimalik
arvutada seaduses ettenähtud juurdemaksu proportsionaalselt tegelikult
töötatud ajale.

I. ORGO,

TRÜ riigi- ja haldusõiguse kateedri assistent

PISIRIISUMINE

JA SELTSIMEHELIK KOHUS

Eesti NSV KrK § 51 järgi on võimalik kuriteo eest, mille ühiskonnaohtlikkus ei ole suur, kohaldada ühiskondliku mõjutamise vahendelt seltsimeheliku kohtu kaudu. KrK §-de 51 ja 94 sätete kõrvutamisel ilmneb, et riigi või ühiskonna vara pisirilisumise allub üldreeglina seltsimehelikule kohtule (§ 94 komm. 6) ja toob kaasa ühiskondliku mõjutamise vahendi kohaldamise vastavalt «Seltsimehelike kohtute põhimääruse» § 5 p. 3 (esmakordse pisiriisumise eest rahatrahvi kuni 30 rbl., korduva eest kuni 50 rbl.). Ainult erandina kuuluvad pisiriisumise asjad läbivaatamisele rahvakohtus (KrK § 94 komm. 8—9).

Kui toimepanija otsustatakse KrK § 51 järgi vabastada kriminaalvastutusest seoses asja üleandmisega seltsimehelikule kohtule, ei kaota pisiriisumine veel kuriteo tunnuseid, olgugi et kriminaalvastutuse asemel kohaldatakse süüdlase suhtes ühiskondliku mõjutamise vahendit.¹

Asja arutamine kollektiivi koosolekul või ametiühingukomitee, komsomoli- jne. koosolekul kujutab endast ühiskonna mõju avaldamist süüdlasele. Kuid oma õiguslikult tagajärjelt ei ole niisugune arutamine sugugi mitte võrdne ühiskondliku mõjutamise vahendiga, mida rakendab seltsimehelik kohus. Töötajate kollektiivide ja ühiskondlike organisatsioonide koosolekute poolt mõju avaldamist (antud juhtumil pisiriisujale) ei saa pidada neiks ühiskondliku mõjutamise vahendeiks, millest kõnelevad KrK § 51 ja pisiriisumist käsitlev KrK § 94 ning mis on loetletud «Seltsimehelike kohtute põhimääruse» §-s 15. Pisiriisumise asjade suunamist ettevõtte ja asutuse administratsiooni lahendada või arutamiseks töötajate kollektiivile ei saa õigeks pidada. Sotsialistliku seaduslikkuse seisukohalt kuuluvad riigi või ühiskonna vara pisiriisumise asjad läbivaatamisele seltsimehelikus kohtus.

Kas praktikas peetakse kõikjal kinni sellest seaduslikust korrast?

«Seltsimehelike kohtute põhimääruse» § 5 p. 3 märkuses öeldakse, et seltsimehelikule kohtule võib läbivaatamiseks saabuda pisirilisumise asju nii juurdlus- ja uurimisorganeilt ning kohtult kui ka ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioonilt või kolhoosi juhatuselt. Senine praktika aga näitab, et mitmel pool vabrikuis ja asutustes lahendab administratsioon enamiku pisiriisumise asju teisiti, pidades neid töödistsipliini või töö sisekorra eeskirjade rikkumiseks.

Näiteks Tallinna Vineeri- ja Mööblivabrikus, kondiitritoodete vabrikus «Kalev», õmb-lusvabrikus «Baltika» suunas direktioon viimase kolme aasta jooksul vabrikus ettetulnud pisirilisumise asjadest ainult kolmandiku seltsimehelikule kohtule läbivaatamiseks. Ülejäänud lahendati kas distsiplinaarkorras või saadeti arutamiseks töötajate kollektiivile (mõnikord ametiühingukomiteele). Tallinna Tekstilgalanteriivabrikus lahendas direktioon kõik pisiriisumise asjad distsiplinaarkorras. Kollektiivi koosolekul, millest harilikult ei võta osa näit. tsehh tervikuna, vaid ainult brigaad, kuhu riisuja kuulub, kritiseeritakse ja noomitakse süüdlast, mõnikord taotletakse tema paigutamist 1—2 kuuks vähemtasutavale tööle («Kalev»). Koosoleku protokoll jääb ametiühingukomitee kausta, riisumise kohta koostatud akt tagastatakse aga vabriku direktioonile.

Selline praktika on väär ja raskendab võitlemist pahega, nagu seda on riigi või ühiskonna vara riisumine.

¹ Уголовное право. Часть общая. М., Юридическая литература, 1966, lk. 110.

А. П. Чугаев. Малозначительное преступление и товарищеский суд. Монографическое исследование. Издательство Казанского университета, 1966, lk. 92—95.

Kas riigi vara riisumine salajase varguse teel võib olla «töö sisekorra eeskirjade rikkumine»? Töö sisekorra tüüpeeskirjade § 10 p. «d» küll ütleb, et töölised ja teenistujad on kohustatud «hoidma sotsialistlikku omandit: masinaid, tööpinke, materjale, eririetust jne.»². Mõnes ettevõttes toetubki administratsioon nimelt sellele sättele, arvates, et see võimaldab temal lahendada ka riisumisega seotud asju omal äranägemisel — anda läbivaatamiseks seltsimehelikule kohtule või saata arutamiseks kollektiivi koosolekule või lahendada distsiplinaarkorras.

Arvan, et selliselt sõnastatud töötajate kohustus käsitleb töötaja kätte usaldatud ja temale tööprotsessis vajalike agregaatide, tööriistade, materjalide, eririetuse jms. hoidmist ja hooldamist. Seostada seda riigi vara riisumisega resp. vargusega pole aga õige.

Administratsiooni tuleb kõik pisiriisumise asjad suunata läbivaatamiseks seltsimehelikule kohtule.

Riigi või ühiskonna vara riisumine ka minimaalses koguses ja väärtuses säilitab ikkagi teatava ühiskonnaohtlikkuse, olles vastuolus nõukogude inimese moraalikoodeksiga. Seepärast peamegi igasse juhtumisse suhtuma täie tähelepanuga.

G. LEETS,

Tallinna Linna Keskrajooni
Seltsimehelike Kohtute Nõukogu
esimees

TOIMETUSELT

Seoses G. Leetsi artikliga tõusetub küsimus, kas riigi või ühiskonna vara pisiriisumise korral on ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni (direktoril, juhatajal, kolhoosi juhatusel jt.) õigus kvalifitseerida toimepandud pisiriisumist töö sisekorra eeskirjade rikkumisena või tuleb selline tegu igal juhul kvalifitseerida kuriteona. Sellest oleneb ka asjade edasine menetlus, s. t. saame vastuse küsimusele, kas ettevõtte, asutuse, organisatsiooni administratsioon toimib õigesti, kui ta materjali pisiriisuja kohta ei anna alati üle seltsimehelikule kohtule, vaid suunab näit. kollektiivile arutamiseks või kohaldab distsiplinaarseid mõjutusvahendeid.

Seisukoht, et pisiriisumine on igal juhul kuritegu ja järelikult tuleb lahendada seltsimehelikus kohtus või kohtus, on väär.

Meile näib, et seaduse järgi küsimusele selliselt siiski läheneda ei saa, sest lahendus oleneb iga konkreetse teo faktilistest asjaoludest, tunnustest. Kui teos sisuliselt puudub kuriteo koosseis, vaatamata sellele, et formaalselt on pisiriisumise tunnused olemas, kuid vähese tähtsuse tõttu ei saa tegu lugeda ühiskonnaohtlikuks teoks, jääb administratsiooni õigus valida, milliseid abinõusid on otstarbekohane rakendada. Sest tegu, mis ainult formaalselt on kuriteo tunnustega, ei ole kuritegu (ENSV KrK § 7 lg. 2).

Omaette küsimus on, kas artiklis nimetatud Tallinna ettevõtteis kujunenud praktika, s. o. pisiriisujate kohta materjali vähene ($\frac{1}{3}$ üldisest avastatud pisiriisumiste arvust ettevõttes) saatmine seltsimehelikule kohtule on õige või mitte. Sellele küsimusele saab anda vastuse konkreetse materjali analüüsamise teel. Eelkõige on seda kohustatud tegema iga ettevõtte administratsioon ja ühiskondlikud organisatsioonid. Juhul kui pisiriisumiste arv ettevõttes aastastalt suureneb, on see signaaliks, et senises praktikas pisiriisujate suhtes valitud abinõud ei ole küllalt efektiivsed ja tuleb rakendada tõhusamaid mõjutusvahendeid. Enamiku pisiriisumise asjade mitteüleandmine seltsimehelikele kohtule viitab meie arvates seltsimehelike kohtute alahindamisele artiklis nimetatud ettevõtteis.

² Tööseadusandlus. Kehtivate normatiivaktide kogumik. Tallinn, 1966, lk. 95.

Iga hagiastja juriidiline kvalifikatsioon olgu täpne!

Meie vabariigi kohtupraktikas esineb võrdlemisi sageli hagiastju, milles üks kodanik taotleb oma vara aresti alt vabastamist põhjusel, et see on ekslikult üles kirjutatud teise kodaniku poolt tekitatud kahju hüvitamise või teise kodaniku vara konfiskeerimise eesmärgil. Lähtudes vastavate õigussuhete iseloomust, nimetatakse neid hagiastju tavaliselt vara aresti alt vabastamise asjadeks. Vähem käsitletakse seda liiki hagiastju asjaõiguslike hagiastena, mis on suunatud kas omaniku valdamis-, kasutamise- või käsutamiseõigustuse kaitsmisele.

Viimati märgitud asjaolu on avaldanud negatiivset mõju vara aresti alt vabastamise hagiastjade õigele juriidilisele kvalifitseerimisele. Paljudel juhtudel kannab see lausa juhuslikku iseloomu. Nii tuginevad rahvakohtud neis asjus otsuse tegemisel TSK §-le 95 (näit. Tallinna Linna Kalinini Rajooni Rahvakohtu tsiviiltoimikud nr. 2—234/66. a. ja nr. 2—542/66. a.), TSK §-le 109 (näit. Valga Rajooni Rahvakohtu tsiviiltoimikud nr. 2—90/67. a. ja nr. 2—191/67. a.), TSK §-le 127 (näit. Tallinna Linna Mererajooni Rahvakohtu tsiviiltoimikud nr. 2—536/67. a. ja nr. 2—640/67. a.), APEK-i §-le 10 (näit. Tallinna Linna Keskrajooni Rahvakohtu tsiviiltoimik nr. 2—56/66. a. ja Pärnu Linna Rahvakohtu tsiviiltoimik nr. 2—395/67. a.), NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi 19. märtsi 1948. a. määrusele nr. 6/5/u «Vara aresti alt vabastamise asjade kohtupraktikast» (näit. Tallinna Linna Mererajooni Rahvakohtu tsiviiltoimik nr. 2—489/66. a. ja Tallinna Linna Keskrajooni Rahvakohtu tsiviiltoimik nr. 2—862/67. a.), NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi 14. märtsi 1963. a. määrusele nr. 1 «Mõnede NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi tsiviil- ja kriminaalasjades tehtud määruste kehtetuks tunnistamise või muutmise kohta» (Tallinna Linna Keskrajooni Rahvakohtu tsiviiltoimik nr. 2—995/66. a.). Vahel on aga piirdutud viidetega ainult TsPK paragrahvidele (näit. Tallinna Linna Kalinini Rajooni Rahvakohtu tsiviiltoimik nr. 2—81/66. a. ja Tallinna Linna Keskrajooni Rahvakohtu tsiviiltoimik nr. 2—1172/67. a.).

Ühegi siin näitena esitatud vara aresti alt vabastamise asja juriidiline kvalifikatsioon ei ole õige. Iga hagiastja lahendamine ja kohtuotsus peavad tuginema mitte meelevaldselt valitud, vaid niisugusele materiaalõiguslikule normile, mis reguleerib konkreetset vaidlust alust ühiskondlikku suhet. Viited TsPK paragrahvidele või NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi juhendavale määrusele ei saa asendada kohtuotsuses tuginemist vastavale materiaalõiguslikule normile.

Et vara aresti alt vabastamise asjade näol on meil tegemist asjaõiguslike hagidega, siis tuleb nende lahendamisel lähtuda kas TsK §-st 155 või §-st 160. Teatavasti annab neist esimene omanikule õiguse välja nõuda oma vara võõrast ebaseaduslikust valdusest, teine aga võimaldab omanikul nõuda oma õiguste igasuguste muude rikkumiste kõrvaldamist. Just niisugune iseloom ongi vara aresti alt vabastamise hagidel.

Rahvakohtud, kes on juhindunud vara aresti alt vabastamise asjade lahendamisel TsK §-dest 155 ja 160, ei ole aga alati välja selgitanud, kas üleskirjutatud vara on konkreetsetel juhtumil ebaseaduslikus valduses ja kas omanik taotleb oma valduse taastamist või asub üleskirjutatud vara seaduslikus valduses ning omanik taotleb vara aresti alt vabastamisega ainult oma kasutamise- ja käsutamiseõigustuse kaitsmist. Sellest johtubki, et rahvakohtud juhinduvad ebaõigesti TsK §-st 160, kui omanik vara aresti alt vabastamise käigus nõuab ühtlasi selle kättesaamist ebaseaduslikust valdusest (näit. Tallinna Linna Keskrajooni Rahvakohtu tsiviiltoimik nr. 2—2312/66. a. ja Põlva Rajooni Rahvakohtu tsiviiltoimik nr. 2—63/67. a.), ning TsK §-st 155, kui vara aresti alt vabastamine seisneb omaniku kasutamise- ja käsutamiseõigustuse kaitsmises (näit. Tallinna Linna Keskrajooni Rahvakohtu tsiviiltoimik nr. 2—738/67. a. ja Valga Rajooni Rahvakohtu tsiviiltoimik nr. 2—90/67. a.).

Vara võib olla sattunud teise kodaniku ebaseaduslikku valdusse juba enne selle üleskirjutamist. Samuti võib vara sattuda ebaseaduslikku valdusse seoses arestimisega. Kui näiteks seaduslikul viisil teise kodaniku valduses olev vara arestitakse ekslikult valdaja varana ja antakse omaniku tahtest sõltumata hoiule kellelegi kolmandale isikule, siis niisugust valdust tuleb käsitada ebaseadusliku valdusena. Mõlemal juhtumil tuleb omaniku poolt esitatud vara aresti alt vabastamise hagi kohtulikul arutamisel juhinduda TsK §-st 155.

Kui aga vara on teise kodaniku seaduslikus valduses ning ekslikul arestimisel sama isiku varana antakse ka tema hoiule, siis ei ole meil tegemist omaniku valdamisõigustuse rikkumisega, sest vara on endiselt sama isiku valduses, kellele omanik selle andis. Küll on niisugusel juhtumil rikutud omaniku käsutamisoigustust. Omaniku käsutamisoigustust on rikutud ka siis, kui tema vara on ekslikult üles kirjutatud teise isiku varana ja antud omaniku enda hoiule. Kui vara sellise arestimisega kaasneb kasutamise keeld, siis on ühtlasi rikutud omaniku kasutamisoigustust. Neil juhtumel tuleb kohtul vara aresti alt vabastamise hagiasja arutamisel juhinduda TsK §-st 160.

P. KASK,
TRÜ vanemõpetaja,
õigusteaduse kandidaat

Pilk ajalukku

Juba VII sajandil olid Vana-Liivimaal¹ kriminaalkohtute juures koosseisulised, s. t. tasulised timukad. Nii oli see ka Tartu linnas Rootsi ajal.

Kriminaalõiguse ajalooga tegelnud K. von Tiesenhauseni andmeil hukati ajavahemikus 1695—1709 Liivimaal (seega ilma Eestimaata) 353 kurjategijat.

Kahjuks on meil XVII sajandi timukate kohta säilinud erakordselt vähe usutavaid andmeid. Kindlalt on teada, et Tartus elunenud timukas Hans Schottmann kaebas 1654. a., et tal polevat midagi «lõhkuda ega hammustada», teiste sõnadega — ei tööd ega leiba. Aasta enne seda oli timukas Martin Ohm esitanud kaebuse, et Tartu magistraat ehk linnavalitsus ei maksa talle korrapäraselt palka ega täida teisi lepingulisi kohustusi.

Timukate õiguslik seisund Rootsi kuningriigis nagu paljudes teisteski maades polnud mitte ainult põlatud, vaid ka majanduslikult äärmiselt ebakindel.

Alles 5. jaanuaril 1699 anti Stokholmis välja kuninglik reskript kõigile Rootsile alluvale maadele, millega reguleeriti kohtutimukate majanduslik ja juriidiline seisund. Uue

reskriptiga tunnistati kõik timukad koos perekonnaliikmetega «ausateks, korralikeks inimesteks». See ei puudutanud ainult ülemtimukaid, vaid ka nende abilisi. Seega olid timukad lõplikult võetud Rootsi kuninglike seaduste kaitse alla.

Ajalooürija, omaaegne Tartu linna arhiivaar T. Christiani (1853—1919) selgitas välja, et Riia kindralkuberner Erik Dahlberg andis 14. veebruaril 1699 käsu saata nimetatud kuninglik reskript ka Tartu linna magistraadile teadmiseks ja täitmiseks.

Saanud reskripti, otsustasid Tartu raehärrad selle ametlikult ette lugeda kokkukutsutud gildide liikmeile ja timukaile. Pärast ettelugemist naelutati reskripti rootsi- ja saksakeelne ärakiri raekoja seinale.²

Seega olid välja tõotatud kindlad, ühetaolised taksid kohtuotsuste üksikute eksekutsioonivõtete eest, kusjuures aluseks oli võetud kujunenud rahaväärtus. Teiselt poolt normeeriti samaaegselt ka timukaile ettenähtud toidumoon ja varustuse määra. See küsimus ootas juba ammu korraldamist, sest Tartus tegutsenud timukail oli kavatsus sealt lahkuda ja kolida Riiga, kus timukate materiaalne olustik oli parem ja ka tööd rohkem.

¹ Vana-Liivimaa all tuleb mõista nüüdisaja Eesti NSV ja Läti NSV territooriumi üheskoos. Vana-Liivimaa ehk Livonia jagunes kolmeks osaks ehk provintsiks: Eestimaa, Liivimaa, Kuramaa.

² Teatavasti oli tol ajal rootsi keel ka Liivimaal ametliku asjaajamise keeleks, saksa keel aga kõnekeeleks elanike ladvikul, kes rootsi keelest ei tahtnudki aru saada. Eesti keel ametlikus asjaajamises üldse arvesse ei tulnud, kuigi oli Tartu elanike enamiku keeleks.

Pärast seda, kui uuenduslik reskript oli avalikuks saanud, andis magistraat tollal ametis olnud ülemtimukas Anton-Friedrich Keidelile lubaduse, et kohtutimuka kohustuste täitmisel tema kõrvale teisi edaspidi ei kutsuta.

Saanud nüüd ainuõiguse, tõstis Keidel pead ning hakkas omalt poolt esitama uusi nõudmisi. Esiteks tingis ta välja, et nimetatud reskript oleks ette loetud ka kirikus ja nimelt kantslist terve koguduse ees. Teiseks taotles Keidel kategooriliselt, et temale, samuti ta naisele oleksid reserveeritud Jaani kirikus austusväärsamad alalised istekohad, sest senisel ettenähtud kohal istuvalle timukaperekonnale oli Tartu üliõpilastel võimalik kiriku rõdult jumalateenistuse ajal alla visata «kõiksugu prahti».

Nende taotluste täpset saatust me ei tea, kuid paistab, et suuremas osas oli linna magistraat timukale vastu tulnud ja ta palved rahuldanud.

Üldiselt värvati timukaid teenistusse surmanuhtlusega karistatud isikute hulga. Neile kingiti elu, kui nad ametlikult astusid timukametsesse. Kahjuks on meil selle kohta Vana-Liivimaalt säilinud vähe täpseid, kirjalikke andmeid. Näiteks ühest 1606. aastast pärinevast Tallinna kohtuprotokollist nähtub, et sepa-ametit pidanud T. Mönss oli korduvalt varastanud hobuseid. Kohus oli teda karistanud surmanuhtlusega. Hukkamisele määratu oli hakanud timuka abi ametisse, mistõttu temale kingiti elu.

Timukatest on säilinud veel mõningaid teisi andmeid. Tallinna ühes protokollis 27. novembrist 1610 on öeldud, et ülemtimukas Braun kaebab oma vanaduse ja jõuetuse üle, paludes teda vabastada ametist, mis nõuab üle jõu käivaid pingutusi. Sellele tulakse vastu, öeldakse raeprotokollis, ja uueks ülemtimukaks määratakse endine abitimukas Marcus.

Pikaldane sõjategevus XVII sajandil Vana-Liivimaal tõi endaga kaasa kuritegevuse kohutava kasvu. Mõõda maad hakkas hulkuma ikka rohkem ja rohkem soovimatut, kuritegelikkust, asotsiaalsete eluviisidega elementi. Kriminaalkohtute arhiivid kõnelevad sagedamini õnneotsijatest ja avantüristidest rahvaste hulgast, kellest varematal aegadel oli vähe kuulda olnud, näiteks sõtlased, inglased, prantslased, kõnelemata sakslastest, rootslastest ja soomlastest. Mis puutub aga elukutsesse, ametisse või seisisse, siis siin ei puudunud ka vaimulikud.

Esitame siinkohal Tallinna linnaarhiivist saadud, tabavalt illustreeriva näite seesuguste kõikjal liikunud tüüpide kohta.

11. jaanuaril (v. k. j.) 1695 mõisteti noore teenijatüdruku tapmise eest Tallinnas kriminaalkohtu poolt surma pea mõõgaga maharaiumise kaudu pastor Christian Panike.

Urimisprotokollist selgub selle vaimuliku ebatavaline elukäik.

Panike oli sündinud 1657. aastal Lüübeki linnas «ausate vanemate perekonnas» (protokollis toleaeagne väljendusviis)³. Neli aastat oli ta õppinud Strassburgi ülikoolis, seejärel mõnda aega olnud saatjaks parun Wange juures tema reisidel. 1686. a. oli Panike sattunud Maini-äärse Frankfurdi ümbrusse, kus valiti ühe maakoguduse vaimulikuks. Samal ajal ta abiellus ühe pastori tütreaga ning jäi sinna peatuma. Panike ülekuulamisprotokollist nähtub veel, et ta elas seal lasteta abielus, kuni Prantsuse kuninga Louis XIV sõjaväed tulid Reini-äärsetele maadele ning rüüstasid ja laastasid kogu Frankfurdi ümbruskonna, sealhulgas ka pastor Panike kodu. Panikel endal õnnestus üksinda pääseda ja põgeneda. Peatunud lühemat aega kord siin, kord seal, jõudis ta lõpuks Riiga. Kuid ka Riias ei õnnestunud tal ametit leida. Siis siirdus hulkur vaimulik Tallinna, kus lootis leida paremaid võimalusi koha saamiseks. Kuigi teda, nagu ta kohtulikul ülekuulamisel seletas, oli Tallinnas sõbralikult ja hästi vastu võetud, sattus ta ometi tapjana kohtu alla ning hukati.

Reskripti ärakiri, millest käesolevas ülevaates on juttu, hoitakse alal Tartu Riikliku Ülikooli Teadusliku Raamatukogu käsikirjade osakonnas signatuuri all «Manuskript nr. 257». See kujutab endast koguväljaannet saksa-keelse pealkirja all «Constitutionen, Publicationen und Circulairbefehle des Liefländischen Hofgerichts von 1641—1862» (Liivimaa Üuekohtu konstitutsioonid, publikatsioonid ja tsirkulaarkäskused aastatest 1641—1862). Selle fookiokaustas seaduste ja määruste kogu lehed 213—214 sisaldavadki kohtutimukate töötasunormide loendi, nagu need Riias 6. veebruaril 1700 kirja pandud. Saksakeelsel loetelul on 30 paragrahvi, kusjuures rahaühikuks on rootsi riigitaal.

Illustreerimiseks olgu siinkohal mõned iseloomulikud näited eesti keeles ja nimelt sõnasõnaliselt, võimalikult täpselt tõlkes:

1. Pea maharaiumise eest mõõgaga — 12 riigitaalrit.
2. „Pea maharaiumise eest mõõgaga ühes mahamatmisega — 16 riigitaalrit.
3. Pea maharaiumise eest mõõgaga, sealjuures pea torkamisega teiba otsa, keha aga maha matta — 16 riigitaalrit.
9. Poomise eest ühes keha mahavõtmisega ja mahamatmisega — 12 riigitaalrit.
15. Näpistamise eest hõõguvate tangidega — iga kord 1 riigitaalrit.
19. Paigutamise eest häbiposti ning seal peksmise eest — 4 riigitaalrit. (Saksakeelses tekstis seisab siin: «Vor Stellung an den Kack und daselbst zu streichen...» Seega kaagile paigutamine.)

³ Selle vastandid olid: «mitteausad», «väljaspool abielu», «hooralaps».

27. Selle mahalõikamise eest, kes on end ise üles poonud, ja keha väljakandmise ning mahamatmise eest — 4 riigitaalrit.

29. Vanglas surnud, juba hukkamisele mõistetud süütegija väljakandmise ja mahamatmise eest — 4 riigitaalrit.

Kestvalt neid norme vist Tartus ei rakendatud, sest 1704. aastal, neli aastat pärast nende sätete kehtestamist, vallutasid vene väed linna ning rahvale algas palju rahulikumat aeg.

L. LEESMENT,
õigusteaduse doktor

Huumorit

...«Kas te, prokurör, kordaksite küsimust?»

«Oletan, et soovite teada, miks olen kokku kutsunud tänase juhatuse koosoleku.»

Ülemise pildiga võrreldes on alumisel viis viga. Leidke need.

Majandusreform ja arbitraažipraktika kapitaalehituses

1967. aastal arutati Eesti NSV Ministrite Nõukogu juures asuvas Riiklikus Arbitraažis 43 kapitaalehitusalast vaidlusasja. 1966. a. oli neid vaidlusasju 46, ajavahemikus 1955—1964 477, s. o. keskmiselt 47 asja aastas. Niisiis on arutatavate vaidlusasjade arv võrdlemisi stabiilne. Kahjuks on stabiilseks jäänud ka neid vaidlusi põhjustavad puudused.

Kapitaalehitusalane seadusandlus on senini süstematiseerimata ja raskesti kättesaadav. Ei ole ilmunud ühtegi teost, mis komplekselt käsitleks kapitaalehitusalast seadusandlust ja praktikat. Ainuüksi üleliiduliste kapitaalehitusalaste normatiivaktide arv on aga kasvanud kolme tuhandeni, kusjuures paljud aktid on vananenud. Pidevalt antakse uusi eeskirju, ilma et vanu muudetaks. Endastki mõista nõuab säärases olukorras kapitaalehituses üleskerkivate juriidiliste küsimuste õige lahendamine palju vaeva.

1967. a. olid sagedased vaidlused sanktsioonide küsimuses. Lepinguosaliste vastutuse küsimus on majandusreformi läbiviimise käigus üks kesksetest probleemidest. Seepärast peatuksingi sellel lühidalt.

NLKP Keskkomitee 1965. a. septembripleenumi otsustes tõsteti esiplaanile rahvamajanduse juhtimise, planeerimise ja stimuleerimise majanduslikud meetodid. See tähendab, et tuleb luua säärased tingimused, kus töötajate kollektiivil ja ka igal töötajal oleks kasulik rakendada kõik oma võimed tootmisplaanide parimaks täitmiseks. Pakub kahtlemata huvi, kuidas see printsiip avaldub kapitaalehitusalases seadusandluses ja arbitraažipraktikas ning seda just lepinguosaliste vastutuse küsimuses.

Vaatleme kõigepealt poolte vastutust kapitaalehituse sfääri kuuluvate projekteerimis- ja uurimistööde puhul.

NSV Liidu Riikliku Ehituskomitee, NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja NSV Liidu Rahandusministeeriumi poolt 25. mail 1959 kinnitatud «Projekteerimis- ja uurimistööde lepingute eeskirjade»¹ kohaselt vastutab tellija peatöövõtja (projekteerimisorganisatsioon) ees lähteandmete lepingus ettenähtud tähtaegadeks üleandmise eest (p. 23). Kui tellija rikub lepingus ettenähtud projekteerimise lähteandmete üleandmise tähtaegu, maksab ta töövõtjale iga viivitatud päeva eest viivist 0,01% nende tööde maksumusest, mida ei saanud täita lähteandmete mitteõigeaegse esitamise tõttu (30 päeva möödumisel tasub tellija trahvi).

Analoogiliselt on tellija vastutus sätestatud ka kapitaalehituse töövõtulepingus. Tellija, kes lepingus ettenähtud tähtaegadel ei anna töövõtjale üle tööjooniseid või muid dokumente, fonde, materjale ja seadmeid, ehituskrunti või ehitusplatsi, maksab vastavalt NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt 24. augustil 1955 kinnitatud «Eeskirjadele ehitustöövõtulepingute kohta»² (edaspidi «Eeskirjad») töövõtjale viivist 0,05% viivitatud tööde lepingulise maksumusest iga viivitatud päeva eest, viivituse puhul üle 30 päeva aga peale viivise veel leppetrahvi 2% (p. 34).

¹ Хозяйственные договоры. Сборник нормативных актов. М., Госюриздат, 1962, lk. 416—422.

² Sealsamas, lk. 406—416.

Arbitraažipraktika kohaselt nõutakse tellijalt tehnilise dokumentatsiooni esitamisega ja teiste lepinguliste kohustuste täitmisega viivitamise eest viivist ja trahvi ainult sel juhul, kui tellija viivitamise tagajärjel jäid ehitus- ja montaažitööd tähtjaks täitmata. Selline kord kehtestati NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Riikliku Arbitraaži 29. detsembri 1956. a. juhendkirjaga³.

Sedasama korda rakendatakse ka projekteerimislepingu puhul: kui tellija hilineb projekteerijale lähteandmete üleandmisega, maksab ta trahvi ainult siis, kui projekteerija selle viivituse tagajärjel ei saanud projekteerimisdokumentatsiooni kokkulepitud tähtjaks valmis.

Asjaolust, et tellija tasub projekteerijale trahvi viivitatud tööde eest, teeb V. A. Rassudovski oma monograafias järgmise järelduse: Esiteks, projekteerimisorganisatsioon ei saa trahvi nõuda, kui tellija viivitus projekteerimiseks vajalike lähteandmete esitamisel ei kutsunud esile viivitust projekteerimises. Teiseks, tellija viivitus ei vabasta projekteerimisorganisatsiooni kohustusest rakendada omapoolseid abinõusid töö õigeaegseks alustamiseks...⁴

Tekib vastuoluline nähtus: lepinguosaline jääb oma hea töö tagajärjel trahvist ilma. See selgub ilmekalt järgmisest näitest. Vastavalt sõlmitud lepingule oli tellija kohustatud ehitusorganisatsioonile üle andma ehitusplatsi 1. veebruariks 1967, ehitusorganisatsioon aga kohustus objekti sama aasta III kvartalis valmis ehitama. Tellija viivitas ehitusplatsi üleandmisega 1. aprillini, s. o. kaks kuud. Vaatamata sellele suutis ehitusorganisatsioon töö hea organiseerimise ja täiendava tööjõu rakendamisega objekti õigeaegselt eksploatatsiooni anda. Sel juhul jääb ehitaja trahvist ilma. Oleks aga objekt tähtjaks jäänud eksploatatsiooni andmata, saaks ehitaja tellijalt trahvi.

Selline arbitraažipraktika on vastuolus majandusreformi põhiprintsiibiga ning ka seadusega.⁵ See selgub järgmisest.

Projekteerimislepingute eeskirjade kohaselt maksab projekteerimisorganisatsioon, kes tööd lepingus ettenähtud tähtjaks ei lõpetab, viivist ja trahvi lõpetamata tööde maksumuse järgi (p. 32). Kuid «Eeskirjades» on selle kohta täiendav säte: «Juhul kui kõik tööd objekti ehitamisel lõpetatakse lepingus kindlaksmääratud lõpptähtjaks, tagastatakse viivis ja leppetrahv tööettevõtjale.» (Vt. ka «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» § 376 lg. 2.)

Seda sätet, mida «Eeskirjade» kohaselt tuleb rakendada ainult tööettevõtja suhtes, kes esialgu viivitas, kuid hiljem tööd siiski õigeaegselt lõpetas, rakendati senini ekslikult ka tellija suhtes. Jäeti tähele panemata, et viivituse eest vastutab tellija viivitatud tööde maksumuse järgi, tööettevõtja aga lõpetamata tööde maksumuse järgi, mis pole sugugi võrdsed mõisted.

Eespool toodud näite puhul, kus tellija ei andnud ehitajale kahe kuu jooksul ehitusplatsi üle, tuleks temal ehitajale maksta viivist ja leppetrahvi nende tööde maksumuse järgi, mis selle aja jooksul jäid tegemata (arvestades kogu töö mahtu ja maksumust proportsionaalselt). Tellija võib vabaneda vastutusest vaid Eesti NSV TsK § 227 ettenähtud asjaoludel, s. o. süü puudumisel.

Samal ajal kui teoreetikud neid küsimusi arutavad, lähtub aga Ukraina NSV Ministrite Nõukogu juures asuv Riiklik Arbitraaž praktilises töös seisukohast, et tööettevõtja hea töö ei vabasta tellijat vastutusest lepingujärgsete kohustuste mittetäitmisest.

Et aga NSV Liidu Riikliku Arbitraaži 29. detsembri 1956. a. juhendkiri vähendab alusetult tellija vastutust lepingujärgsete kohustuste mittetäitmisest, siis tuleks juhendkiri ära muuta.

Vaatleme nüüd lühidalt ehitusorganisatsioonide vastutust ehitustöö kvaliteedi eest.

³ Хозяйственные договоры. Сборник нормативных актов. Лк. 462—483.

⁴ В. А. Рассудовский. Договор на выполнение проектных и изыскательских работ в капитальном строительстве. М., АН СССР, 1963, лк. 121.

⁵ Правовые вопросы строительства в СССР. М., 1960, лк. 204—205.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 23. augusti 1955. a. määrus⁶ keelas puuduste ning madala kvaliteediga elamute ja tööstusobjektide eksploatatsiooni andmise. Kuid ka pärast seda määrust võeti ehitisi eksploatatsiooni mõningate puudustega. 15. septembril 1962 anti NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus⁷, mille kohaselt valmishitatud ettevõtted ja nende üksikud osad või käikulastavad kompleksid võetakse vastu «...tingimusel, et monteeritud seadmetel võib valmistada projektis ettenähtud toodangut». Ehitised ja rajatised (elamud, ühiskondlikud ja administratiivhooned, teed, sillad jne.) võetakse sama määrase kohaselt vastu «...tingimusel, et neid objekte on võimalik normaalselt eksploateerida».

Lähtudes ülalnimetatud määrusest, kinnitas NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklik Ehituskomitee 30. detsembril 1962 «Ehitusnormid ja -eeskirjad. СНиП III-A. 10—62». 7. mail 1966 kinnitas Ehituskomitee uued «Ehitusnormid ja -eeskirjad. Valmishitatud ettevõtete, hoonete ja ehitiste eksploatatsiooni võtmine. Põhialused. СНиП III-A. 10—66»⁸ (kehtivad alates 1. juulist 1966 ja asendavad «СНиП III-A. 10—62»). Nende kohaselt on lubatud objekt anda eksploatatsiooni mitteoluliste vaegtöödega, mis ei takista objekti normaalsel eksploateerimisel ega halvenda töötajate töötingimusi ja tööohutust.

Kui riikliku vastuvõtukomisjoni otsusel on vaegtöödega objekt eksploatatsiooni antud, koostatakse selle kohta akt. Aktile lisatakse täielik vaegtööde loetelu, nende eelarveline maksumus ja kõrvaldamise tähtajad, samuti organisatsioonide nimetused, kes on kohustatud need puudused kõrvaldama.⁹ Akti vorm on antud «СНиП III-A. 10—66» lisas.

Esineb aga ka varjatud vaegtöid. Need avastatakse tihti peale alles objekti eksploateerimise käigus. «Eeskirjad» määravad, et kõrvaldamist vajavad defektid määratakse kindlaks aktidega, millele kirjutavad alla tellija ja tööettevõtja.

Tellijalt kutse saanud, on tööettevõtja kohustatud saatma hiljemalt 5 päeva pärast oma esindaja osa võtma akti koostamisest ja defektide kõrvaldamise korra ning tähtaja kooskõlastamisest. Kui tööettevõtja seda ei tee, koostab tellija ühepoolse akti ning saadab ära kirja tööettevõtjale ja selle kõrgemalseisvale organile. Kui tellija ei ole kahe nädala jooksul saanud tööettevõtjalt ega selle kõrgemalseisvalt organilt akti sisu kohta vastuväiteid, on tellijal õigus kõrvaldada tööettevõtja süü läbi tekkinud defektid omal jõul, kuid ehitaja kulul («Eeskirjade» p. 37).

Varjatud puuduste akteerimiseks ja tööettevõtjale pretensiooni esitamiseks on antud üsna lühikesed tähtajad: kahest kuust kuni ühe aastani, olenevalt objekti iseloomust. Et pretensiooni, samuti hagi aegumise tähtaega arvestatakse tavaliselt ehitise või rajatise eksploatatsiooni andmise päevast, siis on oluline see päev täpselt kindlaks teha.

Tootmisotstarbeliste objektide eksploatatsiooni võtmise kuupäevaks loetakse riikliku vastuvõtukomisjoni akti allakirjutamise kuupäev.

Elu- ja ühiskondlike hoonete ning rajatiste eksploatatsiooni võtmise kuupäevaks loetakse aga kuupäev, millal riikliku vastuvõtukomisjoni akt kohaliku nõukogu täitevkomitees kinnitati.

Valmishitatud eraldi seisvad või sisseehitatud tootmis- või teenindusotstarbelised abihooned ja -rajatised (laod, elektrialajaamad, kompressori- ja pumbajaamad, tuletõrjedepood, remonditsehhid, juurdepääsuteed, garaažid jm.) koos nendesse monteeritud seadmetega võetakse eksploatatsiooni tellija (hoonestaja) töökomisjoni poolt vastavalt nende valmidusastmele. Nende objektide eksploatatsiooni võtmise kuupäevaks loetakse töökomisjoni akti allakirjutamise kuupäev («СНиП III-A. 10—66», p. 1. 10, 1. 12).

⁶ Законодательство о капитальном строительстве в СССР, том II. М., Госюриздат, 1964, lk. 274.

⁷ СН СССР 1962, № 17, art. 136.

⁸ Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riikliku Ehituskomitee väljaanne. Tallinn, 1967.

⁹ Tihti need organisatsioonid neile pandud kohustusi vabatahtlikult ei täida. Küsimus, kuidas sellele reageerida, ei kuulu käesoleva artikli raamidesse.

Sageli tuntakse huvi küsimuse vastu, millise tähtaja jooksul võib ebakvaliteetse töö kohta hagi esitada. Sellele vastas NSV Liidu Riiklik Arbitraaž: ühe aasta jooksul pärast objekti lõplikku eksploatatsiooni andmist.¹⁰ Antud seletus vähendab ehitaja vastutust ehituse kvaliteedi eest.

Pretensiooni ja hagi esitamise tähtjad langevad sageli ühte. Näiteks üldehituslike tööde kohta võib pretensiooni esitada ühe aasta jooksul, arvates objekti eksploatatsiooni andmise päevast (vee- ja kanalisatsiooni välisvõrkude kohta sama tähtaja jooksul). Kui varjatud puudused ilmnesid aasta lõpus, siis ei jõua tellija neid puudusi akteerida ega pretensiooni esitada selleks ettenähtud tähtaega rikkumata. (Arvestada tuleb ka seda, et pretensiooni saajal on vastamiseks aega üks kuu.)¹¹

Isegi siis, kui «Eeskirjad» näevad ette lühemaid tähtaegu pretensiooni esitamiseks, võivad need hagi aegumise tähtajaga ühte langeda. Näiteks keskküttesüsteemi varjatud puuduste kohta võib pretensiooni esitada ühe kütteperioodi jooksul. Kui see süsteem antakse eksploatatsiooni kütteperioodi lõpus, langevad pretensiooni esitamise ja hagi aegumise tähtaeg ühte, sest süsteemi puudusi saab avastada vaid järgmise aasta kütteperioodi jooksul (sellistel juhtumitel on Eesti NSV Riiklik Arbitraaž hagi aegumise tähtaja siiski ennistanud).

Pretensiooni esitamiseks antud tähtaegu on nimetatud ka garantiitähtaegadeks¹². Nagu eespool märgitud, on need tähtjad äärmiselt lühikesed — kahest kuust kuni ühe aastani. Hiljemalt aasta möödudes ei ole mitmelgi juhul õiguslikku alust pretensiooni ja hagi esitamiseks. Garantiitähtaegu tuleks kahtlemata pikendada, mõningate üldehitustööde osas isegi kuni 10 aastani. Näiteks Prantsusmaal vastutavad ehitaja ja arhitekt ehituse kvaliteedi eest 10 aastat.

Lõppkokkuvõttes ei saa jätta märkimata, et lepinguosaliste vastutuse küsimus kapitaal-ehituses vajab kiiret reguleerimist NLKP XXIII kongressi otsuste valguses.

H. GRABE,

Eesti NSV Ministrite Nõukogu
juures asuva Riikliku Arbitraaži
peaarbiteri asetäitja

¹⁰ NSV Liidu Riikliku Arbitraaži juhendkiri 29. XII 1956 p. 49.

¹¹ «Eeskirjad majanduslike vaidluste lahendamiseks riiklikes arbitraazides.» ENSV MKK 1963, nr. 46, art. 165.

¹² Правовые вопросы строительства в СССР. М., Госюриздат, 1960, lk. 228 jj. ja seal märgitud kirjandus. Vt. ka «Договоры в социалистическом хозяйстве». М., 1964, 3. ptk.

MÕNINGAID PREEMIA MAKSMISE KÜSIMUSI PLANEERIMISE JA MAJANDUSLIKU STIMULEERIMISE UUELE KORRALE ÜLEVIIDUD ETTEVÕTTEIS

Premeerimine töötamisel mittetäieliku premeerimisperioodi jooksul

Töölisele ja teenistujale makstakse preemiat tavaliselt kuu või kvartali töötulemuste põhjal. Juhtub aga, et tööline või teenistuja ei tööta täieliku premeerimisperioodi vältel kas siis seetõttu, et asub vastavale tööle alles premeerimisperioodi keskel, lahkub töölt enne premeerimisperioodi lõppu või mitmesugustel põhjustel puudub osa premeerimisperioodist.

4. veebruari 1967. a. premeerimise tüüpõhimääruse¹ p. 26 lg. 2 kohaselt sõltub vastsetl tööle asunud töötajale esimese kuu töötulemuste eest preemia maksmine ettevõtte juhataja äranägemisest. Seega on ettevõtte juhataja hinnata, kas vastsetl tööle asunud töötaja oma tööga on kaasa aidanud premeerimise näitajateks ja tingimusteks seatud tulemuste saavutamisele või mitte.

See säte tähendab, et preemia väljamaksmine esimese kuu töötulemuste eest sõltub ettevõtte juhataja äranägemisest vaid nende töötajate osas, kes selle kuu kestel astusid töösuhetesse antud ettevõttega, olgu siis töölepingu sõlmimise teel, ületoomise teel teisest ettevõttest või tööle suunamise teel. Samas ettevõttes teisele tööle üleviidule preemia maksmine esimese kuu töötulemuste eest uuel tööil ei sõltu ettevõtte juhataja äranägemisest. Sellisele töötajale tuleb preemiat maksta proportsionaalselt tööil oldud ajaga.

Tüüpõhimääruse p. 26 lg. 2 redaktsioonist lähtudes tuleb asuda seisukohale, et preemia maksmine ettevõtte juhataja äranägemisel esimese kuu töötulemuste eest toimub vaid siis, kui premeerimisperioodiks on kuu või kui premeerimisperioodiks on küll kvartal, kuid töötaja tööle asumisest kuni kvartali (või mõne teise premeerimisperioodi) lõpuni jääb vähem aega kui üks kuu. Kui aga töötaja on kvartalise premeerimisperioodi puhul ettevõttega töösuhetes olnud üle ühe kuu, tuleb talle preemiat maksta proportsionaalselt tööil oldud ajaga, ilma et tööleasumise poolikule kuule langeva preemiaosa väljamaksmine sõltuks ettevõtte juhataja äranägemisest.

Preemia maksmine esimeses kuus tööil oldud aja eest sõltub kehtivate eeskirjade kohaselt ainuüksi ettevõtte juhataja äranägemisest. See asjaolu võib tingida subjektiivse lähenemise. Eriti negatiivselt mõjub aga selline asjaolu siis, kui premeerimine toimub individuaalsete näitajate alusel. Seepärast oleks õigem lahendada küsimus selliselt: preemiat makstakse vastsetl tööle asunud töötajale proportsionaalselt tööil oldud ajaga. Kui aga ettevõtte juhataja leiab, et vastsetl tööle võetud töötaja ei ole oma tööga oluliselt kaasa aidanud premeerimisnäitajate täitmisele ja premeerimistingimustest kinnipidamisele, siis on tal õigus ametiühingu käitis- või kohaliku komiteega kooskõlastatult vastav töötaja esimeses kuus preemiast ilma jätta. Suurtes ettevõtetes võiks samasuguse õiguse anda tsehhijuhatajale, kes kooskõlastatult ametiühingu tsehhikomiteega otsustaks preemiast ilmajätmise. Kuid selleks on tarvis teha vastav muudatus seadusandluses.

Kui töötaja ei tööta täit premeerimisperioodi seoses töösuhete lõpetamisega, siis sõltub talle preemia maksmine sellest, kas töösuhete lõpevad mõjuval põhjusel või mitte. Premeerimise tüüpõhimääruse p. 26 toob vaid näidisloetelu, millal töösuhete lõpetamine on toimunud mõjuval põhjusel. Töösuhete lõpetamine mõjuval põhjusel toimub siis, kui vallandamisel administratsiooni initsiatiivil säilitatakse töötajale tööstaaži pidevus, vallandamisel

¹ Типовое положение о премировании работников промышленных предприятий, переводимых на новую систему планирования и экономического стимулирования производства. Утв. постановлением Государственного комитета Совета Министров СССР по вопросам труда и заработной платы и Президиума ВЦСПС от 4 февраля 1967 г. № 84/П-5. — «Бюллетень Государственного комитета Совета Министров СССР по вопросам труда и заработной платы» 1967, № 4, лк. 3 жж.

omal soovil aga säilitatakse tööstaaži pidevus ka siis, kui vaheaeg uuesti tööle asumiseni ületab ühe kuu.

Töösuhete lõpetamisel mõjuval põhjusel makstakse töötajale preemiat pooliku premeerimisperioodi eest proportsionaalselt tööl oldud ajaga, mittemõjuva põhjuse korral aga pooliku premeerimisperioodi eest preemiat ei maksta.

Kui töötaja on antud ametikohal või tööl pooliku premeerimisperioodi seetõttu, et ta viiakse üle teisele tööle samas ettevõttes (või teise ettevõttesse), siis makstakse talle preemiat proportsionaalselt tööl oldud ajaga.

Neil juhtumel, kui töötaja oli ettevõttega töösuhetes küll kogu premeerimisperioodi vältel, kuid puudus ühel või teisel põhjusel osa aega töölt, makstakse talle preemiat proportsionaalselt tööl oldud ajaga, kui ei esine asjaolusid, mis tingivad tema ilmajätmise preemiast.

Preemia 25% võrra suurendamine või vähendamine

4. veebruari 1967. a. premeerimise tüüppõhimääruse p. 8 kohaselt on ettevõtte või tsehhi juhatajal õigus üksikuile töolistele brigaadi, jaoskonna, tsehhi või mõne muu tootmisüksuse kollektiivsete töötulemuste eest makstavat preemiat 25% võrra suurendada või vähendada. Sellise õiguse andmine administratsioonile peab aitama töötajate ergutamist individualiseerida ja preemiamäära täpsemalt vastavusse viia töötulemustega, sest kollektiivsete töötulemuste jaotamine töötajate vahel proportsionaalselt neile arvutatud palgaga ei taga alati iga üksiku töötaja panuse õiget arvestamist üldistes töötulemustes.²

Preemiat 25% võrra suurendada või vähendada võib igal konkreetsel juhtumil ainult kooskõlastatult ametiühinguga ja konkreetseid töötulemusi arvestades. Lubamatu on ette kindlaks määrata preemia suurendamine või vähendamine varasema perioodi töötulemuste alusel. Juhud, millal preemiat võib suurendada või vähendada ettevõtte juhataja ja millal tsehhijuhataja, määratakse kindlaks ettevõttes väljatöötatavas premeerimise põhimääruses. Kui preemiat suurendab või vähendab ettevõtte juhataja, siis peaks sellele eelnema kooskõlastamine ametiühingu käitiskomiteega, kui aga tsehhijuhataja, siis kooskõlastamine ametiühingu tsehhikomiteega.

Kuigi premeerimise tüüppõhimääruse p. 8 räägib preemia suurendamisest või vähendamisest 25% võrra, tuleks seda mõista nii, et preemiat võib suurendada või vähendada vähem kui 25% võrra, sest eesmärgiks on preemia suuruse parem kooskõlastamine töötaja tööpanusega.

Mis puutub ettevõtte insener-tehnilistesse töötajatesse (välja arvatud juhtivad töötajad) ja teenistujatesse, siis premeerimise tüüppõhimääruse p. 24 kohaselt on õigus töötajale arvutatud preemiat kuni 25% võrra suurendada või vähendada ainult ettevõtte juhatajal kooskõlastatult ametiühingu käitiskomiteega. Et insener-tehniliste töötajate ja teenistujate premeerimine oleneb sisuliselt kollektiivi töönäitajatest, siis ei ole ka erinevusi preemia määramises.

Juhtivale töötajaile, kelle preemia kuulub kõrgemalseisva organi juhataja kinnitamisele, võib preemiat kuni 25% võrra suurendada või vähendada kõrgemalseisva organi juhataja, ilma et seda oleks vaja vastava ametiühinguga kooskõlastada.

H. SIIGUR,
TRÜ dotsent

(Järgneb.)

² С. С. Каринский. Хозяйственная реформа и вопросы оплаты труда. — «Советское государство и право» 1967, пр. 7, лк. 34.

PREMEERIMISEST KAPITAALHITUSES

NSV Liidu Rahvamajanduse Nõukogu kolleegiumi 13. jaanuari 1964. a. protokollis märgitakse, et preemiad käikulastavate ehitusobjektide eksploatatsiooni andmise eest kuuluvad väljamaksmisele pärast riikliku vastuvõtukomisjoni poolt märgitud puuduste kõrvaldamist.

Tekkis küsimus, kas see kolleegiumi protokoll käesoleval ajal kehtib.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riikliku Ehituskomitee Töö Organiseerimise ja Normeerimise Valitsus teatas selle kohta järgmist.

Vastavalt kehtivale premeerimise põhimää-

rusele on preemiate väljamaksmise aluseks riikliku vastuvõtukomisjoni seatud korras kinnitatud akt objekti eksploatatsiooni andmise kohta.

Objektide eksploatatsiooni võtmisel juhendatakse NSV Liidu Ministrite Nõukogu 22. jaanuari 1966. a. määrusest nr. 57 «Tootmisotstarbeliste lõpetatud ehitusobjektide eksploatatsiooni võtmise korra kohta»¹.

Vastavalt premeerimise põhimääruse 10. punktile lahendavad tellija ja peatööettevõtja vahelisi lahkarvamusi nende kõrgemalseisvad organid.² Arbitraaž neid vaidlusi ei aruta.

¹ ЦИ СССР 1966, nr. 3, art. 29. ENSV T 1966, nr. 10, art. 55; 1967, nr. 45, art. 327. Ehitusnormid ja -eeskirjad. Valmishitatud ettevõtete ja hoonete ning ehitiste eksploatatsiooni võtmine. Põhialused. СНП III-A. 10—66. ENSV Ministrite Nõukogu Riiklik Ehituskomitee. Tallinn, 1967.

² Положение о премировании работников за ввод в действие производственных мощностей и объектов строительства. Утверждено Госкомитетом СМ СССР по вопросам труда и заработной платы, Госстроем СССР и ВЦСПС 1 июля 1964 г. № 271/П-14. М., 1964.

*
*
*

Toodangu hindade kehtestamisel ja rakendamisel ning sellega seoses olevate vaidluste lahendamisel peavad majandusorganisatsioonid ja arbitraaž juhendama NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Riikliku Arbitraaži juhendeist 28. aprillist 1967 nr. I-I-15 ja 8. juunist 1967 nr. I-I-28.¹

Ülalähendatud juhendite kohaselt peavad majandusorganisatsioonid omavahelistes lepingutes konkreetsetl ära näitama hinna kui olulise lepingutingimuse. Kui kartuli, puu- ja kõõgivilja puhul see pole võimalik (lepingu sõlmimise momendiks pole konkreetseid hindu kehtestatud), tuleb lepingus näidata rakendamisele kuuluva hinna liik (jaehind, hulgihind, kokkusuhtuhind vt.). Lepingus võib näidata vaid kehtivaid hindu. Kõik lepingutingimused, mis rikuvad kehtivaid hindu, on tühiised ning toodangu eest tasumine toimub ainult nõuetekohaselt kinnitatud hindade alusel. Ettevõtted võivad realiseerida kehtivast madalamate hulgihindadega vaid sellist toodangut, mille järele puudub nõudmine, kusjuures kahju jääb ettevõtte kanda, plaanis ettenähtud maksed riigieelarvesse aga ei vähene. Samuti on tootjal õigus kokkuleppel tellijaga kehtestada ühekordne juurdemaks hulgihindadele, kui toodang valmistatakse tellija erinõudmistele järgi, mis näevad ette hangitava toodangu paremad tehnilis-majanduslikud näitajad, võrreldes kehtivate standardite ja tehniliste tingimustega, ning kui see juurdemaks pole hinnakirjas ette nähtud.

Hankija ning ostja vahelised arveldused peavad toimuma vaid sätestatud korras kinnitatud või kooskõlastatud hindade alusel. Vast-

asel korral on ostjal õigus keelduda hankija arve tasumisest (aktsepteerimisest). Sel juhul ei või aga ostja toodangut kasutada, vaid peab selle võtma vastutavale hoiule.

Kui ostja keeldub toodangu eest tasumast hinna puudumise motiivil, ei ole hankija õigustatud esitama arbitraaži hagi. Sellise hagi rahuldamine tähendab sisuliselt hinna kehtestamist, milline toiming ei kuulu arbitraaži kompetentsi. Kui aga arbitraaž on sellise hagi vastu võtnud, peab ta asja menetluse lõpetama.

Esineb juhtumeid, et ostjad tasuvad toodangu eest, millel puudub nõuetekohaselt kinnitatud või kooskõlastatud hind. Sellisel juhtumil võivad ostjad tasunud summasid tagasi nõuda üldises pretensiooni ja hagi korras tingimusel, et toodang on kasutamata ning hoiule võetud. Kui aga toodang on ära kasutatud, ei saa ostja tasunud summasid tagasi nõuda, vaid ta võib pärast hinna kinnitamist või kooskõlastamist nõuda vastava ümberarvestuse tegemist, kui hinna kehtivus laieneb perioodile, mil toodang hangiti.

Hinna puudumisega tuleb võrdsustada juhud, kus hind ei ole nõuetekohaselt registreeritud. Nii tuleb seeriviisiliselt toodetavate masinate, seadmete, aparaatide, mitmesuguste keemialoodele jms. ajutised hulgi-

¹ Saadetud ringkirjana kõigile arbitraažiorgaanidele.

hinnad registreerida NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee juures asuvas Hindade Komitees, kui tähendatud komitee kompetentsi kuulub sellise toodangu alaliste hindade kiinutamine.

Hindade rakendamisel tuleb silmas pida, et hind on kehtiv alates selle kinnitamise momendist, kui hinna kinnitamisel ei näidatud teistsugust kehtima hakkamise tähtaega. Kui hind kinnitati ainult teatud kindla toodangukoguse kohta ning kinnitamisel ei näidatud ära hinna kehtima hakkamise tähtaega, tuleb hinna rakendada ka selle toodanguosa eest tasumisel, mis hangiti enne hinna kinnitamist.

Hindade muutmise seoses olevate vaidluste lahendamisel tuleb arvesse võtta, et toodangu eest tuleb tasuda selle hinna alusel, mis kehtis toodangu ärasaatmise (üleandmise) momendil, kui hinna muutmise aktis pole teisiti ette nähtud. Ostja nõusolekuta ennetähtaegselt hangitud toodangu eest tasutakse selle hinna alusel, mis kehtis hanketähtaja saabumise momendil, kui hinna muutmise aktis pole teisiti ette nähtud.

Kaubalis-materiaalsete väärtuste realiseerimata osa mitteõigeaegselt ümberhindamisest tulenevate kahjude hüvitamisel tuleb juhinduda hindade alandamise kohta kõigest seadusandlusest ning toodangu ümberhindamise juhendeist. Kui ostja ei koostanud ega saatnud õigeaegselt hankijale vastutaval hoiul oleva toodangu ümberhindamise akti ning

finantsorgani õiendit selle kohta, et ümberhindamisest tulenevat väärtuse vahet ei hüvitatud ja seetõttu polnud hankijal võimalik toodangut tähtajaks ümber hinnata ning saada riigieelarvest ümberhindamisest tulenevat väärtuse vahet, peab ostja hüvitama kõik need kahjud, mida hankija ei saanud ära hoida.

Hindade õigsust on kohustatud kontrollima ka ostjad. Kui hankija ekslikult näitab oma arves kehtivaist madalamad jaehinnad, jaekaubandusorganisatsioon aga ei kontrolli nende õigsust, vaid realiseerib kauba hankija arves näidatud hinnaga, peab jaekaubandusorganisatsioon hüvitama hankijale sellest tulenevad kahjud (kauba väärtuse vahe). Ta vabaneb kahju hüvitamise kohustusest vaid sel juhul, kui ta ei saanud kahju ära hoida hankija süü tõttu.

Hindade õigsuse kontrollimise hõlbustamiseks nõuab kehtiv seadusandlus, et tootjad näitaksid kõigil taaras ja pakendis väljastatavali rahvalarbekaupadel, osal taara ja pakendita väljastatavali rahvalarbekaupadel ning kultuuri- ja majapidamiskaupade tehnilistes passides nende kaupade jaehinnad. Kui tootja seda ei tee või teeb seda mittevastaval viisil, siis nõutakse tootjalt sisse trahv.

Samal eesmärgil on tootjad (hankijad) kohustatud kaubandusorganisatsioonidele esitatavali kauba- (makse-) dokumentides ära näitama kaupade hindade alused. Kui nad seda ei tee, on ostjal õigus tasumisest keelduda.

* * *

Hangitud kauba (toodangu) puudujäägi avastamisel ei ole maksjal õigust keelduda hankija maksenõude (arve) aktsepteerimisest (tasumisest) motiivil, et maksenõue on esitatud kauba kohta, mida faktiliselt ei ole ära saadetud või üle antud.

Praktikas esineb tihti juhtumeid, et maksjad (saajad), avastanud hangitud kaubapartiis puudujäägi, keelduvad osaliselt hankija maksenõude aktsepteerimisest NSV Liidu Riigipanga 28. mai 1960. a. juhendi nr. 22 § 19 p. «ž» näidatud motiivil: «peale ärasaadetud ja üleantud kauba väärtuse on maksenõudesse lülitatud ka ostjale faktiliselt ära saamata ning üle andmata kauba väärtus».

Selline praktika on täiesti väär. Kehtiva seadusandluse järgi ei ole maksjal õigust keelduda hankija maksenõude aktsepteerimisest koguselise puudujäägi esinemise motiivil ning maksja ei tohi puuduoleva kauba väärtuse tasumisest keeldumiseks kunstlikult kasutada teisi seaduses fikseeritud motive.

Motiivil, et maksenõue on esitatud ka kauba kohta, mida faktiliselt pole ära saadetud või üle antud, võib maksenõude aktsep-

teerimisest osaliselt keelduda vaid siis, kui sellesse on lülitatud kaup, mida saatedokumentides (kauba-transpordi saateleht, faktuur, spetsifikatsioon jt.) pole näidatud ja mida faktiliselt ei ole ära saadetud või üle antud. Sellisel juhutul peab alati esinema lakkumine saatedokumentides ja maksenõudes näidatud kauba hulga, sortimendi ja väärtuse vahel, mis lubab eeldada, et kogu maksenõudes näidatud kaupa faktiliselt ära ei saadetud (üle ei antud).

Vastavalt NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Riikliku Arbitraazi 29. juuli 1963. a. juhendi nr. I-I-363 §-le 35 peavad arbitraazijorganid neilt maksjalt, kes keeldusid puuduoleva toodangu väärtuse tasumisest, nõudma seaduses ettenähtud trahvi ning teatama arveldusdistipliini rikkumisest kõrgetasemelisele organisatsioonile või pangale.

² «Инструкция о безналичных расчетах и кредитовании по операциям, связанным с расчетами». М., Госбанк СССР, 1960.

³ Инструктивные указания Госарбитража при СМ СССР. Систематизированный сборник. М., Юридическая литература, 1964.

Konsultatsioon & Konsultatsioon

Pensioni määramiseks nõutava tööstaaži (sealhulgas ka soodustatud pensioni määramiseks) teeb kindlaks täitevkomitee juures asuv pensionide määramise komisjon.

Kodanik Ü. L. pöördus 1965. a. oma töökohta, Rakvere teeninduskombinaadi «Viru» töötülide komisjoni poole taotlusega tööraamatu sissekannetes paranduste tegemiseks. Avalduses ta märkis, et oli kuni 1960. aastani töötanud mitme ettevõtte remondi- ja metallitöökodades sepana. Tööraamatu sissekannete kohaselt oli ta aga töötanud lukksepana. Sepana oleks tal õigus vanaduspensionile soodustatud tingimustel (nooremas eas ja kõrgendatud määras), lukksepana aga mitte.

26. mail 1965 jättis teeninduskombinaadi «Viru» hinde-vaidekomisjon¹ Ü. L-i avalduse rahuldamata. Selle otsuse hinnitas hiljem ka ametiühingu kohalik komitee.

1966. a. pöördus Ü. L. samasisulise avaldusega uuesti kombinaadi ametiühingukomitee poole. Viimane vastas talle 16. novembri 1966. a. kirjaga nr. 4991: «Pensionikomisjonil ei läinud korda kindlaks teha Teie töötamist sepana kuni 1960. a. Õmlusvabrikus «Virulane» säilitatavais palgalehtedes on kogu aeg Teie tööalana näidatud lukksepp.

Ametiühingukomitee pensionikomisjon soovitas Teil pöörduda rahvakohtu poole, kes tunnistajate varal teeb kindlaks Teie tegeliku tööala.»

Selle soovitusel alusel pöörduski Ü. L. Rakvere Rajooni Rahvakohtusse. 7. jaanuaril 1967

tagastas rahvakohus talle kogu materjali ja teatas, et «tööala tuvastamine ei kuulu kohtu kompetentsi».

Kooskõlas eespool nimetatud põhimääruse p. 11 alapunktiga «1» vaidlused sellistes küsimustes, nagu tööstaaži arvestamine riikliku sotsiaalkindlustuse toetuste ja pensionide määramiseks, nende toetuste ja pensionide suurus ja tööstaaži arvestamine seaduses ettenähtud soodustuste rakendamiseks, ei kuulu lahendamisele töötülide komisjonis. Need ei kuulu lahendamisele ka ametiühingu kohalikus komitees ega selle pensionikomisjonis, samuti mitte kohtus.

Pensionikomisjonid — seal aga, kus neid ei ole, ametiühingukomiteed — on muu hulgas kohustatud abistama töötajaid pensioni määramiseks nõutavate dokumentide hankimisel ja vormistamisel, tunnistajate leidmisel jne. Pensionide määramiseks ja pensionialaste soodustuste rakendamiseks vajaliku tööstaaži kindlakstegemine kuulub ainultki täitevkomiteede juures asuvate pensionide määramise komisjonide pädevusse. Mis puutub aga tööraamatu sissekannete parandamisesse, siis seda teevad asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide administratsioonid kooskõlas tööraamatute täitmise juhendiga.

B. JAKOBSON

* * *

Kas riiklik sotsiaalkindlustus laieneb kolhoosnikutele?

Teatavasti laieneb riiklik sotsiaalkindlustus kõigile töölisele ja teenistujale, sõltumata nende töökohast, töö iseloomust ja kestusest ning töötasustamise viisidest. Riiklik sotsiaalkindlustus laieneb ka enamikule mittekoosseisulistele töötajatele, samuti teistele töötajatele, kes ei ole töölised ega teenistujad, nagu advokaadid, kullaotsijad, ministeeriumide ja ametkondade sõjaväestatud valve töötajad (välja arvatud mõned ministeeriumid ja amet-

konnad), riiklikes, kooperatiivsetes ja ühiskondlikes asutustes ning ettevõtetes valitavatel ametikohtadel töötajad, kui nad saavad töötasu töö eest valitava ametikoha järgi jne.

Töötajall, kellele laieneb riiklik sotsiaalkindlustus, on ajutise töövõimetuse korral õigus saada toetust ja nende töötamine kuulub arvamisele tööstaaži hulka, mis annab õiguse riiklikule pensionile.

¹ NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 31. jaanuari 1957. a. seadlusega kinnitatud «Töötülide läbivaatamise korra põhimääruse» kohaselt vaadatakse töötülid läbi töötülide komisjonis. Sellest ajast alates hinde-vaidekomisjonid enam ei eksisteeri. Millegipärast kasutavad paljud ekslikult seda iganenud terminit.

Kolhoosnikutele riiklik sotsiaalkindlustus ei laiene, välja arvatud juhud, kui kolhoosnik töötab töölise või teenistujana või sellisel tööil, kus töötajale laieneb riiklik sotsiaalkindlustus (teatavasti võivad kolhoosnikud üksikjuhtumil kolhoosi loal töötada ka väljaspool kolhoosi).

Seoses NSV Liidu Ministrite Nõukogu 20. juuli 1964. a. määrusega nr. 622 «Kolhooside esimeeste, spetsialistide ja mehhanisaatorite riikliku pensioneerimise ja sotsiaalkindlustuse kohta» tekkis arvamusi, et neile kolhoosnikutele, kellest määruks on juttu, laiendati riiklik sotsiaalkindlustus. Määrus näeb ette, et kolhooside esimeestel, kõigis kolhoosi tootmise lülides töötavil spetsialistidel, pea-(vanem)raamatupidajail (vanemraamatupidajail ainult neis kolhoosides, kus pearaamatupidaja ametikoht puudub) ja mehhanisaatoreil on õigus saada riikliku sotsiaalkindlustuse korras määratavaid pensione, toetusi ja teisi kindlustuse liike (nad saavad neid samadel alustel nagu töölised ja teenistujad), kuid üksnes siis, kui nad on kolhoosi liikmed. Ülal tähendatud määrus ei laienda aga neile riiklikku sotsiaalkindlustust koos kõigi sellest tulenevate tagajärgedega. (Riikliku sotsiaalkindlustuse laienemine tähendab seda, et vastaval alal töötamine arvatakse igal juhul tööstaaži hulka.)

Et aga kolhoosnikutele riiklik sotsiaalkindlustus ei laiene, siis ei või tööliste ja teenistujatele pensionide määramisel staaži hulka arvata nende töötamist kolhoosiesimehena, kolhoosi spetsialistina või mehhanisaatorina (kui see pole lubatud erieeskirjadega), samuti ei või tööliste ja teenistujatele määratud osalise staažiga pensionide ümberarvutamisel («Riiklike pensionide määramise ja väljamaksmise määrustiku» p. 101 korras) arvesse võtta

kolhoosis nimetatud ametikohtadel töötamise aega.

Selle väite kinnitamiseks mõned näited.

Naiskodanik B. A. oli töötanud töölisena ja teenistujana kokku 17 aastat 8 kuud. 15. oktoobril 1964 astus ta kolhoosi liikmeks ja hakkas töötama pearaamatupidajana samas kolhoosis, olles sellel kohal kuni 15. oktoobrini 1966, mil ta kolhoosi liikmeskonnast omal soovil välja arvatati seoses tütre juurde elama asumisega. 5. aprillil 1967 asus B. A. uuesti tehasesse tööle raamatupidajana.

3. septembril 1967 sai ta 55-aastaseks ja esitas järgmisel päeval kohalikule sotsiaalkindlustuse osakonnale avalduse vanaduspensionini määramiseks. Pensionide määramise komisjon jättis tema avalduse nõutava 20-aastase tööstaaži puudumise tõttu rahuldamata, sest kolhoosiliikmena töötamist kolhoosis riiklike pensionide määramisel tööstaaži hulka ei arvata.

Meeskodanik L. R. sai vanaduspensionini osalise tööstaaži alusel (19 a. 3 k. 18 p.) kui tööline. 14. juulil 1965 astus ta kolhoosi liikmeks ja asus tööle traktoristina (s. o. mehhanisaatorina), töötades kuni 15. novembrini 1967, mil lahkus kolhoosi liikmeskonnast.

18. novembril 1967 esitas ta sotsiaalkindlustuse osakonnale avalduse, milles palus oma pension ümber arvutada seoses sellega, et oli 2 aastat töötanud. Avaldus jäeti rahuldamata eelmises näites nimetatud põhjusel.

Asjaolu, et kolhoosiesimeestele, spetsialistidele ja mehhanisaatoritele määratakse riiklike pensione ja riikliku sotsiaalkindlustuse korras antavaid toetusi, ei tähenda veel seda, et neile laieneb riiklik sotsiaalkindlustus.

B. JAKOBSON

KAS TEATE, ET...

talupoegade vabas-
tamiseks 1819. aastal antud Liivimaa Talurahvaseaduse § 11 nägi esmakordselt ette perekonnanime talupoegadele, mida neil seni polnud. Nimetatud paragrahvi täitmiseks andis Liivimaa Kubermanguvalitsus hiljem (1821–1824) vastavad ukaasid.

Eestimaa Talurahvaseadus, mis kehtestati juba 1816. aastal, ei sisalda sätet perekonnanimede kohta. Nähtavasti unustati see fikseerida, millest tulenes ka Eestimaa talupoegade hoopis hilisem nimede saamine.

KAS TEATE, ET...

hiinlaste nimed on kolmesilbilised. Näit.: Li Hung-tšang, Sun Tšung-šan, Vu I-tai. Erandeid sellest üldreeglist on vähe. Esimene silp on meie mõiste järgi perekonnanimi, teine ja kolmas — eesnimi. Hiina perekonnanimed on tuhandeid aastaid püsinud muutumatutena. Nende arv on selle suure rahva kohta ääretult väike — veidi üle kahe tuhande. Segaduste osaliseks vältimiseks on kujunenud tavaks ofitsiaalses suhtlemises kasutada perekonnanime koos eesnimega. Muide, eesnimesel on suhteliselt kerge muuta ja muudetaksegi.

Teiste juriidiliste väljaannete veergudelt

«СОВЕТСКОЕ ГОСУДАРСТВО И ПРАВО» 1967, nr. 9. Artiklid sotsialistliku ühiskonna riigi ja õiguse leninlikest ideedest, nõukogude õiguse vormide arengust, nõukogude õiguse süsteemist, looduse õiguslikust kaitsest NSV Liidus, seaduslikkuse edasiseist tugevdamisest võitluses huligaansusega, mitme töötaja poolt ettevõttele põhjustatud kahju hüvitamisest jt. peaksid huvi pakkuma laiale lugejate ringile. Ettevõtete töö kohta uutes tingimustes avaldatakse intervjuu mitme ettevõtte direktoriga.

«СОВЕТСКОЕ ГОСУДАРСТВО И ПРАВО» 1967, nr. 10. Analüüsitakse sotsioloogiliste uurimuste probleeme ja perspektiive õiguses, ühiskondliku arvamuse väljaselgitamist riigi-õiguslikus praktikas, sotsialistlike riikide rahvusvaheliste organisatsioonide süsteemi tekkimist, majandusreformi ja õiguse teooria arengu seost, töötasustamise asjade kohtupraktika vaidlusküsimusi ja muid probleeme.

«СОВЕТСКОЕ ГОСУДАРСТВО И ПРАВО» 1967, nr. 11 — juubelinumber — sisaldab artikleid: «Riik ja kommunism», «NLKP ja nõukogud», «Nõukogude sotsialistliku konstitutsiooni põhilised isärasused», «Baltimaade rahvaste nõukogude riiklike tekkimine», «Nõukogude riigi ajalooliste kogemuste rahvusvaheline tähtsus», «Nõukogude kohtusüsteemi areng», «Tööaeg NSV Liidus» jt.

«ПРАВОВЕДЕНИЕ» 1967, nr. 3 avaldab materjale Nõukogude riigi 50. aastapäevaks: Nõukogude riigiparadi loomisest, rahvakohute organiseerimisest Nõukogude riigi ajaloos, esimesest kohtudekreedist. Avaldatakse artikleid NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi aktide vormi, nõukogude haldusõiguse printsiipide, tsiviilõiguse teostamise piiride, noorte töölepaigutamise õiguslike küsimuste, vabadusekaotuse ja selle olemuse kohta, ametisiku mõistest kolhoosis jne. Antakse konsultatsiooni ebaõigesti vallandatud tööliste ja teenistujate tööle ennistamise küsimustes.

«ПРАВОВЕДЕНИЕ» 1967, nr. 4. Muu hulgas leiavad käsitlemist leninlikud ideed seaduslikkuse järelevalvest, sotsialistlik õigus kui juriidilise pealisehituse osa, riigiõiguslikud protsessinormid, rahvusliku suveräänsuse teooria põhiprobleemid, tööaja režiim ja ületunnitöö mõiste, maade äravõtmist ja eraldamist käsitleva seadusandluse analüüs, nõukogude kriminalistika aine jm.

«ВЕСТНИК МОСКОВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА. СЕРИЯ XII. ПРАВО» 1967, nr. 5 sisaldab kirjutused Rahudekreedi rahvusvahelisest tähtsusest, Maadekreedist ja NSV Liidu maakorralduse seadusandlikest alustest, Rahvakomissaride Nõukogu moodustamise dekreedist, sotsialistliku töö õiguslikest printsiipidest, mõnest riigi teooria küsimusest seoses V. I. Lenini raamatuga «Riik ja revolutsioon» jm.

«ВЕСТНИК ЛЕНИНГРАДСКОГО УНИВЕРСИТЕТА» 1967, вып. 2 avaldab järgmised õigusalased artiklid: «Riigi sisust ja vormist», «Alaerialiste grupilisest kuritegevusest», «Meditsiinitöötajate tööd käsitleva seadusandluse diferentseerimine», «Administratiivne territooriumi jaotus nõukogude riigiõiguse süsteemis».

«ВЕСТНИК ЛЕНИНГРАДСКОГО УНИВЕРСИТЕТА» 1967, вып. 3 sisaldab ülevaate nõukogude majandusliku ja kultuurilise ehituse juhtimise spetsiaalse aparadi loomisest oktoobrist 1917 kuni juulini 1918, ülevaate sotsiaalkindlustuse leninlike printsiipide arengust NSV Liidu seadusandluses, märkusi kolhooside maakasutuse õiguse kaitse kohta, samuti kirjutuse sotsialistlike riikide kriminaalõiguse üldisest arengutendentsist.

«СОВЕТСКАЯ ЮСТИЦИЯ» 1967, nr. 17. Vaatluse alla on võetud transpordivahendite üürileping, isikute tunnistamine eriti ohtlikeks retsidivistideks, vastutus külvide tallamise eest kolhoosides ja sovhoosides, «kannatanu süü» kriminaalõiguslik tähendus. Kommenteerivaiks kirjutusteks on: «Ekspertiisitegemine kohtus», «Kvaliteet ja kompleksus hankelepingus», «Seltsimeheliku kohtu otsuse seaduslikkus ja põhjendatus».

«СОВЕТСКАЯ ЮСТИЦИЯ» 1967, nr. 18 avaldab mitu artiklit, mis on pühendatud nõukogude riigi ja õiguse ajaloole. Huvitavad on veel kausaalse seose analüüs kohtupraktika valguses, seisukohad, millist huligaansust võib tunnustada relva kasutamisega toimepanduks, artiklid võitlusest alaerialiste kuritegelikkuse tegevusse kaasatõmbamise vastu, hagi aegumise tähtaegade kulgemise algusmomendist jm. Kommenteeriv ja abistav materjal: «Jõustunud kohtuotsuste ja -määruste läbivaatamine uute asjaolude avastamise korral», «Garantii-tähtaegade liigid ja nende arvestamine».

«СОВЕТСКАЯ ЮСТИЦИЯ» 1967, nr. 19 avaldab kirjutused komplekssest kohtuekspertiisist, tingimisi süüdimõistmise iseärasustest, huligaansuse kvalifitseerimise mõnedest küsimustest, perfokaartide kasutamise rahva-kohtus, ettepanekute kohta alaealiste töökolooniast üleviimise süsteemi muutmiseks jm. Kommenteerivas osas on kirjutused arvel-dusdiscipliini tugevdamise kohta hangete puhul, abielu- ja perekonnaseadusandlusest tule-nevate asjade lahendamise seitsmehelikus kohtus.

«СОВЕТСКАЯ ЮСТИЦИЯ» 1967, nr. 20. Analüüsimisel on majandusreform ja majan-dusõigus, uued momendid lepingutes objek-tide valvamise kohta, nõukogude õigustea-duse arengu põhisuunad võitluses kuritegevu-sega, tingimisi enne tähtaega vabastamine parandusliku töö kandmisest jm. Kommen-teeritakse töödistsipliini rikkumise asjade läbivaatamist seitsmehelikus kohtus, kassat-siooniinstantsi poolt kriminaalasjades kohtu-otsuste muutmise aluseid ja piire.

«СОВЕТСКАЯ ЮСТИЦИЯ» 1967, nr. 21 on pühendatud Nõukogude riigi 50. aastapä-va, õigusteaduse ja juristide osale sotsia-lismi ja kommunismi ehitamisel. Antakse üle-vaade nõukogude kohtute tekkimisest, nõu-kogude advokatuuri loomisest, tuuakse ära esimeste nõukogude justiitsorganite töötajate mälestusi, meenutatakse esimesi väljapaista-vaid nõukogude juriste jne.

«СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ ЗАКОННОСТЬ» 1967, nr. 9 juhib tähelepanu kohtute tegevuse parandamise võimalustele võitluses huligaan-susega, viitab puudustele administratiivjärele-valve teostamisel, analüüsib hagist loobumist ja poolte kokkulepet, annab vastuse küsimu-sele, millistel juhtudel antakse palgata puh-kust, kogemuste vahetamise korras avaldab kirjutused väljasõiduistungite korraldamisest, õiguserikkumiste ärahoidmisest üldjärelevalve meetoditega jne.

«СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ ЗАКОННОСТЬ» 1967, nr. 10 on pühendatud nõukogude võimu 50. aastapäevale, sisaldades vastavateemalisi kirjutusi, nagu: «V. I. Lenin seadusandlikust tegevusest ja nõukogude seaduste stabiilsuse tähtsusest», «Nõukogude Konstitutsioon ja tema areng», «Nõukogude prokuratuuri kaader 50 aasta jooksul», «Administratiivorga-nite töö uute ülesannete tasemele» jne.

«STAAT UND RECHT» (Saksa DV) 1967, nr. 8. Käsitlemist leiavad alaliste komisjonide ja kohalike rahvaesindusorganite suhted, kü-berneetika kasutamise võimalused riiklikus juhtimises, ringkonna täitevkomiteede kollek-tiivsete otsuste teadusliku väljatöötamise probleemid, võrkplaneerimise kasutamine hal-dustegevuses jm.

«STAAT UND RECHT» 1967, nr. 9 sisaldab V. I. Lenini teose «Riik ja revolutsioon» aja-

loolise tähtsuse analüüsi, kirjutused uue too-dangu hankelepingust, majandusõiguslikest probleemidest põllumajanduse juhtimises töös-tuslikele meetoditele üleminekul, kuritege-vuse arengu ja ärahoidmise ettenägemise või-malustest.

«STAAT UND RECHT» 1967, nr. 10. Riik-liku juhtimise leninliku stiili loomingulisest korraldamisest Saksa DV-s, Lenini õpetuse osast SDV maaõiguse arengus, vaimse omandi ja SDV autoriõiguse ideoloogiast SDV-s, vas-tutusest sotsialistliku kriminaalõiguse järgi jm.

«NEUE JUSTIZ» (Saksa DV) 1967, nr. 17 artiklites jagatakse kogemusi ja tähelepane-kuid kuritegevuse ärahoidmise komplekssete abinõude kohta, käsitletakse kaebuste läbi-vaatamist notari tegevuse peale jne.

«NEUE JUSTIZ» 1967, nr. 18. Käsitletakse õigusemõistmisorganite võitlust alkoholi mõ-jul toimepandavate kuritegevusele, tehakse märkmeid kohtute töö planeerimise kohta, alustatakse Lääne-Saksamaa ja Austria krimi-naalseadusandluse reformi analüüsi.

«NEUE JUSTIZ» 1967, nr. 19. Jätkub aru-telu alkoholi mõjust kuritegevusele. Käsitle-takse arsti ametisaladuste kriminaalõiguslikku kaitset, arsti ja patsiendi vahekordade tsiviil-õiguslikku iseloomu jne.

«NEUE JUSTIZ» 1967, nr. 20 analüüsib ka-ristuse määramise probleeme, süüd kergen-davaid asjaolusid seksuaalkuritegevuse puhul, kirjandus- ja kunstiteoste kaitset rahvusvaheli-se õiguse valgusel jt. probleeme.

«ACTA JURIDICA» (Ungari RV) 1967, nr-te 3—4 materjalide hulgas on kirjutused Ungari RV õigusallikate süsteemist (vene keeles), kriminoloogiast ja kriminaalpedagoogikast (prantsuse k.), sotsialistliku majandus-organisatsiooni struktuurist (inglise k.), töö protsessiõiguse põhiküsimustest (prantsuse k.), sotsialismimaade valimissüsteemi arengusuun-dadest (saksa k.), rahvusvahelise kaubandus-õiguse arendamisest ÜRO poolt (inglise k.) jt.

«PANSTVO I PRAWO (Poola RV) 1967, nr. 8/9 avaldab kirjutused Poola riikluse taas-tamisest pärast II maailmasõda, rahvakaasistu-jate institutsioonist õiguslik-empiriliste uuri-muste valguses, uuest Poola RV seadusest prokuratuuri kohta, antropoloogilisest eksper-tiisist isaduse tuvastamisel kohtus, jätkuvast kuriteost, alaealiste retsidivismist, «mitte-majandusliku» otsuse mõistest jne.

«PANSTVO I PRAWO» 1967, nr. 10. Ana-lüüsitakse inimõiguste kaitse rahvusvahelisi vahendeid vastavate paktide valguses, rahva-kaasistujate osavõttu kriminaalprotsessist, abi-kaasade vara õiguslikku režiimi, vägivalla mõiste piire kriminaalõiguses, tsiviilvastutust aatomiennergia kasutamise tekitatud kahju eest jne.

MEIE TEENELISED JURISTID

Kauaaegse eduka töö ja suurte teenete eest sotsialistliku seaduslikkuse kindlustamisel andis Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium oma 26. oktoobri 1967. a. seadlusega Eesti NSV teenelise juristi aunimetuse kolmele vabariigi juristile.

HELLA DOLGOPOLOVA,

Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu Õigusnõuandla juhataja,

on sündinud 1913. a. Viiburis. Enne juriidilisse instituuti astumist töötas õpetajana, sealhulgas ka komсомoli lõõkehitusel Kirovskis aastail 1931—1937. Lõpetanud 1946. a. Kaasani Juriidilise Instituudi, suunati H. Dolgoplova Eestisse, kus määrati Tallinna Juriidilise Kooli õppealajuhatajaks. Alates 1952. aastast on H. Dolgoplova Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu Õigusnõuandla juhataja.

Igapäevase töö kõrvalt leiab H. Dolgoplova mahti ka ühiskondlikuks tegevuseks. Ta on Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee kaebuste ja ettepanekute büroo ühiskondliku komisjoni liige, vabariikliku seltsimehelike kohtute nõukogu aseesimees, võtab osa kirjastuse «Eesti Raamat» juriidilise kirjanduse ühiskondliku nõukogu tööst. Ta on ka juriidilise büllետääni «Nõukogude Õigus» ja Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu väljaande «Abiks ametiühingu aktivistile» toimetuse kolleegiumi liige. H. Dolgoplova sulest on ilmunud tööõiguslaseid töid, ta võttis osa ka tööõiguse normatiivaktide kogumiku koostamisest.

H. Dolgoplovat on autasustatud medaliga «Vapra töö eest 1941.—1945. a. Suures Isamaasõjas» ja Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

ELSA KILJAKO,

Tallinna Kalinini Rajooni Rahvakohtu esimees, on sündinud 1917. a. Rakveres. Suure Isamaasõja tegi ta läbi meditsiinitöötajana. E. Kiljako täitis eeskujulikult oma kohustusi Nõukogude armees teenides ning pälvis medalid «Lahinguliste teenete eest» ja «Võit Saksamaa üle Suures Isamaasõjas 1941—1945». Demobiliseerituna töötas ta algul nõukogude ja parteiorganeis. Pärast Tallinna Juriidilise Kooli lõpetamist valiti E. Kiljako 1950. a. Tallinna Kalinini rajooni rahvakohtunikuks. 1957. aastast töötab ta selle rahvakohtu esimehena. 1961. a. lõpetas E. Kiljako Tartu ülikooli õigusteaduskonna. Korduvalt on rahvas valinud teda saadikuks nii Kalinini rajooni kui Tallinna linnanõukogusse. E. Kiljako on ka EKP Tallinna Kalinini Rajoonikomitee liige ning kuulub riigiasutuste töötajate ametiühingu vabariikliku komitee presiidiumi koosseisu. Tema hea töö ning ühiskondlikust tegevusest aktiivne osavõtt leidsid 1965. a. tunnustamist medaliga «Eeskujuliku töö eest».

EVALD LANG,

vanemõigusunõunik,

on sündinud 1931. a. Tartus. Juristina tööd alustas 1955. a. Eesti NSV Prokuratuuris. Samal aastal lõpetas ka Tartu ülikooli õigusteaduskonna. Noor spetsialist sai hea praktika. Tegutsenud vabariiklikus prokuratuuris tsiviilkohtu järelevalve osakonna prokuröriks, alaealiste asjade ja kinnipidamiskohtade järelevalve alal, samuti üldjärelevalve osakonna ülemana, kinnitati E. Lang 1964. a. algul Tallinna prokuröriks, kellena töötab ka praegu.

E. Lang võtab aktiivselt osa ühiskondlikust tegevusest. Ta on Tallinna Töörahva Saadikute Nõukogu liige ja sotsialistliku seaduslikkuse alalise komisjoni aseesimees ning ühingu «Teadus» riigi ja õiguse sektiiooni teaduslik-metoodilise nõukogu liige. E. Lang on «Rahvamalevlase käsiraamatu» autor. Eduka töö eest on teda autasustatud Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

KAS TEATE, ET ...

üks nimekamaid teadlasi rahvusvahelise õiguse alal Friedrich (Fjodor Fjodorovitš, Frédéric) Martens oli eesti päritoluga? Ta sündis 27. augustil 1845 Pärnus käsitöölise perekonnas.

Peterburi ülikooli rahvusvahelise õiguse professor F. Martens avaldas (1874—1909) kapitaalset 15-köitelist teost «Venemaa ja välisriikide vahel sõlmitud traktaatide ja konventsioonide kogu»¹, mis on jäädava väärtusega ja tõlgitud paljudesse keeltesse. Materjalid selles algavad 1648. aastast.

Kui Peterburis oli asutamisel eestlaste selts, kutsuti tedagi sellest osa võtma. Martens oli lubanud, kuid ei tulnud. Ta oli nimelt abielus ühe senaatori tütreaga ning suhtles ainult n.-õ. kõrgemas seltskonnas.

Suveni viibis Martens sageli Pärnus omaste pool. Järjekordsel Pärnu-sõidul 19. juunil 1909 tabas teda Valgas äkiline surm.

KAS TEATE, ET ...

kompromissina Saksa-Rooma riigi keisri ja valitsevate seistuste vahel kutsuti 1495. a. ellu esmakordselt riigi kõrgem kohus, nn. riigikammerkohus (Reichskammergericht) asukohaga Maini-äärses Frankfurdis.

Baseerudes hilisema kanoonilise protsessi-õiguse alustel, oli kohtuskäijate poolte volinike pädevus reguleeritud järgmiselt: a) prokuraatorid olid kohtu ees poolte esindajaks; b) advokaadid konsulteerisid võistkondi (pooli) ning koostasid kirjalikke avaldusi.

Advokaatidel puudus tollal õigus esineda kohtu ees. Seega lasus prokuraatoreil ka kaitsja funktsioon.

Harukordadel jõudis mõne suurniku apellatsioon Frankfurti ka Vana-Liivimaalt. Arhiivi andmeil on neid seni teada 29.

Selline poolte volinike institutsioon esineb mõningate muudatustega tänini näit. Inglismaal.

¹ «Сборник трактатов и конвенций заключенных Россией с иностранными державами».

Pr. k. «Recueil des traités et conventions, conclus par la Russie avec les puissances étrangères».

Kroonikat

Novembrikuus arutas Eesti NSV Prokuratuuri kolleegium kodanike kaebuste ja avalduste lahendamist Eesti NSV Prokuratuuri osakondades. Aruande esitas Eesti NSV prokuröri abi A. Golõšov.

Kolleegium märkis, et kodanike kaebused ja avaldused lahendatakse üldreeglina ettenähtud tähtaja jooksul. Vabariigi prokuratuuris on kehtestatud kindlad kodanike vastuvõtu päevad ja tunnid, millest rangelt kinni peetakse. Organiseeritud on kodanike vastuvõtt õhtusel ja tööst vabal ajal.

Kolleegium kohustas kõiki osakondade juhatajaid ja prokuröri abisid lahendada kõik kodanike avaldused ja kaebused ranges vastavuses NLKP Keskkomitee otsusega «Töötajate kirjade läbivaatamise ja töötajate vastu-

võtu organiseerimise parandamisest» ja kehtestama range kontrolli kodanike kirjade, avalduste ja kaebuste lahendamise õigsuse ning tähtaegadest kinnipidamise üle.

Rajoonide ja linnade prokuröre kohustati süstemaatiliselt kontrollima kodanike kirjade, avalduste ja kaebuste lahendamise õigsust rajoonide ja linnade ettevõtetes ja asutustes, samuti tugevdama õiguslast propagandat elanikkonna hulgas.

* * *

18. detsembril sai 50-aastaseks Tallinna Mererajooni rahvakohtunik Nikolai Sudak, kes on rahvakohtunikuna töötanud kakskümmend aastat.

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIDIUMIS

Teenete eest sotsialistliku seaduslikkuse ja õiguskorra tugevdamisel autasustas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium oma k. a. 25. oktoobri seadlusega NSV Liidu ordenite ja medalitega suurt gruppi prokuratuuri-, kohtu- ja teiste juriidiliste organite töötajaid, sealhulgas järgmisi seltsimehi Eesti NSV-s:

TOOPUNALIPU ORDENIGA

Eduard Peetri p. Annus — Eesti NSV Ülemkohtu liige; Valter Jakobi p. Simm — Valga rajooni prokurör.

ORDENIGA «AUSTUSE MÄRK»

Alfred Bernhardi p. Raus — Viljandi rajooni rahvakohtu esimees; Lidia Peetri t. Saarno — Eesti NSV Ministrite Nõukogu juures asuva Juriidilise Komisjoni osakonnajuhataja.

MEDALIGA «TÕOVAPRUSE EEST»

Aleksandra Andrei t. Jelkitševa — Eesti NSV Ülemkohtu liige; Artur Eduardi p. Saks — Eesti NSV Advokaatide Kolleegiumi presiidiumi esimees.

MEDALIGA «EESKUJULIKU TÖÖ EEST»

Elsa Johannese t. Kiken — Tallinna prokuröri abi; Kalju Karli p. Pikker — Tallinna 1. notariaalkontori notar; Nikolai Aleksandri p. Sudak — Tallinna Mererajooni rahvakohtu rahvakohtunik.

* * *

Ametikohuste eeskujuliku täitmise eest ja teenete eest võitluses kuritegevuse vastu autasustas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium oma k. a. 4. novembri seadlusega NSV Liidu ordenite ja medalitega suurt gruppi NSV Liidu Ühiskondliku Korra Kaitse Ministeeriumi töötajaid, nende hulgas järgmisi seltsimehi Eesti NSV-s:

LENINI ORDENIGA

Sifrid Augusti p. Bachman.

TOOPUNALIPU ORDENIGA

Raimund Pauli p. Villemson, Johannes Aleksandri p. Kivisikk, Valter Nikolai p. Kruuk, Toivo Aleksandri p. Osul, Aleksandr Aleksandri p. Snoting.

PUNATÄHE ORDENIGA

Leonid Timofei p. Bursov, Nikolai Gerasimi p. Vaganov, Anatoli Mihhaili p. Jelitšov, Eduard Ivani p. Klandorf, Kalju Antoni p. Kuk, August Kusta p. Soon, Eduard Karli p. Teus, Oskar Jaani p. Uustalu.

ORDENIGA «AUSTUSE MÄRK»

Zoven Ogani p. Airapetov, Jakov Mihhaili p. Batenev, Jaan Madise p. Vaarman, Pjotr Nikolai p. Vorobjov, Nikolai Aleksei p. Grigorjev, Aleksandr Ivani p. Kolman, Ivan Ivani p. Kurtin, Jakov Dmitri p. Mironenko, Erich Mihkli p. Mitt, Pavel Sergei p. Patrušev, Valter Juhani p. Põlts, Nikolai Sergei p. Ragulin, Valter-Harri Sigfridi p. Sneider, Adolf Ado p. Jürna.

MEDALIGA «LAHINGULISTE TEENETE EEST»

Viktor Matvei p. **Virronen**, Lembit Johan-
nese p. **Tint**, Karl Augusti p. **Hein**.

MEDALIGA «TOOVAPRUSE EEST»

Ivan Paveli p. **Baikov**, Jelizaveta Foma t.
Lensu, Artur Juhannese p. **Loodus**, Sergei
Marki p. **Loskutov**, Grigori Mihhaili p. **Lõs-**
senko, Gerald Nikolai p. **Mihhailov**, Alfred
Jaani p. **Möttus**, Paul Maksimi p. **Raidla**,

August Jüri p. **Ruusmaa**, Herbert Eduardi p.
Soopalu, Arvo Toomsalu, Aksel Augusti p.
Uibo, Mihhail Aleksandri p. **Uljanov**.

MEDALIGA «EESKUJULIKU TÖÖ EEST»

Elvira Mihhaili t. **Afonina**, Ivan Ivani p.
Dudkin, Viktor Vassili p. **Ivanov**, Vitali Alek-
sandri p. **Jõesaar**, Otto Aleksandri p. **Lusmägi**,
Aleksander Ivani p. **Michelson**, Endel Oskari
p. **Paal**, Aleksei Afanassi p. **Perminov**, Fjodor
Semjoni p. **Sedin**, Aleksei Stepani p. **Smirnov**,
Konstantin Peetri p. **Soonda**, Viktor Aleksei p.
Tarassov, Maria Paveli t. **Hapkova**.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIDIUMIS

Aktiivse võitluse eest kuritegevuse ning
ühiskondliku korra rikkujate vastu autasustas
Eesti NSV Ülemnõukogu Presidium oma k. a.
11. novembri seadlusega medaliga «Eeskuju-
liku teenistuse eest ühiskondliku korra kaits-
misel» järgmisi ühiskondliku korra kaitse
organite töötajaid:

Koit Juhani p. **Inno**, Johannes Jüri p. **Jaks**,

Zoja Aleksandri t. **Jur**, Eduard Mihhaili p.
Jürna, Johannes Aleksandri p. **Kask**, Konstan-
tin Semjoni p. **Kolesnikov**, Erich Arnoldi p.
Kunst, Eldor Jakobi p. **Lokke**, Kaljula Ju-
hani p. **Nuut**, Vladimir Platoni p. **Popovitš**,
Leonhard Erichi p. **Ratassepp**, Vladimir And-
rei p. **Selivanov**, Vladimir Aleksandri p. **Tam-**
berg, Nikolai Timofei p. **Timofejev**, Hugo
Antoni p. **Vask**, Vladimir Oskari p. **Vilde**.

* * *

EESTI NSV ÜLEMKOHUS

Eesti NSV Ülemnõukogu valis 27. oktoobril
1967 Eesti NSV Ülemkohtu esimeheks Robert
Aleksandri p. **Simsoni** ning tema asetäitjateks
Vassili Grigori p. **Baranovi** ja Martin Alek-
sandri p. **Eino**. Valiti ka 16 ülemkohtu liiget
ja 220 ülemkohtu rahvakaasistajat.

Eesti NSV Ülemkohtu pleenumil kinnitati
kohtukolleegiumid järgmises koosseisus:

kriminaalasjade kohtukolleegium

esimees:

Baranov, Vassili Grigori p.

liikmed:

Jamšišikov, Evgeni Sergei p.
Lehtsaar, Endel Jüri p.
Marks, Karl Jaani p.
Mägi, Elmar Aleksandri p.
Rannamees, Leida Gustavi t.
Suvi, Robert Simoni p.
Tammistu, Heino Johannese p.
Tooming, Asta Augusti t.
Uusküla, Hilda Tõnu t.

tsiviiliasjade kohtukolleegium

esimees:

Eino, Martin Aleksandri p.

liikmed:

Annus, Eduard Peetri p.
Austa, Hilja Augusti t.

Jelkitševa, Aleksandra Andrei t.
Kuuskmäe, Feliks Antoni p.
Nurmela, Voldemar Peetri p.
Rajala, Aivo Juhani p.

Kohtuorganite osakonna ülemaks on Eesti
NSV Ülemkohtu liige Antonina Vladimiri t.
Majorova.

Eesti NSV Ülemkohtu rahvakaasistajad:

Ager, Jüri Mikhkli p. (Paide)
Aigro, Kalju Augusti p. (Tartu)
Allika, Otto Martini p. (Pärnu l.)
Amer, Evald Leonhardi p. (Tallinn)
Andressoo, Mare Artemi t. (Tallinn)
Anson, Hedvig Augusti t. (Tallinn)
Bartels, Lembit Ado p. (Tallinn)
Blumberg, Heinrich Josephi p. (Viljandi)
Bolšagina, Anna Trofimi t. (Narva l.)
Böckler, Peeter Heinrichi p. (Harju)
Eirand, Lembit Jaani p. (Viljandi)
Erte, Valentina Andrei t. (Tallinn)
Evert, Elmar Juhani p. (Harju)
Finn, Siegfried Arnoldi p. (Valga)
Gatski, Maie-Malle Pauli t. (Jõgeva)
Germanenko, Timofei Tiiti p. (K.-Järve l.)
Gnadeberg, Eha Johannese t. (Harju)
Golovin, Aleksei Vassili p. (K.-Järve l.)
Gorjunov, Nikolai Pjotri p. (Tartu l.)
Gorontšarovskaja, Meedi Augusti t. (Valga)
Grass, Laine Oskari t. (Kingsissepa)
Haugas, Oskar Samueli p. (Võru)

- Hiir, Mall Aleksandri t. (Tartu l.)
 Hiob, Einar Tõnise p. (Paide)
 Hussar, Leida Augusti t. (Tartu l.)
 Hõim, Heldur Gerhardi p. (Võru)
 Härm, Tõnis Jüri p. (Tallinn)
 Ingar, Agnes Augusti t. (Tallinn)
 Innalaur, Viktor Ivani p. (Rapla)
 Inno, Jaan (Rakvere)
 Innos, Endla Johannese t. (Jõgeva)
 Ivanov, Nikolai Zahhari p. (Tallinn)
 Ivanova, Ljudmila Aleksandri t. (Tallinn)
 Jago, Kalev Johannese p. (Tartu)
 Jalakas, Albert Jaani p. (Tallinn)
 Joost, Harald Johannese p. (Jõgeva)
 Joosti, Taimo Jüri p. (Pärnu l.)
 Jurtšenkov, Nikolai Andrei p. (Pärnu l.)
 Jõesaar, Juta Villemi t. (Tartu l.)
 Jürgen, Arnold Jüri p. (Tartu l.)
 Jürgenfeldt, Harri Jüri p. (K.-Järve l.)
 Jürisson, Mai Jaani t. (Tallinn)
 Kaabus, Jutta Aleksandri t. (Tallinn)
 Kaasik, Valter Jakobi p. (Rakvere)
 Kallas, Karin Rudolfi t. (Võru)
 Kamarik, Aino Kaarli t. (Haapsalu)
 Kangust, Ilmar Aleksandri p. (Tallinn)
 Kao, Villem Vassili p. (Kingissepa)
 Kargu, Aurora Alfrede t. (Tartu l.)
 Karm, Hillar-Heiti Karl-Gustavi p. (Tartu l.)
 Kazõdub, Maria Paveli t. (Narva l.)
 Kelu, Vileida Gustavi t. (Rakvere)
 Kerner, Thais Elmari t. (Tallinn)
 Kevvai, Linda Paveli t. (Tallinn)
 Kiris, Advig Juhani p. (Tartu l.)
 Kirt, Helju Augusti t. (Tartu l.)
 Kivi, Roland Jüri p. (Kingissepa)
 Klaskop, Hilda Rudolfi t. (Narva l.)
 Kobrijev, Andrei Ivani p. (Haapsalu)
 Kont, Kalju Aleksandri p. (Tartu)
 Koppel, Gunnar Gustavi p. (Tallinn)
 Koppel, Hillar Daveidi p. (Tartu l.)
 Koppel, Marta Ivani t. (K.-Järve l.)
 Kosjulina, Jevgenia Leo t. (Tallinn)
 Kuldkopp, Hans Aleksandri p. (Tallinn)
 Kuningas, Salme Jakobi t. (Pärnu l.)
 Kuznetsova, Lilia Mihhaili t. (Tallinn)
 Kõrgesaar, Ants Vilhelmi p. (K.-Järve l.)
 Käbin, Olev Gustavi p. (K.-Järve)
 Königsberg, Gustav Aleksandri p. (Tallinn)
 Laaman, Endel Kustase p. (Tartu l.)
 Laanemets, Milvi Augusti t. (Rapla)
 Laanisto, Olev Jaani p. (Harju)
 Laber, Hektor Oskari p. (Pärnu)
 Laid, Gali Andrei t. (Jõgeva)
 Laufer, Mion Johannese t. (Tallinn)
 Lavrenko, Pavel Jakovi p. (K.-Järve l.)
 Lehtpuu, Feodor Feodori p. (Pärnu)
 Lehtsoo, Selma Aleksandri t. (Rakvere)
 Lepiand, Hans-Verni Gustavi p. (Viljandi)
 Lepp, Elisabeth Aleksandri t. (Tallinn)
 Lihten, Karl Augusti p. (Võru)
 Look, Milvi Matvei t. (Pärnu l.)
 Loomägi, August Kustavi p. (Hiiumaa)
 Loorits, August Juliuze p. (Võru)
 Loov, Nikolai Ivani p. (Rakvere)
 Luik, Karin Johannese t. (Harju)
 Lumiste, Reet Karli t. (K.-Järve l.)
 Luukas, Lilia Voldemari t. (Viljandi)
 Luuken, Linda Johannese t. (Viljandi)
 Lutsko, Ivan Foma p. (Pärnu l.)
 Lõokene, Konrad Andrese p. (Põlva)
 Lõtšev, Nikolai Ilja p. (Tallinn)
 Lõõper, Harri Hansu p. (Rakvere)
 Lüll, Virve Jaani t. (Hiiumaa)
 Madisson, Hartvig Heldur-Mihkli p. (Pärnu l.)
 Maide, Hugo Martini p. (Hiiumaa)
 Malõšev, Vladimir Ivani p. (Tallinn)
 Masing, Helmi Rudolfi t. (Tallinn)
 Matsalu, Elma Martini t. (Tartu)
 Meoma, Kalju Ernsti p. (Tartu l.)
 Mihhailova, Öie Johannese t. (Valga)
 Milva, Jaan (K.-Järve l.)
 Muga, Elve Augusti t. (Tartu l.)
 Mullonen, Viktor Adami p. (K.-Järve l.)
 Munner, Virve Augusti t. (Valga)
 Mõtsnik, Helmuth Otto p. (Viljandi)
 Mõttus, Heino Johannese p. (Valga)
 Mäemets, Kalju Augusti p. (Haapsalu)
 Mägi, Linda Halliku t. (Põlva)
 Mähar, Aino Augusti t. (Põlva)
 Mölder, Endel Jaani p. (K.-Järve)
 Mölder, Vjatšeslav Vladimiri p. (Tallinn)
 Naumov, Vladimir Ivani p. (Narva l.)
 Nei, Olav Erichi p. (K.-Järve l.)
 Nikopensius, Gustav Johannese p. (Põlva)
 Norden, Silvia Andres-Augusti t. (Rakvere)
 Nossov, Jegor Ivani p. (Narva l.)
 Nutt, Vaike Peetri t. (Tartu)
 Nuut, Iraid Kristjani t. (Pärnu l.)
 Nõmmik, Ants Pauli p. (Jõgeva)
 Nõõri, Anne Heinrichi t. (Valga)
 Odraks, Elfriede Ivani t. (Viljandi)
 Ollino, Virve Friedrichi t. (Paide)
 Orgmäe, Endel Hansu p. (Tallinn)
 Ostrovski, Aleksander Aleksei p. (Tartu)
 Pahka, Siina Johannese t. (Paide)
 Pai, Viktor Nikolai p. (Valga)
 Pajula, Feliks Hendriku p. (Viljandi)
 Palu, Zinaida Ivani t. (Pärnu l.)
 Paluoja, Heivi Hansu t. (Viljandi)
 Parind, Edgar Jakobi p. (Võru)
 Peet, Johannes Martini p. (Tallinn)
 Pererva, Niina Ivani t. (Pärnu)
 Piip, Helmut Augusti p. (K.-Järve)
 Pikk, Johannes Jaani p. (Võru)
 Pilgunov, Afanassi Vassili p. (Narva l.)
 Piller, Erna Johannese t. (Tallinn)
 Pilve, Hans Antoni p. (Harju)
 Ponomarjov, Pjotr Pahhomi p. (K.-Järve l.)
 Popp, Valter Mihkli p. (Pärnu l.)
 Prits, Matti Johannese p. (Tallinn)
 Pruuli, Esper Karli p. (Põlva)
 Põldoja, Johannes Jaagu p. (Viljandi)
 Põldots, Aki-Einar Heinrihi p. (Pärnu l.)
 Pärnasalu, Väino-Halvend Alfred-Antoni p. (Võru)

Relljan, Virmo Karli p. (Haapsalu)
 Roose, Liivia Ferdinandi t. (K.-Järve 1.)
 Rootalu, Hillar Pearu p. (K.-Järve 1.)
 Rosenberg, Irene Otto t. (Tallinn)
 Rubel, Salme Tanieli t. (Tartu 1.)
 Rullinkoff, Milvi Heinrichi t. (Paide)
 Rumjantsev, Viktor Vladimiri p. (Narva 1.)
 Rütütel, Aleksander Karli p. (Rakvere)
 Saburov, Nikolai Ivani p. (K.-Järve 1.)
 Samoson, Eugen Heinrichi p. (Viljandi)
 Sarap, Almiida Augusti t. (Võru)
 Sarapuu, Roland-Johannes Johannese p.
 (K.-Järve 1.)

Saue, Valve-Öie Maksi t. (Valga)
 Sedrik, Elvi Augusti t. (Hiiumaa)
 Sepman, Viktor Voldemari p. (K.-Järve 1.)
 Sillaste, Tenno Johannese p. (Haapsalu)
 Simmer, Tiit Johannese t. (Tallinn)
 Sirk, Agnessa Karli t. (Harju)
 Sokolov, Vassili Nikolai p. (Narva 1.)
 Sokolova, Serafima Matvei t. (K.-Järve 1.)
 Soone, Jüri Hermani p. (K.-Järve 1.)
 Soots, Lare Feodori p. (Pärnu)
 Suviste, Erich Johannese p. (Pärnu)
 Söödor, Hilma Juhani t. (Harju)
 Sütsmann, Helmi Jaani t. (Harju)
 Zakalova, Zinaida Nikolai t. (K.-Järve 1.)
 Tabun, Alfred Augusti p. (Paide)
 Talson, Iraida Mihhaili t. (Pärnu 1.)
 Taukar, Anne-Maris Ardo t. (Rakvere)
 Tavel, Leida Arturi t. (Tallinn)
 Tepper, Jakob Maksimi p. (Tallinn)
 Tiidla, Helvi Rihardi t. (Pärnu 1.)
 Tolmats, Irene Aleksandri t. (K.-Järve)

Tooma, Miralda Arturi t. (Tallinn)
 Toome, Helja (Paide)
 Tooms, Heljo Andrese t. (Kingsissepa)
 Toropova, Olimpiada Jefimi t. (Viljandi)
 Tress, Karl Jossifi p. (Tallinn)
 Trofimova, Niina Mihhaili t. (Narva 1.)
 Tšistov, Feodor Andrei p. (Pärnu 1.)
 Turba, Hulda Heinrichi t. (Tartu 1.)
 Turi, Arved Hermann p. (Tartu 1.)
 Tõnupärt, Evald Tõnise p. (Rapla)
 Uibo, Leopold Osvaldi p. (Jõgeva)
 Uusmaa, Linda Eduardi t. (Võru)
 Ussova, Elmi Hansu t. (Tallinn)
 Vaher, Einard Jaani p. (Kingsissepa)
 Vajakas, Helmut Jaani p. (Paide)
 Varik, Roland Augusti p. (Valga)
 Varki, Anatoli Mihhaili p. (Tartu 1.)
 Veermäe, Salme Aleksandri t. (Tallinn)
 Veeroja, Harald Rudolfi p. (Valga)
 Velner, Adam-Harald Augusti p. (Tallinn)
 Venkova, Tatjana Mihhaili t. (Narva 1.)
 Verhoturov, Semjon Fjodori p. (Tallinn)
 Veskis, Eino Aleksandri p. (Jõgeva)
 Viktor, Asta Peetri t. (Tartu 1.)
 Viljur, Eduard Johannese p. (Tallinn)
 Vimberg, Selma Eduardi t. (K.-Järve 1.)
 Virroja, Sulev Ado p. (Harju)
 Vitjussova, Valentina Nikolai t. (Tallinn)
 Volgin, Mihhail Sergei p. (Tallinn)
 Volontovitš, Nadežda Andrei t. (K.-Järve)
 Võhandu, Tiit Kaarli p. (Rakvere)
 Võsa, Linda-Rosalie Aleksandri t. (Viljandi)
 Vänikver, Arvo Armili p. (Tallinn)
 Ärmus, Arseni Ivani p. (Rapla).

KAS TEATE, ET...

juriidilisest vaate-
 kohast õnnestunud sentents «Tempore nocturno
 ajal öisel

fur aufert, latro diurno» on pärit
 varas viib ära, röövel päevasel

keskajast anglosaksi mailt. See riimi ja rütmilise
 seatud lause, mis tavalisest ladina keele sõ-
 nade järjestusest veidi erineb, tahab öelda, et
 varas tegutseb salaja (öisel ajal), röövel aga
 avalikult (päevasel ajal).

KAS TEATE, ET...

Inglismaa kuningli-
 kus kohtus kasutatakse eksperimendi korras
 juba mõnda aega magnetofone: kõik protses-
 sid lindistatakse. Helilindid annavad hoopis
 täpsemini edasi tunnistajate ütlusi (näiteks
 häälenüansid jne.). Magnetofonilintide üle on
 tugev valve, sest lintide monteimisega oleks
 võimalik mõjutada protsessi käiku.

Uusi normatiivakte

NLKP KESKKOMITEE JA NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU OTSUS

26. septembrist 1967

Nõukogude rahva elujärje edasise tõstmise abinõude kohta

Et täita NLKP XXIII kongressi otsuseid nõukogude rahva ainelise elujärje edasise tõstmise kohta, NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu otsustavad:

Võtta 1. jaanuarist 1968 tarvitusele järgmised abinõud nõukogude rahva elujärje tõstmiseks:

a) tõsta kõigi rahvamajandusharude tööliste ja teenistujate palga alammäära 60 rublani kuus.

Selleks sisse seada töölistele ja teenistujatele tariifimäärad ja ametipalgad suurusega mitte alla 60 rubla kuus, mõnelele töötajate kategooriatele aga tõsta tariifimäärasid ja ametipalkasid kuni 70 rublani kuus.

Tõsta 1968. aasta esimesel poolel keskmiselt 15 protsendi võrra tariifimäärasid masina- ja metallitööstuse ettevõtete ja tsehhide tööpingitöölistele kõigis rahvamajandusharudes;

b) seada sisse koefitsiendid kerge- ja toiduainete tööstuse, hariduse, tervishoiu, elamu- ja kommunaalmajanduse, teaduse, kultuuri ja muude rahvamajandusharude ettevõtete ja organisatsioonide tööliste ja teenistujate palga suhtes Kaug-Ida ja Euroopa põhjaosa piirkondades, kellele neid praegu pole sisse seatud;

c) laiendada soodustusi isikutele, kes töötavad Kaug-Põhja piirkondades ja nendega võrdsustatud paikkondades, sealjuures sisse seada korralised protsendilised palgalisandid väiksema tööstaaži korral nendes piirkondades ja paikkondades, võimaldada töö tasustamisel eeliseid töölistele ja teenistujatele, kes töötavad uutes kasutuselevõetavates piirkondades ning võtta tarvitusele muud abinõud soodustuste laiendamiseks mainitud isikutele;

d) pikendada 15 tööpäevani nende tööliste ja teenistujate puhkust, kelle puhkuse üldpikkus on praegu 12 tööpäeva;

e) jätkata tööliste ja teenistujate palgalt võetavate maksude edasist vähendamist ja kaotamist. Selleks vähendada keskmiselt 25 protsendi võrra maksumäärasid palgalt, mille suurus on 61 kuni 80 rubla kuus;

f) suurendada tööliste ja teenistujate ajutise töövõimetuse toetust 100 protsendini palgast, kui tööstaaž on üle 8 aasta, ja 80 protsendini palgast, kui tööstaaž on 5 kuni 8 aastat;

g) et parandada pensionilist kindlustamist, selleks:

tõsta pensionimäära invaliididele rea-, seersantide ja vanemate koosseisu sõjaväelaste hulgast, kes on invaliidistunud haava, põrutuse või vigastuse tagajärjel, mis on saanud NSV Liidu kaitsmisel või muude

sõjaväeteenistuse kohustuste täitmisel, või rindel viibimisega seotud haigestumise tagajärjel: I ja II grupi invaliididele 15 rubla võrra kuus (ülemäärade piires) ning 1968. aasta 1. maist III grupi invaliidide pensioni alammäära 21 rublalt 30 rublani kuus;

tõsta pensionimäära invaliididele ohvitseride, vanema ja keskmise juhtiva koosseisu hulgast, kes on invaliidistunud haava, põrutuse või vigastuse tagajärjel, mis on saanud NSV Liidu kaitsmisel või muude sõjaväeteenistuse kohustuste täitmisel, või rindel viibimisega seotud haigestumise tagajärjel: I ja II grupi invaliidide pensioni, mis on arvutatud ametipalgalt (arvestamata palkasid sõjaväeliste auastmete alusel), 25 rubla võrra kuus (ülemäärade piires) ning 1968. aasta 1. maist III grupi invaliidide pensioni alammäära 40 rublani kuus;

vähendada vanusemäära vanaduspensionini määramisel sõjaväelastele, kes on invaliidistunud haava, põrutuse või vigastuse tagajärjel, mis on saanud NSV Liidu kaitsmisel või muude sõjaväeteenistuse kohustuste täitmisel, või rindel viibimisega seotud haigestumise tagajärjel: meestele 60 aastalt 55 aastani ja naistele 55 aastalt 50 aastani;

vähendada 5 aasta võrra, s. o. 55 aastalt 50 aastani vanusemäära, mis annab õiguse vanaduspensionile tekstiilitööstuse ettevõtete mõnede kutsealade naistööliste, kes töötavad suurema intensiivsusega töödel;

vähendada 5 aasta võrra, s. o. 65 aastalt 60 aastani meestel ja 60 aastalt 55 aastani naistele vanusemäära, mis annab õiguse vanaduspensionile kolhoosiliikmetele;

suurendada kolhoosiliikmete pensioni alammäära I grupi invaliidsuse korral, mis on tekkinud tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel, 18 rublalt 30 rublani ning I grupi invaliidsuse korral, mis on tekkinud üldhaigestumisest, 15 rublalt 25 rublani, II grupi invaliidsuse korral vastavalt 14 rublalt 20 rublani ja 12 rublalt 16 rublani kuus;

sisse seada kolhoosnikute pensioniline kindlustamine III grupi invaliidsuse puhul, mis on tekkinud tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel;

sisse seada toetus 16 rubla kuus I ja II grupi invaliididele lapseest, kes on saanud 16-aastaseks.

NLKP Keskkomitee
sekretär
L. BREŽNEV

NSV Liidu Ministrite
Nõukogu esimees
A. KOSSŌGIN

* * *

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

Pensionilise kindlustuse edasise parandamise kohta

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

1. Tõsta pensioni määra invaliididele rea-, seersantide ja vanemate koosseisu ajateenijate hulgast, kes on invaliidistunud NSV Liidu kaitsmisel või muude sõjaväeteenistuse kohustuste täitmisel saadud haava, põrutuse või vigastuse tagajärjel või rindel viibimisega seotud haigestumise tagajärjel: I ja II grupi invaliididele 15 rubla võrra kuus (ülemäärade piires), III grupi invaliididele pensioni alammäära 21 rublalt 30 rublani kuus.

Vähendada invaliididele sõjaväelaste hulgast, kes on invaliidistunud NSV Liidu kaitsmisel või muude sõjaväeteenistuse kohustuste täitmisel saadud haava, põrutuse või vigastuse tagajärjel või rindel viibimisega seotud haigestumise tagajärjel, vanusemäära, mis annab õiguse vanaduspensionile: meestel 60 aastalt 55 aastani, naistel 55 aastalt 50 aastani.

Vähendada tekstiilitööstuse ettevõtete mõnede kutsealade naistööliste vanusemäära, mis annab õiguse vanaduspensionile, 55 aastalt 50 aastani.

Vähendada kolhoosiliikmetele vanusemäära, mis annab õiguse vanaduspensionile: meestel 65 aastalt 60 aastani, naistel 60 aastalt 55 aastani ning naistel, kes on sünnitanud 5 või enam last ja kasvatanud neid 8 aasta vanuseni, 55 aastalt 50 aastani.

Tõsta kolhoosiliikmetel töövigastuse või kutsehaiguse tagajärjel tekkinud invaliidsuse korral pensioni alammäära: I grupi invaliididel 30 rublani, II grupi invaliididel 20 rublani; üldhaigestumise tagajärjel tekkinud invaliidsuse korral: I grupi invaliididel 25 rublani ja II grupi invaliididel 16 rublani kuus.

Seada sisse kolhoosiliikmete pensioniline kindlustus III grupi invaliidsuse korral, mis on tekkinud töövigastuse või kutsehaiguse tagajärjel.

2. Vastavalt käesoleva seadluse 1. paragrahvile teha järgmised muudatused ja täiendused Riiklike pensionide seaduses ning Kolhoosiliikmete pensionide ja toetuste seaduses:

1) sõnastada Riiklike pensionide seaduse 9. paragrahv (pärast punkti b) järgmiselt:

«c) tekstiilitööstuse ettevõtete naistöölistel — NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt kinnitatava tootmisalade ja kutsealade nimekirja järgi — 50-aastaseks saamisel ja vähemalt 20-aastase tööstaažiga nendel kutsealadel (olenemata viimasest töökohast);

d) töölistel ja teenistujatel — invaliididel sõjaväelaste hulgast, kes on invaliidistunud NSV Liidu kaitsmisel või muude sõjaväeteenistuse kohustuste täitmisel saadud haava, põrutuse või vigastuse tagajärjel või rindel viibimisega seotud haigestumise tagajärjel:

meestel — 55-aastaseks saamisel ja vähemalt 25-aastase tööstaažiga;
naistel — 50-aastaseks saamisel ja vähemalt 20-aastase tööstaažiga.

Käesoleva paragrahvi punktides a ja b ettenähtud töölistel ja teenistujatel on õigus saada soodustatud tingimustel vanaduspensionile, kui vähemalt pool neile selle pensioni määramiseks vajalikust staažist langeb

vastavatele töödele, mis annavad õiguse saada pensioni soodustatud tingimustel (olenemata viimasest töökohast).»

2) Sõnastada Riiklike pensionide seaduse 39. paragrahvi neljas osa pensionide alammäärade kohta III grupi invaliidsuse suhtes järgmiselt: «III grupi invaliididel — 30 rubla.»

3) Täiendada Riiklike pensionide seaduse 44. paragrahvi järgmisesisulise teise lõiguga:

«Pensioni I ja II grupi invaliididele, mis on arvatud 39. paragrahvi alusel, sealhulgas kohaldades 41. paragrahvi ja käesoleva paragrahvi esimest lõiku, kaasa arvatud minimaalsed pensionid, suurendatakse 15 rubla võrra kuus (pensionide ülemmäärade piires).»

4) Täiendada Riiklike pensionide seaduse 49. paragrahvi järgmisesisulise teise lõiguga:

«Pensioni I ja II grupi invaliididele, mis määratakse 45. paragrahvi alusel, sealhulgas kohaldades 47. paragrahvi ja käesoleva paragrahvi esimest lõiku, suurendatakse 15 rubla võrra kuus.

5) Sõnastada Kolhoosiliikmete pensionide ja toetuste seaduse 6., 7., 9. ja 11. paragrahv järgmiselt:

«**Paragrahv 6.** Õigus vanaduspensionile on kolhoosiliikmeil:

meestel — 60-aastaseks saamisel ja vähemalt 25-aastase tööstaažiga;

naistel — 55-aastaseks saamisel ja vähemalt 20-aastase tööstaažiga;

invaliididel sõjaväelaste hulgas, kes on invaliidistunud NSV Liidu kaitsmisel või muude sõjaväeteenistuse kohustuste täitmisel saadud haava, põrutuse või vigastuse tagajärjel või rindel viibimisega seotud haigestumise tagajärjel: meestel — 55-aastaseks saamisel ja vähemalt 25-aastase tööstaažiga; naistel — 50-aastaseks saamisel ja vähemalt 20-aastase tööstaažiga.»

«**Paragrahv 7.** Naiskolhoosnikutel, kes on sünnitanud 5 või enam last ja kasvatanud neid 8 aasta vanuseni, on õigus vanaduspensionile 50-aastaseks saamisel ja vähemalt 15-aastase tööstaažiga.»

«**Paragrahv 9.** Õigus invaliidsuspensionile on kolhoosiliikmeil, kes on jäänud I või II grupi invaliidiks (olenemata invaliidsuse põhjustest), või III grupi invaliidiks töövigastuse või kutsehaiguse tagajärjel.»

«**Paragrahv 11.** Invaliidsuspensionid määratakse kolhoosiliikmeile järgmistes määrades:

I grupi invaliididele — 50 protsenti

II grupi invaliididele — 40 protsenti

III grupi invaliididele, kes on invaliidistunud töövigastuse või kutsehaiguse tagajärjel — 40 protsenti

} töötasust kuni 50 rubla
ja üle selle 25 protsenti
ülejäänud töötasust.

Kui I või II grupi invaliidsus on tekkinud töövigastuse või kutsehaiguse tagajärjel, suurendatakse eespool kehtestatud normide alusel arvutatud pensioni 20 protsendi võrra.

Pensionide alammääraks kehtestatakse invaliidsuse korral, mis on üldhaigestumise tagajärg, I grupi invaliididele 25 rubla, II grupi invaliididele 16 rubla; töövigastuse või kutsehaiguse tagajärjel tekkinud invaliidsuse korral I grupi invaliididele 30 rubla, II grupi invaliididele 20 rubla ja III grupi invaliididele 12 rubla kuus.

Invaliidsuspensionide ülemmäärad kehtestatakse invaliidsuspensionide ülemmäärade tasemel, mis on Riiklike pensionide seaduses ette nähtud töölistele ja teenistujatele, kes elavad alaliselt maal ja on seotud põllumajandusega.»

6) Sõnastada Kolhoosiliikmete pensionide ja toetuste seaduse 12. paragrahvi 2. ja 3. punkt järgmiselt:

«2) isa, ema, naine, mees, kui nad on saanud: mehed — 60-aastaseks ja naised — 55-aastaseks, või kui nad on I või II grupi invaliidid;

3) vanaisa ja vanaema, kui nad on saanud vastavalt 60- ja 55-aastaseks, või on I või II grupi invaliidid, tingimusel, et puuduvad isikud, kes on seaduse järgi kohustatud neid ülal pidama.»

7) Sõnastada Kolhoosiliikmete pensionide ja toetuste seaduse 16. paragrahvi esimene lõik järgmiselt:

«Pension arvutatakse mistahes 5 aasta jooksul järjest kolhoosis saadud keskmisest tegelikust kuutöötasust (pensionitaotleja valikul) viimase 10 aasta kestel enne pensioni taotlemist.»

3. Käesolev seadlus kehtestada 1968. aasta 1. jaanuarist, pensioni alammäära tõstmise osas invaliididele sõjaväelaste hulgast, kes on invaliidistunud NSV Liidu kaitsmisel või muude sõjaväeteenistuse kohustuste täitmisel saadud haava, põrutuse või vigastuse tagajärjel või rindel viibimisega seotud haigestumise tagajärjel, — 1968. aasta 1. maist.

4. NSV Liidu Ministrite Nõukogul teha NSV Liidu valitsuse otsustes vastavad muudatused, mis tulenevad käesolevast seadlusest.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees N. PODGORNÕI
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär M. GEORGADZE

Moskva, Kreml, 26. septembril 1967.

Nr. 1909—VII.

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

Tööliste ja teenistujate palgalt võetavate maksude vähendamise kohta

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

1. Vähendada 1968. aasta 1. jaanuarist tulumaksu ning vallaliste ja vähelapseliste NSV Liidu kodanike maksu määra töölistel ja teenistujatel, kelle kuupalk on põhitöökohal 61 kuni 80 rubla (kaasa arvatud), keskmiselt 25 protsendi võrra.

2. Määrata, et käesolev seadlus kehtib ka sõjaväelaste, õpilaste ja muude kodanike suhtes, kellelt võetakse tulumaksu võrdsetel alustel tööliste ja teenistujatega.

3. Teha NSV Liidu Ministrite Nõukogule ülesandeks kinnitada vastavalt käesolevale seadlusele palgalt võetavate maksude vähendatud määrad.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees N. PODGORNÕI
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär M. GEORGADZE

Moskva, Kreml, 26. septembril 1967.

Nr. 1910—VII.

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIDIUMI SEADLUS

Muudatuste ja täienduste tegemise kohta NSV Liidu Ülemkohtu põhimääruses

Seaduslikkuse edasiseks tugevdamiseks ja kohtuorganite tegevuse parandamiseks NSV Liidu Ülemnõukogu Presidium otsustab:

1. Anda liiduvabariikide ülemkohtutele õigus läbi vaadata NSV Liidu Ülemkohtu esimehe ja ta asetäitjate proteste liiduvabariikide ülemkohtute otsuste ja määruste peale NSV Liidu Ülemkohtu põhimääruses ettenähtud juhtudel.

Liiduvabariikide ülemnõukogude presiidiumidel teha liiduvabariikide seadusandluses vastavad muudatused.

2. NSV Liidu Ülemkohtu esimees ja ta asetäitjad võivad esitada liiduvabariikide ülemkohtute presiidiumidele ja pleenumitele — vastavalt presiidiumide ja pleenumite pädevusele, mis määratakse kindlaks liiduvabariikide seadusandlusega, — proteste liiduvabariikide ülemkohtute otsuste ja määruste peale NSV Liidu Ülemkohtu põhimääruses ettenähtud juhtudel.

3. NSV Liidu Ülemkohus, teostades liiduvabariikide kohtuorganite kohtuliku tegevuse järelevalvet, mis on temale pandud vastavalt NSV Liidu Ülemkohtu põhimääruse 1. paragrahvile, kontrollib üleliiduliste seaduste rakendamist ning NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi määruste täitmist liiduvabariikide kohtuorganite poolt.

4. Teha NSV Liidu Ülemkohtu põhimääruses, mis on kinnitatud NSV Liidu seadusega 12. veebruarist 1957 («NSV Liidu Ülemnõukogu Teataja» 1957, nr. 4, artiklid 84 ja 85), järgmised muudatused ja täiendused:

Täiendada 1. paragrahvi pärast sõnu «käesolevas põhimääruses kindlaksmääratud piires» sõnadega «NSV Liidu Ülemkohus kontrollib üleliiduliste seaduste rakendamist ning NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi määruste täitmist liiduvabariikide kohtuorganite poolt.

NSV Liidu Ülemkohus lahendab seaduses ettenähtud juhtudel ja korras küsimusi, mis tulenevad õigusliku abi andmise kohta käivatest lepingutest, mis NSV Liit on sõlminud teiste riikidega.»

Täiendada 9. paragrahvi järgmisesisulise punktiga f:

«f) kuulab ära NSV Liidu Ülemkohtu kohtukolleeegiumide esimeeste aruanded kolleeegiumide tegevuse kohta ja liiduvabariikide ülemkohtute esimeeste ettekanded kohtupraktikast üleliiduliste seaduste ning NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi määruste rakendamisel.»

Asendada 10. paragrahvi kolmandas lõigus sõnad «ringkondade ja laevastike sõjatribunalide liikmeid» sõnadega «relvastatud jõudude väeliikide, ringkondade, väegruppide ja laevastike sõjatribunalide liikmeid».

Sõnastada 12. paragrahvi punkt b järgmiselt:

«b) vaatab läbi kassatsiooni- ja erikaebusi ning -proteste relvastatud jõudude väeliikide, ringkondade, väegruppide, laevastike ja üksikute armeede sõjatribunalide otsuste ja määruste peale seaduses ettenähtud juhtudel.»

Asendada 12. paragrahvi punktis c sõnad «ringkondade ja laevastike sõjatribunalide» sõnadega «relvastatud jõudude väeliikide, ringkondade, väegruppide, laevastike ja üksikute armeede sõjatribunalide».

Täiendada 15. paragrahvi punkti a pärast sõnu «liiduvabariikide ülemkohtute otsuste ja määruste vastu» sõnadega «relvastatud jõudude väeliikide, ringkondade, väegruppide, laevastike ja üksikute armeede sõjatribunalide otsuste ja määruste peale;

esitab liiduvabariikide ülemkohtute presiidiumidele ja pleenumitele — vastavalt presiidiumide ja pleenumite pädevusele, mis määratakse kindlaks liiduvabariikide seadusandlusega, — proteste liiduvabariikide ülemkohtute otsuste ja määruste peale juhul, kui need on vastuolus üleliiduliste seadustega või kui rikutakse teiste liiduvabariikide huve».

Jätta 15. paragrahvi punktist a välja sõnad «samuti proteste».

Täiendada NSV Liidu Ülemkohtu põhimäärust paragrahviga 15¹, sõnastades selle järgmiselt:

«§ 15¹. NSV Liidu Ülemkohtu esimehe asetäitjad:

a) esitavad NSV Liidu Ülemkohtule vastavalt käesolevale põhimäärusele proteste liiduvabariikide ülemkohtute otsuste peale, samuti proteste relvastatud jõudude väeliikide, ringkondade, väegruppide, laevastike ja üksikute armeede sõjatribunalide otsuste ja määruste peale;

b) esitavad liiduvabariikide ülemkohtute presiidiumidele ja pleenumitele — vastavalt presiidiumide ja pleenumite pädevusele, mis määratakse kindlaks liiduvabariikide seadusandlusega, — proteste liiduvabariikide ülemkohtute otsuste ja määruste peale juhul, kui need on vastuolus üleliiduliste seadustega või kui rikutakse teiste liiduvabariikide huve;

c) võivad olla eesistujaks NSV Liidu Ülemkohtu kolleegiumide kohtuistungitel asjade läbivaatamisel.»

5. Esitada käesolev seadlus NSV Liidu Ülemnõukogule kinnitamiseks,

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees N. PODGORNŌI

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär M. GEORGADZE

Moskva, Kreml, 30. septembril 1967.

Nr. 1917—VII.

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

Amnestia kohta seoses Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevaga

Seoses Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevaga ning sotsialistliku humanismi põhimõtetest juhindudes peab NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium võimalikuks rakendada amnestiat nende kodanike suhtes, kes on esmakordselt toime pannud kuriteo, mille ühiskonnaohtlikkus ei ole suur, ning kes eeskujuliku käitumise ja kohusetruu töösse suhtumisega on tõestanud, et nad soovivad lunastada oma süü ühiskonna ees.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

1. Vabastada karistusest isikud, kellele on mõistetud vabadusekaotus tähtajaga kuni kaks aastat (incl.) või karistus, mis ei ole seotud vabadusekaotusega.

2. Vabastada karistusest isikud, kellele on mõistetud vabadusekaotus tähtajaga kuni viis aastat (incl.):

a) isikud, keda on autasustatud NSV Liidu ordenite ja medalitega osavõtu eest lahingutest Nõukogude kodumaa kaitseks, samuti sõjainvaliidid;

b) naised, kellel on lapsi vanuses kuni 17 aastat, ja rasedad naised;

c) üle 60 aasta vanused mehed ja üle 55 aasta vanused naised;

d) isikud, kes on kuriteo toime pannud kuni 16 aasta vanuses;

e) isikud, kes on sooritanud kuriteo ettevaatamatuse tõttu.

3. Vähendada poole võrra karistuse seda osa, mis ei ole käesoleva seadluse jõustumise päevaks ära kantud, neil isikutel, kellele on mõistetud vabadusekaotus tähtajaga üle kahe aasta.

4. Lõpetada menetlus kõigis juurdlus- ja eeluurimise staadiumis olevates asjades ning kohtust arutamata asjades, mis puudutavad enne käesoleva seadluse jõustumist sooritatud kuritegusid, mille eest seadusega on ette nähtud karistus vabadusekaotuse näol tähtajaga kuni kaks aastat (incl.) või karistus, mis ei ole seotud vabadusekaotusega, samuti neid kuritegusid, mille eest seadusega on ette nähtud karistus vabadusekaotuse näol tähtajaga kuni viis aastat (incl.), kui need kuriteod on toime pannud käesoleva seadluse 2. paragrahvis loetletud isikud.

Enne käesoleva seadluse jõustumist toimepandud kuritegude suhtes, mille eest seadusega on ette nähtud üle kahe aasta vabadusekaotust, samuti kuritegude suhtes, mille eest seadusega on ette nähtud üle viie aasta vabadusekaotust, kui need kuriteod on toime pannud käesoleva seadluse 2. paragrahvis loetletud isikud, otsustab amnestia rakendamise küsimuse kohus vastavalt käesoleva seadluse 1., 2. ja 3. paragrahvidele.

5. Vabastada lisakaristusest — asumisele- ja väljasaatmisest — käesoleva seadluse 1., 2. ja 3. paragrahvis loetletud isikud.

Amnestiat ei rakendata isikute suhtes,

a) kellele on mõistetud vabadusekaotus eriti ohtlike riiklike kuritegude eest, samuti kuritegude eest, mis on ette nähtud NSV Liidu seaduse «Kriminaalvastutusest riiklike kuritegude eest» paragrahvides 14, 14¹, 15, 16, 17, 23, 24 ja 25 ning NSV Liidu seaduse «Kriminaalvastutusest sõjaväeliste kuritegude eest» 2. paragrahvi punktides «a» ja «b», 4. paragrahvis, 6. paragrahvi punktis «a», 11. paragrahvi punktides «a» ja «c», 13. paragrahvi punktis «a», 19. paragrahvi punktis «e» ning 21. paragrahvi punktides «a» ja «c»;

b) kellele on mõistetud vabadusekaotus tahtliku tapmise eest, välja arvatud tapmine hädakaitse piiride ületamisega või tugeva hingelise erutuse seisundis; tahtliku üllaske kehavigastuse tekitamise eest, välja arvatud selle tekitamine hädakaitse piiride ületamisega või tugeva hingelise erutuse seisundis; ründe eest miilitsatöötaja või rahvamalevlase elule; vägistamise eest; riigi või ühiskonna vara riisumise eest, mis on toime pandud teistkordselt, suures või eriti suures ulatuses; tulirelva, laske-moona või lõhkeaine riisumise eest; röövimise eest; avaliku varguse eest; kodanike isikliku vara teistkordse varguse eest; altkäemaksu võtmise, andmise või vahenduse eest; kuritahtliku huligaansuse eest; ühiskondlikku korda jämedalt rikkuva grupilise tegevuse organiseerimise või sellisest tegevusest aktiivse osavõtu eest; narkootiliste ainete valmistamise, edasi-

andmise või edasiandmise eesmärgil omandamise eest; alaealiste kaasa-
tõmbamise eest kuritegevusele;

c) kes on tunnistanud eriti ohtlikeks retsidivistideks, samuti nende
suhtes, kellele varem oli mõistetud vabadusekaotus tahtliku kuriteo eest
ja kes on uuesti toime pannud tahtliku kuriteo, mille eest on mõistetud
karistus vabadusekaotuse näol;

d) kes varem olid vabastatud kinnipidamiskohtadest amnestia alusel,
armuandmise korras, tingimisi-ennetähtaegselt või muudel alustel enne
kohtu poolt mõistetud karistuse täielikku ärakandmist ja kes uuesti panid
toime tahtliku kuriteo;

e) kes karistuse kandmise ajal kuritahtlikult rikuvad režiimi.

7. Vabastada karistusest isikud, kes on enne käesoleva seadluse jõus-
tumist sooritanud administratiivkorras karistatavaid üleastumisi, tingimu-
sel, et nad käituvad eeskujulikult ja suhtuvad ausalt töösse.

8. Käesolev seadlus jõustub avaldamise päeval.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees N. PODGORNÕI
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär M. GEORGADZE

Moskva, Kreml, 31. oktoobril 1967.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

25. augustist 1967

«Eesti NSV tsiviilkoodeksi» paragrahvi 337 viienda lõigu muutmise kohta

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

Muuta «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» paragrahvi 337 viies lõik ja sõ-
nastada see järgmiselt:

«(5) Kui linna või rajooni tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee
otsusega kohaliku tööraha saadikute nõukogu või riikliku, kooperatiivse
või ühiskondliku organisatsiooni majas asuvad ruumid on määratud toot-
mis- või ühiskondlikeks vajadusteks, siis võib neist ruumidest üürniku ja
tema perekonnaliikmed kohtu korras välja tõsta neile teise heakorras-
tatud eluruumi vastuandmisega (§ 336).»

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. MUURISEPP
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär B. TOLBAST

25. augustist 1967

Kinnipidamiskohtadest vabastatud isikute üle administratiivjärelevalve kehtestamise küsimuste kohta

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

Lugeda «Kinnipidamiskohtadest vabastatud isikute üle miilitsaorganite administratiivjärelevalve põhimääruse» p. 2 alapunktides «b» ja «c» märgitud rasketeks kuritegudeks «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» järgi:

kodumaa reetmine (§ 62), spionaaž (§ 63), terroristlik akt (§ 64), terroristlik akt välisriigi esindaja vastu (§ 65), diversioon (§ 66), kahjurlus (§ 67), Nõukogude-vastane agitatsioon ja propaganda (§ 68), sõjapropaganda (§ 69), eriti ohtliku riikliku kuriteo toimepanemisele suunatud organisatsiooniline tegevus, samuti osavõtt Nõukogude-vastasest organisatsioonist (§ 70), mõne teise töörahvariigi vastu toimepandud eriti ohtlik riiklik kuritegu (§ 71), riikliku saladuse avaldamine (§ 73), banditism (§ 75), parandusliku töö asutuse tööd desorganiseeriv tegevus (§ 75¹), sala-kaubavedu (§ 76), massilised korratused (§ 77), kõrvalehoidumine järjekordsest sõjaväe tegevteenistusse kutsumisest raskendavatel asjaoludel (§ 78 lg. 2), mobilisatsioonist kõrvalehoidumine (§ 79), liiklustee või transpordivahendi rikkumine (§ 84), võltsitud raha või väärtpaberi valmistamine või käibelelaskmine (§ 85), valuutaoperatsioonide eeskirjade rikkumine (§ 86), riigi või ühiskonna vara riisumine salajase varguse teel raskendavatel asjaoludel (§ 88 lg. 2 ja 3), riigi või ühiskonna vara riisumine avaliku varguse teel raskendavatel asjaoludel (§ 89 lg. 2 ja 3), röövimine riigi või ühiskonna vara riisumise eesmärgil (§ 90), riigi või ühiskonna vara riisumine kelmuse teel raskendavatel asjaoludel (§ 91 lg. 2 ja 3), riigi või ühiskonna vara riisumine omastamise, raiskamise või ametiseisundi kuritarvitamise teel raskendavatel asjaoludel (§ 93 lg. 2 ja 3), riigi või ühiskonna vara riisumine eriti suures ulatuses (§ 93¹), riigi või ühiskonna vara või metsamassiivide tahtlik hävitamine või rikkumine raskendavatel asjaoludel (§ 97 lg. 2), tahtlik tapmine (§ 100), tahtlik tapmine raskendavatel asjaoludel (§ 101), enesetapmisele viimine (§ 106), üliraske kehavigastuse tahtlik tekitamine (§ 107), raske kehavigastuse tahtlik tekitamine raskendavatel asjaoludel (§ 108 lg. 2), vägistamine (§ 115), sugulise kire rahuldamine ebaloomulikul viisil (§ 115¹), pederastia (§ 118), kodaniku isikliku vara salajane vargus raskendavatel asjaoludel (§ 139 lg. 2 ja 3), avalik vargus raskendavatel asjaoludel (§ 140 lg. 2 ja 3), röövimine kodaniku isikliku vara riisumise eesmärgil (§ 141), kelmus (§ 143 lg. 2 ja 3), kodaniku isikliku vara tahtlik hävitamine või rikkumine raskendavatel asjaoludel (§ 144 lg. 2), spekulatsioon äritsemisena või suures ulatuses (§ 152 lg. 2), võimulialdus või ametialaste volituste ületamine raskendavatel asjaoludel (§ 161¹ lg. 2), altkäemaksu võtmine (§ 164), altkäemaksu vahendus (§ 164¹), altkäemaksu andmine (§ 165), vastuhakkamine miilitsatöötajale või rahvamalevlasele raskendavatel asjaoludel (§ 182¹ lg. 2), rünne miilitsatöötaja või rahvamalevlase elule (§ 184¹), huligaansus (§ 195 lg. 2 ja 3), rünne kodaniku isikule ja õigustele usutalituste täitmise näol (§ 201¹ lg. 1), alla kaheksateistkümnne aasta vanuse isiku kaasa-tõmbamine kuritegevusele (§ 202), teadvalt kuritegelikul teel saadud vara omandamine või turustamine äritsemisena (§ 203 lg. 2), tugevatoimelise, mürk- või narkootilise aine ebaseaduslik omandamine, valmistamine, hoid-

mine või edasiandmine (§ 210 lg. 2), avalik keeldumine käsu täitmisest (§ 213), ülemale vastuhakkamine või tema sundimine teenistuskohustusi rikkuma (§ 215), deserteerimine (§ 222), sõjaväe vara tahtlik hävitamine või rikkumine (§ 226), piirivalveteenistuse eeskirjade rikkumine (§ 231 lg. 3).

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. MUURISEPP
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär B. TOLBAST

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

25. augustist 1967

Muudatuste ja täienduste tegemise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1965. aasta 24. aprilli seadluses «Alkohoolseid jooke kuritarvitavate isikute sundravi ja tööga ümberkasvatamise kohta»

Alkohoolseid jooke kuritarvitavate isikute edukama ravi ja tööga ümberkasvatamise tagamiseks Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

Teha Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1965. aasta 24. aprilli seadluses «Alkohoolseid jooke kuritarvitavate isikute sundravi ja tööga ümberkasvatamise kohta» (Eesti NSV Ülemnõukogu Teataja 1965, nr. 17, art. 60) järgmised muudatused ja täiendused ning sõnastada:

1. Paragrahv 1 järgmises redaktsioonis:

«1. Kehtestada, et alkohoolseid jooke kuritarvitavad isikud, kes vaatamata nende suhtes tarvitusele võetud ühiskondliku või administratiivse mõjutamise abinõudele jätkavad süstemaatiliselt alkohoolsete jookide kuritarvitamist, töödistsipliini, avaliku korra ja sotsialistliku ühiselu reeglite rikkumist, suunatakse ravi- ja tööprofülaktooriumi sundravile ja tööga ümberkasvatamisele tähtajaga kuuest kuust kuni kahe aastani.

Ravi- ja tööprofülaktooriumist tagasipöördunud isikud ja kinnipidamiskohtadest vabastatud isikud, kelle suhtes kohtu poolt määratud alkoholismivastane sundravi ei ole vabadusekaotuse ärakandmise ajaks lõpetatud, samuti vabadusekaotuseta karistust kandvad isikud, keda kohus on allutanud alkoholismivastasele sundravile, on kohustatud ilmuma elukohajärgsesse tervishoiuasutusse registreerimiseks ja vajalikel juhtudel alkoholismivastaseks raviks.

Juhul kui need isikud hoiduvad kõrvale tervishoiuasutusse ilmumisest, kuuluvad nad sundtoomisele miilitsaorganite poolt, aga alkohoolsete jookide kuritarvitamise puhul kuuluvad nad rahvakohtu määruse põhjal ravi- ja tööprofülaktooriumi saatmisele korduvaks raviks ja tööga ümberkasvatamiseks.»

2. Paragrahv 7 järgmises redaktsioonis:

«7. Sundravi ja tööga ümberkasvatamist profülaktooriumis ei rakendata isikute suhtes, kes põevad psüühilisi haigusi, alaealiste, esimese grupi invaliidide, rasedate naiste, rinnavalpsid oma vanemate emade ning üle 60 aasta vanuste meeste ja üle 55 aasta vanuste naiste suhtes.»

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. MUURISEPP
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär B. TOLBAST

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIDIUMI SEADLUS

29. septembrist 1967

«Eesti NSV kriminaalkodeksi» täiendamise ja muutmise kohta

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

Teha «Eesti NSV kriminaalkodeksis» järgmised täiendused ja muudatused:

1. Täiendada kodeksit paragrahviga 207¹ järgmises sõnastuses:

«§ 207¹. Tulirelva, laskemoona või lõhkeaine riisumine

(1) Tulirelva (välja arvatud siledaraualine jahipüss), laskemoona või lõhkeaine riisumise eest —

karistatakse vabadusekaotusega kuni seitsme aastani.

(2) Sama teo eest:

1) teistkordselt või

2) isikute grupi eelneval kokkuleppel või

3) isikute poolt, kellele tulirelv, laskemoon või lõhkeaine oli välja antud ametialaseks kasutamiseks või kelle valve alla see oli usaldatud, —

karistatakse vabadusekaotusega kuni kümne aastani.

(3) Tulirelva (välja arvatud siledaraualine jahipüss), laskemoona või lõhkeaine riisumise eest:

1) röövimise teel või

2) eriti ohtliku retsidivisti poolt —

karistatakse vabadusekaotusega kuuest kuni viieteistkümne aastani.»

2. Kodeksi paragrahvi 10 lõiku 2 pärast sõnu «riigi, ühiskonna või kodaniku isikliku vara tahtliku hävitamise või rikkumise eest, mis põhjustas raske tagajärje (§-d 97 lg. 2 ja 144 lg. 2)» täiendada sõnadega «tulirelva, laskemoona või lõhkeaine riisumine (§ 207¹)».

3. Kodeksi paragrahvi 23 lõiku 4 pärast sõnu «huligaansus (§ 195 lg. 2 ja 3)» täiendada sõnadega «tulirelva, laskemoona või lõhkeaine riisumine röövimise teel (§ 207¹ lg. 3 p. 1)».

4. Kodeksi paragrahvi 42 lõigu 1 punkti 1 pärast sõnu «ründe eest miilitsatöötaja või rahvamalevlase elule (§ 184¹)» täiendada sõnadega «tulirelva, laskemoona või lõhkeaine riisumise eest röövimise teel (§ 207¹ lg. 3 p. 1)».

5. Kodeksi paragrahvi 55 lõiku 2 pärast sõnu «huligaansus (§ 195 lg. 2 ja 3)» täiendada sõnadega «tulirelva, laskemoona või lõhkeaine riisumine (§ 207¹ lg. 2)».

Sama paragrahvi lõigu 5 punktis 3:

kodeksi eestikeelses tekstis sõnad «või ründes» asendada sõnaga «ründes»;

lisada lõppu sõnad «tulirelva, laskemoona või lõhkeaine riisumises röövimise teel (§ 207¹ lg. 3 p. 1)».

6. Kodeksi paragrahvis 180 sõnad «või 184¹» asendada numbritega «184¹, 207¹».

7. Kodeksi paragrahvis 181 sõnad «või 184¹» asendada sõnadega «184¹, 207¹ lg. 2 ja 3».

8. Koodeksi paragrahvi 197 lõik 2 muuta ja sõnastada järgmiselt:
«(2) Sama tegevuse eest, kui see pandi toime teistkordselt, —
karistatakse vabadusekaotusega kuni kolme aastani.»

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. MUURISEPP
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär B. TOLBAST

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

29. septembrist 1967

«Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksi» muutmise kohta

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

Muuta «Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksi» paragrahv 163 ja sõnastada see järgmiselt:

«§ 163. Eeluurimise peatamise alused

Eeluurimise võib peatada:

- 1) kui süüdistatava asukoht ei ole teada;
- 2) kui süüdistataval on raske haigus, mis takistab eeluurimise teostamist;
- 3) kui ei ole kindlaks tehtud isik, kes kuulub kriminaalvastutusele võtmisele.

Eeluurimise võib peatada käesoleva paragrahvi punktides 1 ja 2 märgitud alustel ainult pärast seda, kui uurija koostab isiku süüdistatavana vastutusele võtmise määruse ja teostab kõik uurimistoimingud, mis on võimalikud ilma süüdistatava osavõtuta, aga samuti võtab tarvitusele abinõud dokumentide ja teiste asjas tähtsust omavate tõendite säilitamiseks.

Eeluurimise võib peatada käesoleva paragrahvi punktis 3 märgitud alusel ainult pärast kõigi kuriteo sooritanud isiku kindlakstegemiseks võimalike uurimistoimingute teostamist.

Eeluurimise peatamiseks koostab uurija motiveeritud määruse asja menetluse peatamise kohta tervikuna või teatud isiku suhtes.»

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. MUURISEPP
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär B. TOLBAST

**NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU RIIKLIKU TÖÖ JA
TÖÖTASU KOMITEE
JA
ÜLELIIDULISE AMETIÜHINGUTE KESKNÕUKOGU PRESIIDIUMI
SELETUS**

1. novembrist 1967 nr. 9/P-27

**Mõningatest küsimustest, mis on seotud tööliste ja teenistujate
puhkuse üldkestuse pikendamisega 12 tööpäevalt 15 tööpäevani**

(Kinnitatud NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riikliku Töö ja Töötasu
Komitee ja UAUKN-i Presiidiumi 1. novembri 1967. a.
määrusega nr. 498/P-27)

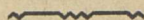
Vastavalt NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 26. septembri 1967. a. otsusele nr. 888 pikeneb alates 1. jaanuarist 1968 kuni 15 tööpäevani nende tööliste ja teenistujate puhkus, kelle puhkuse üldkestus on käesoleval ajal 12 tööpäeva.

Seoses järelepärimistega NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu nimetatud määrusega töölistele ja teenistujatele ettenähtud 15-tööpäevase puhkuse ning lisapuhkuste andmise korra kohta seletavad NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riikliku Töö ja Töötasu Komitee ning Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu Presiidium NSV Liidu Ministrite Nõukogu korraldusel (25. okt. 1967):

Töölistele ja teenistujatele, kelle puhkuse üldkestus alates 1. jaanuarist 1968 pikeneb 12 tööpäevalt 15 tööpäevani, täiendavat kolmepäevast lisapuhkust pideva tööstaaži eest ei anta.

Nendel töölistel, kes koos varem saadud kolmepäevase lisapuhkusega pideva tööstaaži eest saavad puhkust 15 tööpäeva, puhkuse üldkestus ei pikene.

Kõigil ülejäänud juhtudel säilib töölistele ja teenistujatele kehtiva seadusandlusega ettenähtud lisapuhkuste andmise kord.

NSV LIIDU JA EESTI NSV ÜLEMKOHTU KOHTUPRAKTIKAT

NSV LIIDU ÜLEMKOHTU PLEENUMI

M Ä Ä R U S nr. 6

26. septembrist 1967

Kohtute osatähtsuse tõstmisest tööseadusandluse järgimisel ja töödistsipliini tugevdamisel ettevõtetes, organisatsioonides ja asutustes

Kõigile riigiorganeele ja ühiskondlikele organisatsioonidele on seatud tootmises töödistsipliini ja korra edasise tugevdamise, majandusseadusandluse, sotsialistliku riikliku tootmisetevõtte põhimääruse, tööseaduste ja kollektiivlepingute tingimuste range järgimise ülesanded.

Nende ülesannete täitmine nõuab kohtuorganite osatähtsuse tõstmist sotsialistliku seaduslikkuse tugevdamisel tööõiguslike suhete valdkonnas, teadliku töödistsipliini, riiklikku ja ühiskondlikku omandisse säästliku ja hoolika suhtumise kasvatamisel.

Praktika üldistamine tööseadusandluse kohaldamisega seotud asjades tõendab, et viimastel aastatel kohtuusse saabuvate töötülide arv väheneb, mis teatud määral on kohtute tegevuse tulemus võitluses tööseadusandluse rikkumistega. Samal ajal on kohtud töötülide asjades mitmelgi juhul teinud põhjendamatuid otsuseid, mis kutsub esile kodanike kaebusi ja teeb vajalikuks otsuste läbivaatamise kassatsiooni ja järelevalve korras. Kohtud ei selgita alati välja töötülide tekkimise põhjusi ega võta vajaduse korral tarvitusele ettenähtud mõjutusvahendeid tööseadusandlust rikkuvate isikute suhtes.

Lahendades asju, mis on seotud töödistsipliini rikkumisega ning tööliste ja teenistujate materiaalse vastutusega nende poolt ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele tekitatud kahju eest, jätavad kohtud mõnikord arvesse võtmata ühelt poolt distsiplineerimatus, omavoliliselt töölt puudujate ja teiste tootmist desorganiseerijate vastu peetava võitluse tugevdamise, teiselt poolt aga töötajate õiguste ja seaduslike huvide tagamise ülesanded. Ilmneb töötülide läbivaatamise tähtaegade rikkumist, mis sageli tingib asjade lahendamise venitamise.

Kohtud ei tee alati vajalikke järeldusi töötülide lahendamise praktika üldistamisest, harva seavad vastavad organisatsioonid küsimuse ette, et neil on tarvis rakendada abi-nõusid töödistsipliini tugevdamiseks, korrapärast kinnipidamiseks tootmises ja kasvatustöö parandamiseks.

NSV Liidu Ülemkohtu pleenum määrab:

1. Juhtida kohtute tähelepanu sellele, et nad peavad töötülide lahendamisel kogu oma tegevusega kaasa aitama tööseadusandluse rangele järgimisele, töö- ja tootmisdistsipliini tugevdamisele ettevõtetes, organisatsioonides ja asutustes ning õiguserikkumiste ärahoidmisele.

Tingimusteta kaitses tööliste ja teenistujate seaduslikke õigusi, peavad kohtud samal ajal praktikast kõrvaldama juhtumid, kus töötülide lahendamisel suhtutakse liberaalselt üksikute töötajate poolt toimepandud järe-dasse töödistsipliini rikkumisesse.

2. Juhtida kohtute tähelepanu sellele, et nad on kohustatud teravamalt reageerima tööseadusandluse ja töödistsipliini rikkumise juhtumitele, pöörama üldsuse tähelepanu neile asjadele, arutades neid vajaduse korral väljasõiduistungil, suurendama kohtuprotsessi kasvatustöö tähtsust tööseadusandluse range järgimise ja töödistsipliini tugevdamise eesmärgil.

3. Töödistsipliini rikkumisega seotud asjades peavad kohtud põhjalikult kontrollima, kas töötaja on toime pannud distsiplinaarse üleastumise, mis toob kaasa distsiplinaar-karistuse või ühiskondliku mõjutamise vahendi kohaldamise või seaduses ettenähtud juhtudel töölt vallandamise, samuti seda, kas administratsioon on distsiplinaarse mõjutusvahendi kohaldamisel järginud kehtivaid eeskirju ja kinni pidanud töölt vallandamise korras.

Kohtud peavad silmas pidama, et seaduse kohaselt on administratsioonil õigus kehtestatud korras töötajat tööluusi eest vallandada ka ühekordse sellise distsipliniirikkumise korral.

4. Selgitada kohtuile, et vastavalt tööliste ja teenistujate töö sisekorra tüüpeeskirjade 25. punktile võib administratsioon töölepingu lõpetada seaduses ettenähtud alustel mitte hiljem kui ühe kuu jooksul, arvates töötaja vallandamiseks ametiühingu käitis- või kohalikult komiteelt nõusoleku saamise päevast.

5. Kui tööle ennistamise asja lahendamisel kohus tuvastab, et administratsioonis oli alus töölepingu lõpetamiseks, kuid käskkirjas andis ebaõige vallandamise põhjuse formuleeringu või viitas mittevastavale seadusele, on kohut õigus, vallandamise aluseks olevatest faktidest asjaoludest lähtudes, muuta vallandamise põhjuse formuleeringut ja viia see kooskõlla kehtiva tööseadusandlusega.

6. Neil juhtumel, kui liiduvabariikide seadusandluse kohaselt tööliste või teenistuja poolt ettevõttele, organisatsioonile või asutusele tekitatud materiaalse kahju mitte üle kolmandiku ulatuses tariifist (ametikohajärgsest) palgast hüvitamise küsimus kuulub administratsiooni avalduse alusel läbivaatamisele töötülide komisjonis, kuid komisjon ei saavutanud kokkulepet, on administratsioonis õigus esitada töötaja vastu hagi rahvakohtusse.

Selline vaidlus kuulub kohtu korras lahendamisele ka sel juhtumil, kui kahju tekitanud töötaja lõpetas ettevõtte, organisatsiooni või asutusega töösuhted ja seetõttu ei saa vaidlust kahju hüvitamise kohta anda läbivaatamiseks töötülide komisjonile.

7. Juhtida kohtute tähelepanu sellele, et töötülide kohtuis läbivaatamiseks seadusega kindlaksmääratud tähtaegade rikkumine on lubamatu. Liidu- ja autonoomsete vabariikide

ülempkohtud, krai- ja oblastikohtud on kohustatud nõudma rahvakohtuult riikliku distsipliini ranget järgimist.

8. Vene NFSV TsPK § 210 ja teiste liiduvabariikide tsiviilprotsessi koodeksite vastavate paragrahvide¹ nõuete kohaselt peavad kohtud tagama ebaõigesti vallandatud või üleliidud töötajate tööle või endisele ametikohale ennistamise kohta tehtud kohtuotsuste viivitamatult täitmise.

9. Liidu- ja autonoomsete vabariikide ülempkohtu, oblasti- ja krai kohtu tuleb süstemaatiliselt analüüsida kohtupraktikat asjades, mis on seotud tööseadusandluse järgimisega, distsipliini ja korra tugevdamisega tootmises, ja võtta tarvitusele abinõud kohtute tegevuse parandamiseks ning nende töös esinevate vigade kõrvaldamiseks antud liiki asjade arutamisel.

Erilist tähelepanu pöörata profülaktiliste abinõude rakendamisele, mis on suunatud sotsialistliku seaduslikkuse tugevdamisele tööõiguslike suhete valdkonnas, ning töötülistid tekitavate põhjuste ja tingimuste kõrvaldamisele.

10. Soovitada liiduvabariikide ülempkohtuile ülempkohtu pleenumi vastavatesse juhendavatesse selgitustesse sisse viia käesolevast määrusest tulenevad muudatused.

NSV Liidu Ülemkohtu esimees A. GORKIN

NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi sekretär A. JEFANOV

¹ Eesti NSV TsPK § 217.

* * *

NSV LIIDU ÜLEMPKOHTU PLEENUMI

M Ä Ä R U S nr. 7

26. septembrist 1967

Muudatuste tegemisest NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi 13. septembri 1957. a. määruses nr. 13 «Kohtupraktikast tsiviilastajades»

NSV Liidu Ülemkohtu pleenum määrab teha NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi 13. septembri 1957. a. määruses nr. 13 «Kohtupraktikast tsiviiltööstajades» järgmised muudatused:

1. Määruse 12. punkt tunnistada kehtetuks.

2. Määruse 14. punkti teine lõik sõnastada järgmiselt:

«Töötaja nõudmisi ületunnitööde tasumiseks, samuti nagu teisi rahalisi nõudmisi võib kohus rahuldada mitte rohkem kui kolme kuu eest, olenemata töötaja töötülide komisjoni pöördumise ajast.»

3. Määruse 22. punkt sõnastada järgmiselt:

«22. Kooskõlas Vene NFSV TsPK § 39 ja teiste liiduvabariikide tsiviilprotsessi koodeksite vastavate paragrahvidega¹ võib kohus ebaõigesti vallandatud või üleliidud töötajate tööle või endisele ametikohale ennistamise asjades omal algatusel kaasa tõmmata kolmanda isikuna kostja poolel ametiisiku, kelle korraldusel töötaja vallandati või üle viidi.

Teinud kindlaks, et vallandamine või üleviimine toimus seaduse ilmse rikkumisega, peab kohus süüdi olevale ametiisikule panema samas protsessis kohustuse tasuda riiklikule

¹ Eesti NSV TsPK § 113.

ettevõttele, asutusele, kolhoosile või muule kooperatiivsele või ühiskondlikule organisatsioonile kahju, mis tekitati vallandatule töölt sunnitud puudumise eest tasu või palgavahe väljamaksmisega.

Neil juhtumel määratakse ametiisikute materiaalse vastutuse plirid kindlaks üldeskirjadega, mis on kehtestatud NSV Liidu KTK ja RKN-i 12. juuni 1929. a. määrusega «Tööliste ja teenistujate materiaalsest vastutusest nende poolt tööandjale tekitatud kahju eest».

4. Määruse 23. punkt sõnastada järgmiselt:

«23. Kui ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon ei täida kohtuotsust ebaõigesti vallandatud või üleviitud töötaja tööle või endisele ametikohale ennistamise kohta, teeb kohus vastavalt Vene NFSV TsPK §-le 407 ja teiste liiduvabariikide tsiviilprotsessi koodeksite vastavatele paragrahvidele² määruse ebaõigesti vallandatud töötajale töölt sunnitud puudumise aja eest töötasu väljamaksmise kohta või ebaõigesti üleviitud töötajale palgavahe väljamaksmise kohta kogu

aja eest, arvates otsuse tegemise päevast kuni selle täitmise päevani.

Kahjud, mis tekitati kohtuotsuse mittetäitmise tagajärjel summade väljamaksmisega töötajale, võidakse ettevõtte, asutuse, organisatsiooni või prokurööri hagi alusel või kohtu omal initsiatiivil sisse nõuda ametiisikult, kes on süüdi tööle ennistamise kohta tehtud kohtuotsuse mittetäitmisel. Neil juhtumel määratakse ametiisikult sissenõutavate summade suurus kindlaks kooskõlas NSV Liidu KTK ja RKN-i 12. juuni 1929. a. määrusega «Tööliste ja teenistujate materiaalsest vastutusest nende poolt tööandjale tekitatud kahju eest».

5. Määruses esinevad viited «Vene NFSV tsiviilprotsessi koodeksile» asendada:

6. punktis viide Vene NFSV TsPK §-le 80 viitega Vene NFSV TsPK §-le 141³ ning välja jätta sõna «eel»;

7. punkti kolmandas lõigus viide Vene NFSV TsPK §-le 176 viitega Vene NFSV TsPK §-le 197⁴.

NSV Liidu Ülemkohtu esimees A. GORKIN

NSV Liidu Ülemkohtu pealekannet sekretär A. JEFANOV

* * *

Kui süüdimõistetu pärast kohtuotsuse tegemist, kuid enne karistuse täielikku ärakandmist paneb toime uue kuriteo, siis liidab kohus eelmise kohtuotsuse järgi kandmata jäänud karistuse kas täies ulatuses või osaliselt uue kohtuotsusega mõistetu karistusega.

Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukolleegiumi
28. septembri 1967. a. määrus.

Viljandi Rajooni Rahvakohtu 8. juuni 1967. a. otsusega mõisteti Kuno Pajumäe süüdi Eesti NSV KrK §-de 121 ja 178 järgi ning karistati kummagi kuriteo eest kuuekuulise vabadusekaotusega.

Eesti NSV KrK § 40 alusel loeti Kuno Pajumäe lõplikuks karistuseks üks aasta vabadusekaotust üldrežiimiga parandusliku töö koloonias.

K. Pajumäe tunnistati süüdi selles, et ta, olles 14. novembril 1966 süüdi tunnistatud ja karistatud alimentide maksimisest kuritahtliku kõrvalehoidumise eest üheaastase parandusliku tööga ühes 10% töötasust kinnipidamisega, hoidus kuritahtlikult kõrvale parandusliku töö kandmisest. Samuti jätkas ta alimentide maksimisest kuritahtlikult kõrvalehoidumist.

Karistades K. Pajumäed nimetatud kuritegude eest lõplikult üheaastase vabadusekaotusega üldrežiimiga parandusliku töö koloonias, luges rahvakohus talle eelmise, 14. nov. 1966. a. otsusega mõistetu, kuid kandmata jäänud karistuse viimase kohtuotsuse alusel mõistetu karistusega kaetuks.

Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukolleegium, vaadanud asja läbi Eesti NSV prokurööri järelevalveprotesti alusel, tühistas rahvakohtu otsuse Eesti NSV KrK § 41 sätete rikkumise tõttu.

Kohtukolleegium märkis määruses, et kui süüdimõistetu pärast kohtuotsuse tegemist, kuid enne karistuse täielikku ärakandmist pani toime uue kuriteo, siis peab kohus eelmise kohtuotsuse järgi kandmata karistuse liitma kas täies ulatuses või osaliselt uue kohtuotsusega mõistetu karistusega. Antud

² Eesti NSV TsPK § 394.

³ Eesti NSV TsPK § 152.

⁴ Eesti NSV TsPK § 204.

juhtumil rahvakohus aga seda ei teinud. Lu-
gedes K. Pajumäele eelmise kohtuotsusega
mõistetud, kuid kandmata jäänud karistuse
viimase kohtuotsusega mõistetud karistusega

kaetuks, rikkus rahvakohus Eesti NSV KrK
§ 41 sätteid ja vabastas K. Pajumäe sisuliselt
eelmise kohtuotsuse järgi mõistetud karis-
tusest.

* * *

**Kohtu poolt mõistetud karistuse mittevastavus kuriteo raskusele ja
süüdlase isiksusele on kohtuotsuse tühistamise aluseks.**

Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukollegiumi
30. oktoobri 1967. a. määrus.

Tallinna Linna Keskrajooni Rahvakohus
mõistis 13. juuli 1967. a. otsusega süüdi
S. Kunikauskase ja karistas teda Eesti NSV
KrK § 195 lg. 2 järgi üheaastase vabaduse-
kaotusega range režiimiga parandusliku töö
koloonas.

S. Kunikauskas tunnistati süüdi selles, et ta
12. juunil 1967 Tallinnas, Akadeemia tee 8
asumas toidukaubastu kaupluses ebakainena
huligaansel ajendil tülitas kaupluse müüjaid,
segas nende tööd, solvas neid, ütles ähvardusi
ja lärmitses. Kui müüja Linda K. palus S. Ku-
nikauskast kauplusest lahkuda, lõi viimane
talle rusikaga näkku, tekitades talle kerge,
terviserikketa kehavigastuse.

Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade koh-

tukollegium tühistas Eesti NSV Ülemkohtu
esimehe asetäitja järelevalveprotesti alusel
rahvakohtu otsuse S. Kunikauskasele mõiste-
tud karistuse ilmse kerguse tõttu.

Kohtukollegiumi määruses märgitakse, et
S. Kunikauskasele mõistetud karistus ei vasta
toimepandud kuriteo iseloomule, tühiskonna-
ohtlikkuse astmele ja süüdlase isiksusele.
S. Kunikauskas oli varem kahel korral karis-
tatud samaliigiliste kuritegude eest, millest
ta aga vastavaid järeldusi ei teinud, vaid pani
toime kuritahtliku huligaansuse. Neil asjaolu-
del puudus rahvakohtul küllaldane alus S. Ku-
nikauskasele mõista Eesti NSV KrK § 195
lg. 2 sanktsioonis ettenähtud minimaalset ka-
ristust.

* * *

**Kannatanu elule või tervisele ohtliku vägivallega ähvardades võõra
vara hõivamist tuleb kvalifitseerida mitte avaliku vargusena, vaid röö-
vimisena.**

Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukollegiumi
6. novembri 1967. a. määrus.

Harju Rajooni Rahvakohus mõistis 10. ok-
toobri 1967. a. otsusega A. Kalderi süüdi ja
karistas teda Eesti NSV KrK § 140 lg. 2 p. 1
järgi üheaastase parandusliku tööga ühes
20% töötasust kinnipidamisega riigi kasuks.

A. Kalder tunnistati süüdi selles, et ta õöl
vastu 18. juulil 1967 Paldiski linnas tõkestas
tee F. P-le ja nõudis temalt raha. Kui F. P.
keeldus raha andmast, ähvardas A. Kalder
teda lahtise taskunoaga ja kordas oma nõud-
mist. Sellele vaatamata F. P. raha ei andnud,
vaid püüdis põgeneda. A. Kalder aga takistas
teda ja jätkas oma nõudmist, kuni F. P. andis
talle kaasas olnud 3 rubla.

Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade koh-
tukollegium, vaadanud asja läbi prokuröri

kassatsiooniprotesti alusel, tühistas rahva-
kohtu otsuse kuriteo ebaõige kvalifitseerimise
ja mõistetud karistuse kerguse pärast.

Kohtukollegium märkis määruses, et asja
materjalist ning kannatanu F. P. ja A. Kalderi
enda ütlustest nähtub, et A. Kalder nõudis
F. P.-lt raha, ähvardades teda noaga, s. o.
ähvardas kasutada kannatanu elule ja tervi-
sele ohtlikku vägivalda. Seega on A. Kalderi
tegudes röövimise tunnused. Antud juhtumil
on aga kuritegu ebaõigesti kvalifitseeritud
avaliku vargusena ja A. Kalderile on mõis-
tetud ilmselt kerge karistus. Seepärast kuulub
kohtuotsus tühistamisele ja asi tuleb saata
täiendavaks eeluurimiseks.

* * *

Töölised ja teenistujad, kes on tööle võetud ajutiselt puuduvate töötajate asendamiseks, muutuvad vastavalt NSV Liidu KTK ja RKN-i 14. jaanuari 1927. a. määruse «Ajutiste tööliste ja teenistujate töötingimustest» §-le 22 alalisteks töötajateks, kui nad on töötanud üle nelja kuu, ning neid saab vallandada ainult Töök § 47 järgi ametiühingu kohaliku komitee eelneval nõusolekul.

Eesti NSV Ülemkohtu tsiviilasjade kohtukolleegiumi
20. oktoobri 1967. a. määrus.

Autotranspordibaasi nr. 8 direktori käskkirjaga võeti Helga K. ajutiselt tööle linikassapidajana Tiiu M-i dekreetpuhkusel viibimise ajaks alates 10. märtsist 1967.

30. augustist 1967 vallandati Helga K. kui ajutine töötaja.

Helga K. esitas hagi rahvakohtusse, taotles tööle ennistamist ja töölt sunnitud puudumise aja eest tasu väljamõistmist, sest ta töötas linikassapidajana üle nelja kuu ja muutus seega alaliseks töötajaks.

Rahvakohus jättis hagi rahuldamata, põhjendades, et hageja oli tööle võetud ajutiselt Tiiu M-i dekreetpuhkusel viibimise ajaks ja administratsioonil oli õigus teda vallandada kui ajutist töötajat.

Eesti NSV Ülemkohtu tsiviilasjade kohtukolleegium, vaadanud asja läbi hageja kassatsioonikaebuse ja rajooni prokuröri kassatsiooniprotesti alusel, tühistas rahvakohtu otsuse ja saatis asja uueks arutamiseks. Koh-

tukolleegium märkis, et NSV Liidu KTK ja RKN-i 14. jaanuari 1927. a. määruse «Ajutiste tööliste ja teenistujate töötingimustest» § 1 järgi loetakse ajutisteks töölisteks ja teenistujateks: a) töölised ja teenistujad, kes on palgatud määratud ajaks kahe kuu piirides või määramata ajaks, kuid mitte üle kahe kuu; b) töölised ja teenistujad, kes palgatakse ajaks ka üle kahe kuu, kuid mitte üle nelja kuu ajutiselt puuduvate töötajate asemele, kellele seaduslikul alusel säilitatakse nende töökoht.

Asja materjaliga on tõendatud, et hageja palgati ajutiselt puuduva Tiiu M-i asemele, kellele seaduslikul alusel säilitati tema töökoht. Hageja töötas sellel ametikohal üle 5 kuu. Pärast nelja kuu möödumist muutus ta alaliseks töötajaks, kelle vallandamine võib toimuda administratsiooni algatusel ainult seaduses ettenähtud alustel ametiühingu kohaliku komitee eelneval nõusolekul.

* * *

Vanemad on kohustatud osaliselt hüvitama lapse ülalpidamiskulud ainult siis, kui laps tegelikult asub erikutsekoolis ja on seega riigi ülalpidamisel. Kui laps on erikutsekoolist lahkunud, ei ole alust vanemalt ülalpidamiskulusid nõuda ka siis, kui laps ei ole erikutsekoolist vabastatud ja on edasi nimekirjas.

Eesti NSV Ülemkohtu tsiviilasjade kohtukolleegiumi
24. oktoobri 1967. a. määrus.

Alaeline Vladimir J. suunati 1965. a. detsembris Erikutsekooli nr. 35. Tallinna Linna Keskrajooni TSN Täitevkomitee juures asuva alaealiste asjade komisjoni 29. detsembril 1965. a. otsuse põhjal pidi tema isa Mihhail J. poja ülalpidamise eest tasuma igas kuus 50 rbl., alates 1. jaanuarist 1966. a.

Vladimir J. oli Erikutsekoolis nr. 35 kuni 4. juulini 1966, millal ta isa teadmisel omavoliliselt koolist lahkus.

Pärast poja lahkumist Erikutsekoolist nr. 35 Mihhail J. enam ülalpidamiskulusid riigi tuludesse ei maksnud. Tallinna Linna Keskrajooni TSN Täitevkomitee Rahandusosakonna avalduste alusel andis Tallinna I Notariaalkontor välja 5 täitepealdist Mihhail J-ilt 500 rbl. ülalpidamiskulude sissenõudmiseks. Nende

täitepealdiste alusel nõuti Mihhail J-ilt sisse 281 rbl. 40 kop.

Mihhail J. esitas rahvakohtusse hagi, milles palus täitepealdised tühistada ja kinnipeetud summa tagastada põhjendusel, et temalt ülalpidamiskulude sissenõudmine selle perioodi eest, mil poeg tegelikult ei olnud riigi ülalpidamisel, ei ole õige.

Tallinna Linna Keskrajooni Rahvakohus rahuldaski hagi.

Kohtukolleegium vaatas asja läbi Tallinna Linna Keskrajooni TSN Täitevkomitee Rahandusosakonna kassatsioonikaebuse alusel ja jättis rahvakohtu otsuse muutmata.

Alaeline Vladimir J. oli Erikutsekoolis nr. 35 kuni 4. juulini 1966 ja selle ajani tasus tema isa Mihhail J. ülalpidamiskulusid

50 rbl. igas kuus. Viis täitepealdist 500 rbl. sissenõudmiseks Mihhail J-ilt on juba selle perioodi kohta, mil Vladimir J. enam Eri-
kutsekoolis nr. 35 ei viibinud ja riigil tema ülalpidamisega kulused ei olnud. Seetõttu pole õige nõuda Mihhail J-ilt poja ülalpidamiskulusid selle perioodi eest. Asjaolu, et Vladimir J. ei olnud erikutsekoolist ettenähtud

korras vabastatud ja oli ka pärast omavolilisest koolist lahkumist õpilaste nimekirjas edasi, ei anna alust tema vanemalt ülalpidamiskulude nõudmiseks.

Rahvakohus otsustas õigesti tühistada täitepealdised Mihhail J-ilt 500 rbl. nõudes ja tagastada talle nende täitepealdiste järgi sissenõutud 281 rbl. 40 kop.

* * *

Kohus ei või rahuldada üürniku ühe täisealise perekonnaliikme nõudmist temaga eraldi üürilepingu sõlmimises ühele toale, kui pärast sellise üürilepingu sõlmimist jääb üürniku ja tema perekonnaliikmete kasutusse ainult üks tuba, mis ei vasta Eesti NSV TsK § 306 nõudeile.

Eesti NSV Ülemkohtu tsiviilasjade kohtukollegiumi
31. oktoobri 1967. a. määrus.

Laine E. esitas rahvakohtusse hagi Valve K., Johannes N-i ja Tallinna Linna TSN Täitevkomitee Elamispinna Arvestuse ja Jaotamise Osakonna vastu, milles taotles tunnistada tema kasutusõigust 23,6 m² suuruse elamispinnaga toale ja kohustada elamuorganeid sõlmima temaga eraldi üürilepingut sellele toale. Hagi põhjendas ta sellega, et temal on tekkinud lahkkelid oma ema Valve K-ga, sest viimane ei anna nõusolekut tema abikaasa sisseregistreerimiseks mainitud eluruumi.

Rahvakohus rahuldab hagi.

Eesti NSV Ülemkohtu tsiviilasjade kohtukollegium, vaadanud asja läbi kostja kassatsioonikaebuse alusel, tühistas rahvakohtu otsuse. Kohtukollegium märkis, et vastavalt

Eesti NSV TsK § 306 sättele võidakse kohalike tööraha saadikute nõukogude, riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide majades üürilepingu järgi anda üürile ainult omaette eluruumi, mis koosneb korterist või ühest või mitmest toast. Neis majades ei või üürilepingu iseseisvaks esemeks olla toa osa või läbikäidav tuba. Antud juhumi oleks hagejaga üürilepingu sõlmimisel kostja kasutusse jäänud läbikäidav tuba. Eesti NSV TsK § 318 alusel on üürniku täisealise perekonnaliikmel õigus nõuda temaga eraldi üürilepingu sõlmimist ainult siis, kui vastavalt tema kohta tuleva elamispinna osale saab talle eraldada eluruumi, mis vastab Eesti NSV TsK § 306 nõudeile.

SISUKORD

Aasta lõpetuseks	329
J. Ananjeva, J. Mäll, I. Sildmäe. Tartu teaduslikult konverentsilt	331
I. Orgo. Alaealiste tööaja reguleerimisest ja töötasustamisest . . .	335
G. Leets. Pisiriisumine ja seltsimehelik kohus	338
P. Kask. Iga hagiastja juriidiline kvalifikatsioon olgu täpne! . . .	340
L. Leesment. Pilg ajalukku	341
MAJANDUS JA ARBITRAAŽ	
H. Grabe. Majandusreform ja arbitraažipraktika kapitaalehituses	344
H. Siigur. Mõningaid preemia maksmise küsimusi planeerimise ja majandusliku stimuleerimise uuele korrale üleviidud ettevõtteis	348
Premeerimisest kapitaalehituses	350
Arbitraažipraktikat	350
KONSULTATSIOON	
Pensioni määramiseks nõutava tööstaaži kindlakstegemisest . . .	352
Kas riiklik sotsiaalkindlustus laieneb kolhoosnikutele?	352
BIBLIOGRAAFIA	
Teiste juriidiliste väljaannete veergudelt	354
MEIE TEENELISED JURISTID	
356	
KROONIKAT	
Autasustamisi	358
Eesti NSV Ülemkohtu koosseis	359
UUSI NORMATIIVAKTE	
NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 26. septembri 1967. a. otsus «Nõukogude rahva elujärje edasise tõstmise abinõude kohta»	362
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 26. septembri 1967. a. seadlus nr. 1909-VII «Pensionilise kindlustuse edasise parandamise kohta»	364
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 26. septembri 1967. a. seadlus nr. 1910-VII «Töölise ja teenistujate palgalt võetavate maksumade vähendamise kohta»	366
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 30. septembri 1967. a. seadlus nr. 1917-VII «Muudatuste ja täienduste tegemise kohta NSV Liidu Ülemkohtu põhimääruses»	367
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 31. oktoobri 1967. a. seadlus «Amnestia kohta seoses Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevaga»	368
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 25. augusti 1967. a. seadlus ««Eesti NSV tsiviilkoodeksi» paragrahvi 337 viienda lõigu muutmise kohta»	370
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 25. augusti 1967. a. otsus «Kinnipidamiskohtadest vabastatud isikute üle administratiivjärelevalve kehtestamise küsimuste kohta»	371

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 25. augusti 1967. a. seadlus «Muudatuste ja täienduste tegemise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 1965. aasta 24. aprilli seadluses «Alkohoolseid jooke kuritarvitavate isikute sundravi ja tööga ümberkasvatamise kohta»»	372
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 29. septembri 1967. a. seadlus ««Eesti NSV kriminaalkodeksi» täiendamise ja muutmise kohta»	373
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 29. septembri 1967. a. seadlus ««Eesti NSV kriminaalprotsessi kodeksi» muutmise kohta»	374
NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riikliku Töö ja Töötasu Komitee ja Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu Presiidiumi 1. novembri 1967. a. seletus nr. 9/P-27 «Mõningatest küsimustest, mis on seotud tööliste ja teenistujate puhkuse üldkestuse pikendamisega 12 tööpäevalt 15 tööpäevani»	375

NSV LIIDU JA EESTI NSV ÜLEMKOHTU KOHTUPRAKTIKAT

NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi 26. septembri 1967. a. määrus nr. 6 «Kohtute osatähtsuse tõstmisest tööseadusandluse järgimisel ja töödistsipliini tugevdamisel ettevõtetes, organisatsioonides ja asutustes»	376
NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi 26. septembri 1967. a. määrus nr. 7 «Muudatuste tegemisest NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi 13. septembri 1957. a. määruses nr. 13 «Kohtupraktikast tsiviilasjades»»	377

Eesti NSV Ülemkohtu kohtupraktikat

kriminaalasjades	378
tsiviilasjades	379

**TOIMETUSE KOLLEEGIUM: H. Dolgoplova, M. Eino, H. Grabe, K. Kimmel, L. Kolk
(peatoimetaja), B. Levin, S. Levin, K. Paas, A. Romanov, I. Sildmäe, E. Talvik.**

Toimetuse aadress: Tallinn, Pärnu mnt. 7—55, tel. 481-46, 482-46.

Ladumisele antud 1. XI 1967. Trükkimisele antud 15. XII 1967. MB-1141. Tellimuse nr. 1282.
Trükiarv 7200. Trükipoognaid 3,5. Kohaldatud trükipoognaid 4,79. Arvestuspoognaid 5,75.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu Asjadevalitsuse Trükikoda, Tallinn.

Paber 70 : 108/16. Ilmub 6 korda aastas. Tellimishind aastaks 1 rubl. 80 kop., 6 kuuks 90 kop.
Uksiknumbri hind 30 kop.

Юридический бюллетень Юридической комиссии при Совете Министров ЭССР
«Ныукогуде ыйгус» («Советское право»).

На эстонском языке.

Цена номера 30 коп.

Типография Упр. Делами Совета Министров ЭССР, г. Таллин.

HIND 30 KOP.

INDEXS 78105

East Africa